

Orimattilan kaupunki

Tilinpäätös 2017

Kaupunginhallitus 26.3.2018

Kaupunginvaltuusto 11.6.2018

Sisällysluettelo

1	Toimintakertomus	4
1.1	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1	Kaupunginjohtajan katsaus	4
1.1.2	Kaupunginhallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	5
1.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	14
1.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2017	19
1.1.5	Kaupungin henkilöstö	21
1.1.6	Ympäristötekijät 2017	24
1.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat	24
1.1.8	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	24
1.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä	26
1.2	Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä	27
1.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	33
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	33
1.3.2	Toiminnan rahoitus	34
1.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset	36
1.3.4	Kokonaistulot ja –menot	37
1.4	Kuntakonsernin toiminta ja talous	39
1.4.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	39
1.4.2	Konsernin toiminnan ohjaus	39
1.4.3	Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	41
1.4.4	Arvio konsernin tulevasta kehityksestä	41
1.4.5	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	42
1.4.6	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	48
1.5	Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottaminen	51
2	Talousarvion toteutuminen	52
	Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	52
2.1	Käyttötalouden toteutuminen	52
	Kaupunginhallitus, -valtuusto ja hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala	52
	Perusturvalautakunta	62
	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta / Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta	70
	Tekninen lautakunta / Elinvoima- ja tekninen valiokunta	77
	Ympäristölautakunta / Ympäristövaliokunta	85

2.3 Tuloslaskelman toteutuminen	95
2.4. Investointien toteutuminen	96
2.5. Rahoitusosan toteutuminen.....	100
Hennan seuranta.....	101
Palvelukeskuksia koskevat yleiset tavoitteet.....	107
3 Tilinpäätöslaskelmat	112
3.1 Tuloslaskelma	112
3.2 Rahoituslaskelma	113
3.3 Tase	114
3.4 Konsernilaskelmat.....	116
4 Tilinpäätöksen liitetiedot.....	119
5 Taseyksiköiden erillistilinpäätökset	140
Vesilaitos.....	140
6 Konserniyhtiöt.....	147
7 Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit.....	156
Tilinpäätöksen allekirjoitukset	157

1 Toimintakertomus

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Vuoden 2017 talousarvion laadintaa helpottivat syksyllä 2015 tehdyt rakennemuutokset, joiden vaikutus näkyi täysimääräisesti vuoden 2017 talousarvion käyttötaloudessa. Tämän vuoksi vuoteen 2017 mentiin entisiin veroprosentein. Vuoden 2017 talousarviossa oli lisäpanostuksia mm. työllisyydenhoitoon, kotihoidontukeen, uuden opetussuunnitelman toteuttamiseen, henkilöstölisäyksiin sekä kirjaston aukiolon laajenemiseen omatoimikirjastona.

Alun perin vuoden 2017 talousarvio tehtiin 976 420 euroa ylijäämäiseksi. Lopulta vuoden 2017 tilinpäätös muodostui 2,1 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Tilinpäätöksen jälkeen kertynyt ylijäämä taseessa on 12 miljoonaa euroa. Hyvään tulokseen vaikuttivat merkittävimmin henkilöstömenojen jääminen 790 teur alle arvioidun sekä verotulojen kertyminen yli arvion 819 teur. Myös matala korkotaso on osaltaan vaikuttanut positiivisesti tulokseen. Kaupungin lainakanta kasvoi vuoden aikana 6,3 miljoonaa euroa nousten 40,7 miljoonaan euroon. Asukasta kohden lainaa on 2 506 euroa mikä on edelleen kohtuullinen määrä.

Vuoden 2017 talousarvioon sisältyi erittäin mittavat investoinnit, investointien toteutuma oli n. 11 milj. euroa. Alkuperäisessä investointiohjelmassa investointeja oli 13,7 miljoonaa. Isoimmat investoinnit ovat Hennan investoinnit 4,95 milj. euroa, urheilutalon ensimmäisen vaiheen uudisrakennus 1,88 milj. euroa sekä Myllylän koulun laajennus 1,26 milj. euroa.

Vuonna 2017 vaihtui valtuustokausi. 1.6.2017 alkaen aloitti uusi 33 henkinen valtuusto. Kaupungin muu toimielinrakenne perustuu valiokuntamalliin. Valtuusto käynnisti kaupungin strategian laatimisen ja siihen osallistettiin kaupunkilaisia mm. kyselyllä. Vuoden 2017 alusta aloitti myös Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä. Kaupungin yhden merkittävän tulevaisuushankkeen Hennan osalta saatiin aikaiseksi konkreettisia askeleita. Hennan asema-alueen urakka otettiin vastaan marraskuussa 2017 ja juna-aseman avajaisia juhlittiin näyttävästi 10.12.2017. Kaupungin 25-vuotisjuhlaa juhlittiin näyttävästi varsapuistossa 2.9.2017 Ola juhlii –tapahtumalla.

Vuosia käsittelyssä ollut Kymenlaakson Sähkö Oy:n omistuksen kokonaisjärjestely saatiin päätökseen, kun omistajakunnat allekirjoittivat uuden osakassopimuksen. Keskeisin muutos oli, että Kotkan kaupunki luopui osakeomistuksestaan.

Kaupungin taloutta on hoidettu vastuullisesti ja pitkäjänteisesti. Tulevien vuosien suurin haaste tulee olemaan mittavien investointien jaksottaminen kaupungin talouden kannalta järkevästi, toisaalta samalla hakien myös uudenlaisia toimintatapoja.

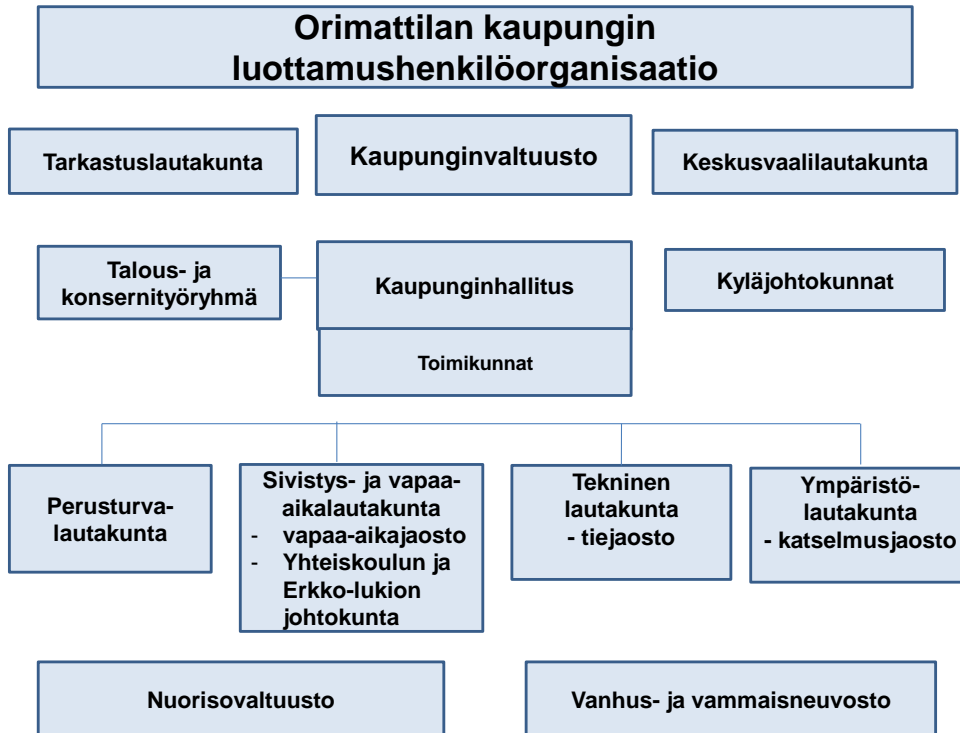
Haluan kiittää kaupungin päätöksentekijöitä erinomaisesta yhteistyöstä sekä henkilöstöä hyvästä työstä kaupungin palvelutuotannon parissa päättyneen toimintavuoden aikana. Kiitokset myös kuntalaisille lukuisista yhteydenotoista vuoden aikana.

Osmo Pieski
kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupunginhallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

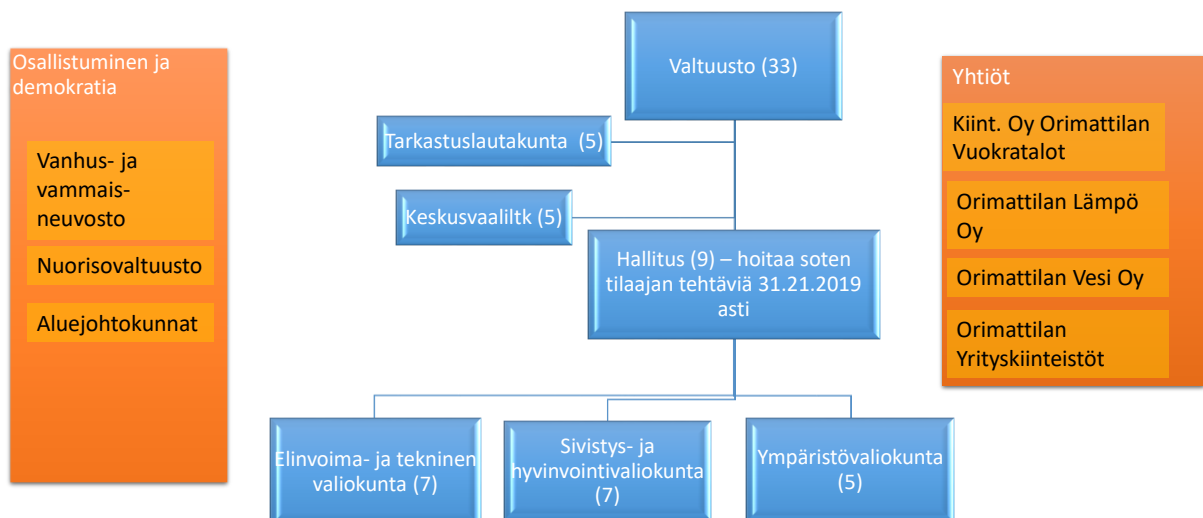
Kaupungin organisaatio on muuttunut 1.6.2017 (kv 20.2.2017)

Luottamushenkilöorganisaatio 31.5.2017 asti

Luottamushenkilöorganisaatio 1.6.2017 alkaen

Konsernin luottamustoimintaorganisaatio

Kaupunginvaltuusto

Kaupunginvaltuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä toimielin, jonka kuntalaiset valitsevat joka neljäs vuosi toimitettavilla kuntavaaleilla.

Valtuustokaudella 2013 – 31.5.2017 Orimattilan valtuustoon kuului 43 jäsentä. Valtuuston paikkajakauma toimintakertomusvuonna 1.1. – 31.5. oli puolueittain seuraava:

Puolue	Paikkajakauma
Keskusta	14
Kokoomus ja Kristillisdemokraatit	13 + 1
Sosialidemokraatit	8
Perussuomalaiset	5
Vihreät	1
Vasemmistoliitto	1
Yht	43

Kaupunginvaltuustoon kuuluivat 1.1. – 31.5.2017 seuraavat valtuutetut:

Puheenjohtajisto:

Puheenjohtaja	Tapio Malmiharju, Keskusta
I varapuheenjohtaja	Jarmo Keskevaari, Kokoomus
II varapuheenjohtaja	Kirsti Laatonen, SDP

Valtuustoryhmät:

Keskusta

Jukka Mölsä, pj. Sinikka Lindgrén, vpj. Jorma Niklander, siht. Pekka Auvinen, Ari Anttila Juha Hirvonen Päivi Koskimaa Riitta Lonka, sit. Tapio Malmiharju Tero Nieminen Antero Nuutila Sirkka-Liisa Papinaho Tero Rönkkö Siru Taavila
---

Kokoomus ja kristillisdemokraatit

Jarmo Keskevaari, pj. Anssi Huhtala, vpj. Markku Viljanen, siht. Jenni Hanhela Kalle Jokinen Tuomo Jussila
---

Pia Jäämaa
Jussi Karinen
Riitta Karjalainen
Kimmo Koivisto
Sanna Käyhkö
Pertti Laaksonen, KD
Aimo Rynänen
Timo Salo

SDP

Kirsti Laatunen, pj.
Tuula Koivunen, vpj.
Niina Saarinen, siht.
Veini Holopainen
Jarkko Jokinen
Olli Jokinen
Keijo Kirjavainen
Mirva Welling

Perussuomalaiset

Seppo Venesjärvi, pj.
Janne Blomerus, siht.
Ville-Petteri Erola
Jani Markkanen
Heimo Laakso

Vihreät

Saara Paajanen

Vasemmistoliitto

Harri Saarinen

Valtuustokaudella 1.6.2017 – 31.5.2021 Orimattilan valtuustoon kuuluu 33 jäsentä. Valtuuston paikkajakauma toimintakertomusvuonna 1.6. – 31.12. oli puolueittain seuraava:

Puolue	Paikkajakauma
Kokoomus ja Kristillisdemokraatit	8 + 1
Sosialidemokraatit	6
Keskusta	8
Perussuomalaiset	6
Sitoutumaton Orimattila	2
Vihreät	2

Kaupunginvaltuusto 1.6. alkaen:

Puheenjohtajisto:

Puheenjohtaja
I varapuheenjohtaja
II varapuheenjohtaja

Riitta Lonka, Keskusta
Jarmo Keskevaari, Kokoomus
Kirsti Laatunen, SDP

Valtuustoryhmät:

Kokoomus ja Kristillisdemokraatit

Jarmo Keskevaari, pj.
Saija Hakonen, 1. vpj.
Jussi Vahe, 2. vpj.
Markku Viljanen, siht.
Ida Jokinen
Kalle Jokinen
Riitta Karjalainen
Pertti Laaksonen, KD
Aimo Ryyänen

Keskusta

Jukka Mölsä, pj.
Tero Nieminen, vpj.
Juha Hämäläinen, siht.
Ari Anttila
Sanna Heikkinen
Riitta Lonka
Tapio Malmiharju
Sirkka-Liisa Papinaho

SDP

Tuula Koivunen, pj.
Niina Saarinen, vpj.
Ulla Katajavuori, siht.
Jarkko Jokinen
Kirsti Laatunen
Heli Lehtelä

Perussuomalaiset

Jouni Räsänen, pj.
Ville-Petteri Erola, vpj.
Sari Sikkilä, siht.
Jari Kaitaranta
Arja Simola
Seppo Venesjärvi

Sitoutumaton Orimattila

Juha Hirvonen, pj.
Susanna Särkinen, vpj.

Vihreät

Venla Avelin, pj., siht.
Esa Heinonen, vpj.

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen tehtävänä on johtaa kaupungin hallintoa, valmistella kaupunginvaltuuston käsittelemät asiat ja huolehtia valtuuston päätösten toimeenpanosta. Hallituksen tehtävänä on lisäksi valvoa kaupungin etua ja tehdä sen puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet, jollei hallintosäännössä ole toisin määrätty.

Toimintakertomusvuonna kaupunginhallitukseen kuului 12 jäsentä 1.1. – 31.5. ja 9 jäsentä 1.6. – 31.12. Lisäksi kokouksissa ovat läsnä kaupunginvaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Kaupunginhallituksen esittelijänä toimii kaupunginjohtaja ja sihteerinä talousjohtaja / talous- ja hallintojohtaja.

Kaupunginhallituksen kokoonpano 1.1. – 31.5. oli seuraava:

Puheenjohtaja:	Tuula Koivunen, SDP
I varapuheenjohtaja:	Aimo Rynänen, Kok.
II varapuheenjohtaja:	Sirkka-Liisa Papinaho, Keskusta
Muut jäsenet:	

Keskusta	Juha Hirvonen Sinikka Lindgrén Jukka Mölsä
Kok. + KD	Anssi Huhtala Riitta Karjalainen Kimmo Koivisto Markku Viljanen
SDP	Mirva Welling
Perussuomalaiset	Ville-Petteri Erola

Kaupunginhallituksen kokoonpano 1.6. – 31.12.:

Puheenjohtaja	Aimo Rynänen, Kok.
I varapuheenjohtaja	Tero Nieminen, Kesk.
II varapuheenjohtaja	Tuula Koivunen, SDP

Muut jäsenet:

Kok. + KD	Ida Jokinen Riitta Karjalainen
Keskusta	Jukka Mölsä
Perussuomalaiset	Ville-Petteri Erola Sari Sikkilä
Sitoutumaton Orimattila	Juha Hirvonen

Kaupunginhallitus kokoontui kertomusvuonna 22 kertaa ja käsitteli 468 asiaa.

Yhteistoimintaelin

Yhteistoimintaelin koostuu paikallisten henkilöstöjärjestöjen edustajista sekä työnantajaa edustavista luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista. Yhteistoimintaelin kokoontui vuonna 2017 kaksi kertaa.

Työsuojelutoimikunta

Työsuojelutoimikunta kokoontui kertomusvuonna yhden kerran.

Kyläjohtokunnat / aluejohtokunnat

Toimivia kyläjohtokuntia oli kertomusvuonna 1.1. – 31.5. 12 + 1 ja niiden toiminta-alueet muodostuvat pääosin oppilaaksiottoalueista. Niinikosken kyläjohtokunnan tehtäviä toimintakertomusvuonna hoiti Niinikosken kyläyhdistys valtuuston erillisellä päätöksellä.

Aluejohtokunnat aloittivat toimintansa syksyllä 2017. Tehtävistä on säädetty hallintosäännön luku 3:n 5 §:ssä. Johtokuntia on neljä: keskusta, itäinen, läntinen ja pohjoinen. Keskustan aluejohtokunnassa on kymmenen jäsentä, muissa kuusi. Aluejohtokunnat pitivät järjestäytymiskokouksensa 30.11.2017.

TILINPÄÄTÖKSEN 2017 VASTUUHENKILÖT TULOSALUEITTAIN		
Tulosalue	Vastuuhenkilö	
1 Käyttötalous	Virkanimike	Viranhaltija
Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala		
10100 Valtuusto	Kaupunginjohtaja	Osmo Pieski
13110 Hallitus / Päätöksenteko ja yhteistoiminta	"	"
13120 Elinkeinotoimi ja projektit 31.5.2017 asti	Elinkeino- ja kehittämisjohtaja	Kimmo Kuparinen
13130 Yleishallinto / Hallinto- ja tukipalvelut	Talousjohtaja / talous- ja hallintojohtaja	Päivi Suikkanen
13140 Asuntotoimi 31.5.2017 asti	Talousjohtaja / talous- ja hallintojohtaja	Päivi Suikkanen
13150 Hyvinvointi- ja työllisyyspalvelut 1.6.2017 alkaen	Hyvinvointipäällikkö	Päivi Pitkänen
13160 Ruoka- ja siivouspalvelut / Ateria- ja puhtauspalvelut	Ruokapalvelupäällikkö	Elina Lempiäinen
13170 Maaseututoimi	Maaseututoimen johtaja	Minna Elosuo
13180 Sosiaali- ja terveysasiat 1.6.2017 alkaen	Hyvinvointipäällikkö	Päivi Pitkänen
30210 Perusturvalautakunta 31.5. asti	Tilaaajohtaja	Päivi Pitkänen
30250 Hallinto- ja sote-yhtymän tulosryhmät		
Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala		
40320 Lasten päivähoitopalvelut	Varhaiskasvatusjohtaja	Merja Hytönen
40410 Sivistystoimen hallinto	Sivistystoimenjohtaja	Timo Ahvo
40420 Opetuspalvelut	"	"
40440 Aikuiskoulutus	"	"

40450 Kulttuuritoimi 31.5.2017 asti	Kulttuuritoimenjohtaja / - päällikkö	Henrika Suna
40460 Kirjasto- ja kulttuuritoimi 1.6.2017 alkaen	Kirjasto- ja kulttuuritoimen- johtaja	Kirsi Lähde
40470 Liikunta- ja nuorisotoimi- toimi	Liikunta- ja nuorisotoimen- johtaja	Teemu Mäkipaakkanen

**Tekninen palvelukeskus / elin-
voima ja tekninen valiokunta**

51500 Vesilaitos	Vesilaitoksen johtaja	Mikko Paajanen
51510 Hallinto- ja maankäytön palvelut / Elinvoima- ja maankäy- tön palvelut	Tekninen johtaja	Seppo Määttä
51530 Yhdyskuntatekniikka	Tekninen johtaja	Seppo Määttä
51540 Tilapalvelu	Toimitilajohtaja	Jarmo Rantalainen
52560 Lupa- ja valvontapalvelut	Johtava rakennustarkastaja	Jorma Hämäläinen
52580 Pelastustoimi 31.5.2017 asti	Kaupunginjohtaja	Osmo Pieski

2 Investoinnit	Virkanimike	Viranhaltija
13 KAUPUNGINHALLITUS		
13910 Maa- ja vesialueet	Kaupunginjohtaja	Osmo Pieski
13912 Rakennukset	Toimitilajohtaja	Jarmo Rantalainen
13914 Koneet ja kalusto	Kaupunginjohtaja	Osmo Pieski
40 SIVISTYSLAUTAKUNTA		
40942 Rakennukset	Toimitilajohtaja	Jarmo Rantalainen
40944 Koneet ja kalusto	Sivistystoimenjohtaja	Timo Ahvo
51 TEKNINEN LAUTAKUNTA		
51952 Rakennukset	Toimitilajohtaja	Ismo Aalto / Jarmo Rantalainen
51955 Kiinteät rakenteet ja laitteet	Tekninen johtaja	Seppo Määttä
51957 Koneet ja kalusto	Tekninen johtaja	Seppo Määttä
- Erillishankkeet	Tekninen johtaja	Seppo Määttä

3 Tulos- ja rahoituslaskelman meno- ja tulolajit	Virkanimike	Viranhaltija
TULOSLASKELMA	Talusojohtaja / talous- ja hallintojohtaja	Päivi Suikkanen
Verotulot		
Valtionosuudet		
Korkotulot		
Muut rahoitustuotot		
Korkokulut		
Muut rahoituskulut		
Suunnitelmapoistot		
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Poistoeron lisäys / vähennys		
Investointivarausten lisäys / vähennys		
Pakollisten varausten lisäys / vähennys		
Rahastojen lisäys / vähennys		
RAHOITUSLASKELMA	Talusojohtaja / talous- ja hallintojohtaja	Päivi Suikkanen
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Pakollisten varausten lisäys / vähennys		
Antolainojen lisäys / vähennys		
Pitkäaik. saamisten lisäys / vähennys		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys / vähennys		
Lyhytaikaisten lainojen lisäys / vähennys		

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kansantalous

	2016, mrd €	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
BKT markkinahintaan (muutos %)	216	-0,6	-0,0	1,9	3,1	2,4	1,9
Tavaroiden ja palvelui- den tuonti (muutos %)	79	-1,3	3,2	4,2	3,5	3,5	3,6
Tavaroiden ja palvelui- den vienti (muutos %)	77	-2,7	0,8	1,0	6,8	4,5	4,5
Kulutus, yksityinen (muutos %)	119	0,8	1,7	1,8	1,8	1,6	1,3
Kulutus, julkinen (muu- tos %)	52	-0,5	0,0	1,2	0,1	0,6	0,1
Työttömyysaste, %		8,7	9,3	8,9	8,6	8,1	7,7
Ansiotasoindeksi (muu- tos %)		1,4	1,4	0,9	0,2	2,0	2,0
Veroaste, suhteessa BKT:een, %		43,9	44,0	44,1	43,1	42,1	41,9

Maailmantalouden näkymät ovat vahvistuneet vuoden 2017 aikana. Erityisesti Euroopassa talouskehitys on ollut odotettua parempaa. Useissa maailmantalouden talouksissa on ollut laaja-alaista kasvua niin, että sekä vienti että kotimainen kysyntä ovat kasvaneet. Työttömyys on alentunut, mutta koska palkkakehitys on ollut vaatimatonta, inflaatio ei ole vielä kiihtynyt.

Yhdysvalloissa talouden kasvu on ollut nopeaa vuoden 2017 jälkipuoliskolla. Euroalueella kasvu on myös vahvaa ja työllisyystilanne on hyvä. Palkkakehitys on kuitenkin useissa maissa ollut maltillista, mikä vähentää ostovoiman kasvua. Kuluttajien odotukset hyvästä talouskehityksestä ovat useissa maissa myönteisiä.

Suomen ulkomaankauppa on kasvanut voimakkaasti vuoden 2017 aikana. Myös tuonnin kasvu on ollut odotettua vahvempaa. Suomen ulkomaankauppaan ovat vaikuttaneet maailmankaupan kasvu ja Suomelle tärkeiden vientimaiden myönteinen talouskehitys. Tavaravienti on kasvanut vuoden 2017 aikana euroalueelle, mutta myös Venäjän kauppa on elpynyt ja Kiinan osuus Suomen viennistä kasvaa tasaisesti. Koko Suomen viennistä n. kolmasosa on palveluvientiä. Tavaratuontia ovat vauhdittaneet investoinnit ja vientiteollisuuden käyttämien väli tuotteiden tuonti. Suomi ei enää ennusteiden mukaan menetä viennissä markkinaosuuksia, vaikka viennin ei ennusteta kasvavan vuosina 2018 – 2019 enää yhtä voimakkaasti kuin vuonna 2017.

Yksityinen kulutus on kasvanut vakaasti ja sen ennustetaan jatkossakin kasvavan tasaisesti. Vuonna 2017 kotitalouksien kasvua on tukenut parantunut työllisyystilanne ja verotuksen keventyminen. Reaalitulot ovat nousseet n. kahdella prosentilla, sillä inflaatio kiihtyy energian hintojen noususta huolimatta vain vähän. Kotitalouksien säästämisaste pysyy negatiivisena; tämä näkyy myös kotitalouksien velkaantumisena. Alhainen korkotaso ja lainarahan hyvä saatavuus ovat lisänneet velanottoa.

Julkisen kulutuksen osuus on pienentynyt vuonna 2017 edellisvuodesta ja pienentymisen jatkuu ennusteiden mukaan myös vuonna 2018. Julkisen kulutuksen suurimmat erät ovat henkilöstökulut sekä ostetut tavarat ja palvelut. Julkisen kulutuksen osuutta pienentävät erityisesti kilpailukykysopeutus ja muut sopeutustoimet. Julkisesta kulutuksesta vajaa 1/3 on valtion kulutusta, 2/3 paikallis-

hallinnon kulutusta ja loput sosiaaliturvarahastojen kulutusta. Valtion kulutuksen osuus on pienentynyt tasaisesti, kun taas paikallishallinnon osuus on kasvanut. Julkisten investointien odotetaan kasvavan lähivuosina. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit ovat julkisista investoinneista n. 30 prosenttia ja muut rakennusinvestoinnit 30 prosenttia. Julkisten investointien tasoa pitävät yllä mm. vilkas sairaalarakentaminen, panostukset kärkihankkeisiin ja väylien rakentamiseen sekä maakuntien ICT-järjestelmien kehittäminen.

Työllisyystilanne on parantunut vuoden 2017 aikana. Työllisten määrä nousi tammi-lokakuussa 0,7 prosenttia vuoden takaiseen määrään verrattuna. Työttömyys on kuitenkin laskenut suhteellisen hitaasti suhteessa talouden tilanteen parantumiseen. Osittain tähän vaikuttaa ns. piilotyöttömien ja muiden työvoiman ulkopuolisten aktivoituminen työnhakuun. Bruttokansantuotteen suhteellisen nopeana jatkuva kasvu lisää työvoiman kysyntää tulevinakin vuosina – tosin kysynnän mahdollinen kohdentuminen nykyisille alityöllisille vähentää osaltaan työllisyysasteen nousua. Työttömyysasteen ennustetaan olevan 8,1 prosenttia vuonna 2018 ja 7,7 prosenttia vuonna 2019. Talouskasvun myötä myös pitkäaikaistyöttömien ja rakennetyöttömien määrän ennakoitaan laskevan tulevina vuosina.

Vuonna 2017 ansiotaso kehittyi pääosin kilpailukyky sopimuksen mukaisesti. Sopimuspalkkoihin ei tullut korotuksia ja julkisen sektorin lomarahoja leikattiin 30 prosenttia. Sopimuspalkkojen kehityksen arvioidaan olevan negatiivinen vuonna 2017, mutta kun muut tekijät nostavat ansiotasoa n. 0,5 prosenttia, nimellisten ansioiden arvioidaan kasvavan. Ansiotason ennustetaan kasvavan vuosina 2018 ja 2019 noin kaksi prosenttia vuodessa.

BKT:n ennakoitaan kasvavan 3,1 prosenttia vuonna 2017. Kasvu jatkuu myös tulevina vuosina. Julkisyhteisöjen alijäämä on pienentynyt vuosikymmenen puolivälistä lähtien – ensin sopeutustoimien ja myöhemmin myös talouskasvun vaikutuksesta. Alijäämän supistuminen on kuitenkin hidasta, ja julkisen talouden ennustetaan olevan huomattavan alijäämäinen vielä vuonna 2019. Verroaste laskee lähivuosina selvästi. Tähän vaikuttaa kilpailukyky sopimus ja siihen kytketyt verokevennykset, joista on sovittu vuosien 2017 ja 2018 osalta. Kuntataloudessa kunnallisveron korotukset ovat olleet maltillisia – vuonna 2018 keskimääräinen kunnallisveroprosentti jopa laskee 0,04 prosenttiyksiköllä. Helsingin kaupungin veronalennus vaikuttaa tähän olennaisesti. Vuoden 2017 poikkeuksellisen hyviin yhteisöverotuottoihin vaikuttaa kertaluonteinen tekijä, joten yhteisöverotuotot tulevat laskemaan vuonna 2018.

Korot ovat poikkeuksellisen pitkään pysyneet alhaisella tasolla. Tammikuussa lainojen viitekorkona yleisesti käytetty 12 kuukauden euribor oli keskimäärin -0,095 prosenttia ja joulukuussa -0,190 prosenttia. Kolmen kuukauden euribor oli tammikuussa -0,326 prosenttia ja joulukuussa -0,328 prosenttia. Kuukauden euribor oli tammikuussa -0,371 prosenttia ja joulukuussa -0,369 prosenttia. Koron vaihtelu jäi siis 1 – 12 kuukauden korkosidonnaisuuksissa suhteellisen vähäiseksi (0,002 prosentista -0,095 prosenttiin).

Lähteet:

Valtiovarainministeriö: Taloudellinen katsaus, Talvi 2017
Suomen Pankki: Euribor-korot kuukausittain

Kuntatalous

Tilastokeskuksen helmikuussa 2018 julkistaman kuntien ja kuntayhtymien talous neljännesvuositain –tilaston tilinpäätösarviotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien lainakanta oli vuoden 2017 päättyessä 16,0 miljardia euroa, joka on asukasta kohti 2 921 euroa (väestötietona on käytetty

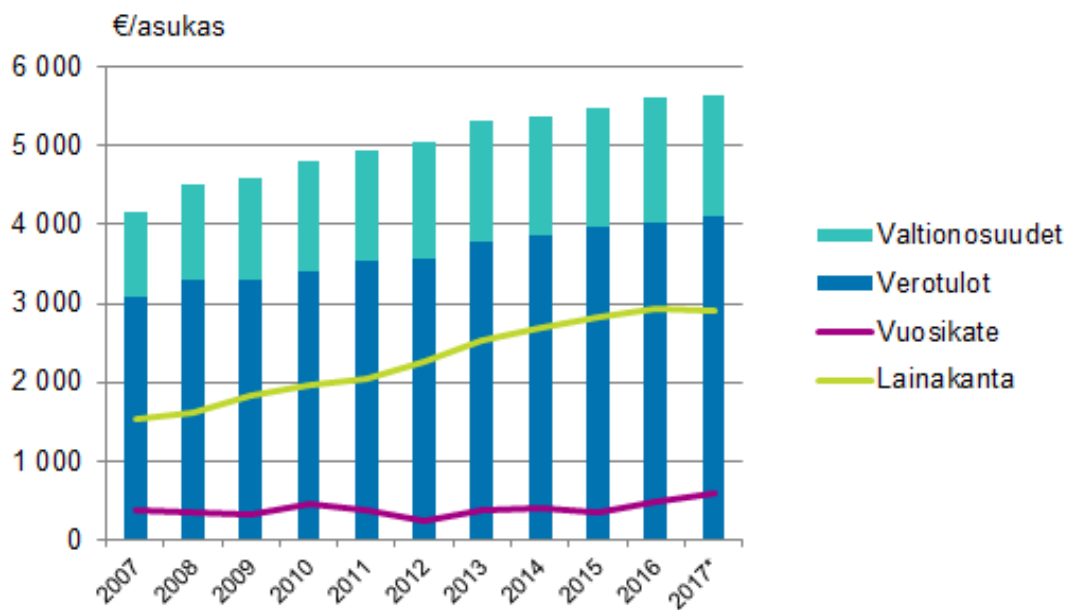
31.12.2016 lukua). Vuoden 2016 vastaava luku asukasta kohti oli 2 938 euroa. Lainakanta pieneni edellisvuoteen verrattuna 0,6 prosenttia.

Vuoden 2017 tilinpäätösarviotietojen mukaan Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu toimintakate oli -28,2 miljardia euroa, kun se vuotta aiemmin oli -28,4 miljardia euroa.

Kuntien verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) kasvoi 0,5 prosenttia edellisvuodesta ja oli yhteensä 30,9 miljardia euroa. Verotulojen osuus verorahoituksen kasvusta oli 2 prosenttia. Valtionosuudet vähenivät 3,3 prosenttia. Manner-Suomen kunnat saivat verorahoitusta asukasta kohden 5 649 euroa.

Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu vuosikate vahvistui vuoden 2017 tilinpäätösarvioiden mukaan 18,9 prosenttia edellisestä vuodesta ja oli yhteensä 3,2 miljardia euroa. Vuonna 2017 seitsemän kuntaa arvioi vuosikatteen jäävän negatiiviseksi, kun edellisenä vuonna vuosikate oli toteutumatioiden mukaan negatiivinen 14 kunnalla.

Manner-Suomen kuntien valtionosuudet, verotulot, vuosikate ja lainakanta 2007–2017*

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kuntatalous on vahvistunut vuoden 2017 tilinpäätösarvioiden mukaan, mutta ennakko-odotukset eivät kuitenkaan täysin toteutuneet. Kuntien tilikauden tulos parani noin 200 miljoonaa euroa, mutta jäi kuitenkin 500 milj. euroa pienemmäksi kuin syksyn kuntatalousohjelmassa arvioitiin. Odotettu lainakannan pienentyminen jäi myös saavuttamatta.

Kuntien toimintakulut laskivat noin 1 prosenttiyksikön. Tähän vaikutti kilpailukykysojimus, perustoimeentulotuen siirto Kelalle sekä kuntien omat säästötoimet. Kuntien verotulot kasvoivat 2 prosenttia (450 milj. euroa), mutta valtionosuudet laskivat 3,3 prosenttia (300 milj. euroa). Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa (kuntia on yhteensä 295). Valtionosuusleikkausten myötä peruspalveluiden rahoitus on jäänyt yhä enemmän kuntien vastuulle.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investointien rahavirta nousi 250 milj. euroa plussalle. Kuntatalouden rahoitusasema on ensimmäistä kertaa pitkään aikaan tasapainossa. Tämä on kuntien tiukan taloudenpidon, harkittujen investointien sekä koko julkisen sektorin tasapainottamispolitiikan ansiota.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta nousi 0,9 prosenttia. Muutos oli 150 milj. euroa, joka muodostui siten, että kuntien lainakanta laski 100 milj. euroa ja kuntayhtymien lainakanta lisääntyi 250 milj. euroa suurista sairaalainvestoinneista johtuen.

Kuntien talousarviokyselyn perusteella verotulot ja valtionosuudet on jäämässä vuoden 2017 tasoon samalla kun toimintakulut kasvavat noin miljardi euroa. Vuosi 2019 on arvioiden mukaan yhtä haasteellinen. Investoinnit ovat kasvamassa ja laskennallisesti katettavaa korjausvelkaa arvioidaan olevan 4 miljardia pelkästään toimitilojen ja kiinteistöjen osalta (Kuntaliiton ja FCG:n selvitys). Tulojen kehityksen pitäisi edelleen olla vahvaa investointien rahoittamiseksi ja menojen pitäisi pysyä kurissa. Lisäksi valmisteilla oleva maakunta- ja sote-uudistus aiheuttaa epävarmuutta kuntien talouteen lähivuosina.

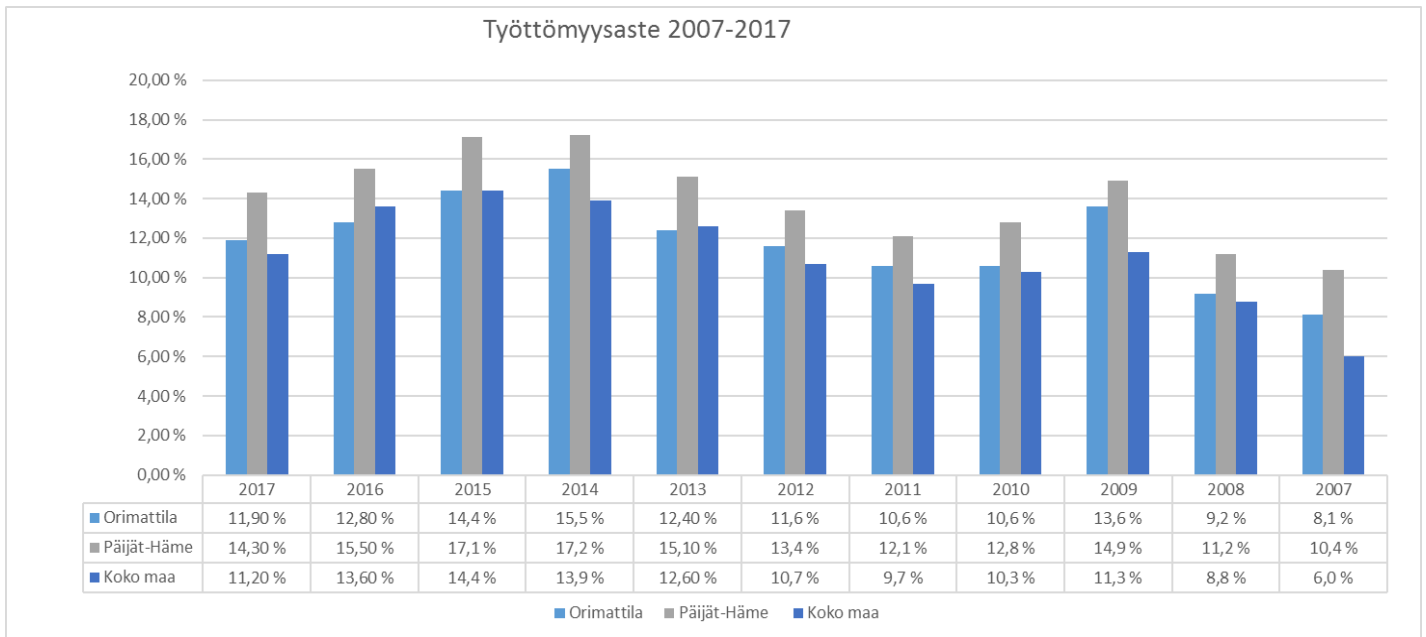
Päijät-Häme

Päijät-Hämeen väkiluku väheni 394 asukkaalla vuonna 2017. Väheneminen johtui syntyneiden määrä negatiivisuudesta, jota muuttovoitto ei kattanut. Ainoa kasvukunta oli Lahti (161 asukasta), jonka kasvu tulee maahanmuuton seurauksena. Muissa Päijät-Hämeen kunnissa asukasluku pieneni. Suurimmat negatiiviset muutokset olivat Heinolassa (217 asukasta), Sysmässä (91 asukasta), Asikkalassa (72 asukasta) ja Orimattilassa (54 asukasta).

Hämeen ELY-keskuksen kuntien alueella oli joulukuun lopussa 21 563 työtöntä työnhakijaa. Määrä on 3 456 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työttömistä 1 796 oli ulkomaalaisia; määrä on pienentynyt 13,9 prosenttia edellisvuodesta. Päijät-Hämeessä oli vuoden päättyessä 13 306 työtöntä työnhakijaa, mikä on 10,17 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2016 lopussa.

Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden määrä väheni kaikissa kunnissa; suhteellisesti eniten Heinolassa (-18 %), Hartolassa (-16 %) ja Hollolassa (-13 %). Orimattilassa vähennystä oli 8 prosenttia.

Kunnittain työttömien osuus työvoimasta laski vuoden takaisesta Asikkalassa ja Padasjoella. Maakunnan korkeimmat työttömyysprosentit olivat vuoden lopussa Lahdessa (15,9 prosenttia) ja Heinolassa (13,9 prosenttia). Matalin työttömyysaste oli Hollolassa (9,7 prosenttia). Orimattilan työttömyysaste oli 11,9, prosenttia. Orimattilassa työttömiä oli 899 (vuotta aikaisemmin 978), joista alle 25-vuotiaita oli 92 (vuotta aikaisemmin 124). Alle 25-vuotiaiden osuus on 11,23 prosenttia kaikista työttömistä.

Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden työttömänä olleiden) määrä väheni Päijät-Hämeessä 15,12 prosenttia edellisvuodesta. Pitkäaikaistyöttömiä oli 4 828, joista 322 Orimattilassa. Vaikein tilanne on nuorilla ja ikääntyneillä työnhakijoilla. Myös teollisuudesta työttömäksi jääneillä riski työttömyyden pitkittymiseen on suuri. Työttömänä olevien osaamistaso ei vastaa työmarkkinoiden vaatimuksia ja ammatillinen ja alueellinen liikkuvuus tulevat jatkossa korostumaan etsittäessä uusi työmahdollisuuksia.

Koko Hämeen alueella on työvoiman saatavuudessa ongelmia erityisesti teollisuudessa ja rakentamisessa sekä terveys-, sosiaali- ja opetusalalla. Päijät-Hämeessä työvoiman saantiongelmia on erityisesti teollisuuden alalla (ammattitaitoiset hitsaajat). Koko Hämeen alueella on havaittavissa vaikeuksia työvoiman saatavuudessa 43 ammattinimikkeen kohdalla.

Hämeen maakuntien vahvuutena voidaan pitää hyvää logistista sijaintia sekä hyviä kulkuyhteyksiä pääkaupunkiseudulle. Työssäkäyntimahdollisuudet pääkaupunkiseudulle lisäävät alueen vetovoimaan asuinpaikkana. Elinkeinorakenne on kohtuullisen monipuolinen. Maakunnan kehityksen yhtenä kulmakivenä voidaan pitää osaavia oppilaitoksia sekä niiden kasvavaa aktiivisuutta yritysyhteistyössä. Lahden ammattikorkeakoulun siirtyminen osaksi LUT-konsernia tulee tuomaan alueelle piristystä Lahden muuttuessa yliopistokaupungiksi.

Päijät-Hämeen vahvuus on myös poikkeuksellisen suuri vientitoimintaa harjoittavien pk-yritysten määrä. Elinvoimaisuuden säilyttäminen edellyttää kehittymistä vahvasta teollisuusalueesta kaupan ja palvelualan yritystoiminnan alueeksi.

Päijät-Hämeen kasvu rakentuu oikoradan ja Lahden moottoritien varteen, mutta myös uudistettavan valtatie 12 poikittaisväylän yhteyteen. Lahden eteläinen kehätie rakenteilla ja valmistuu vuoden 2021 loppupuolella.

Elintarvikealan tilanne on suhteellisen vakaa, mutta ala joutuu kilpailemaan tuonnin kanssa. Viime vuosien investoinnit ja yritysostot sekä pitkäjänteinen kehitys ovat vahvistaneet alueen viljateollisuuden kykyä vastata markkinoiden monipuolistuvaan kysyntään. Tietoisuus mm. kauran terveysvaikutuksista sekä käsityöläisöluiden kasvava kysyntä ja pienpanimobuumi ovat luoneet viljatoimialalle uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Rakentaminen on vilkasta. Rakentamista on mm. tiehankkeiden, koulurakentamisen ja palveluasumisen kohteissa.

Matkailun kehittäminen on Päijät-Hämeen alueella tuottanut tulosta. Hiihdon MM-kisat vuonna 2017 vaikuttivat positiivisesti alueen elinkeinoelämään. Vierumäen ja Pajulahden alueiden kehittäminen jatkuu ja myös Messilän alueen kaavoitus etenee Lahden seudulla. Vierumäki Country Club Oy tekee matkailuyhteistyötä kiinalaisen sopimuskumppanin kanssa. Eri alueiden vahvuuksien analyysissä Päijät-Hämeen kapea-alaisena erikoisuutena nähdään moottoriurheilutapahtumat. Litiin rakennettava KymiRing-moottoriurheilukeskus saa järjestettäväkseen MotoGP-kilpailuja, jos hankkeelle saadaan riittävästi yksityistä rahoitusta.

Kaupanalalla aukioloaikojen vapautuminen on näkynyt myynnin kasvuna etenkin isoissa yksiköissä. Aukioloaikojen vapautuminen on myös tiukentanut kaupan alan kilpailua. Kaupanalalla nähdään tulevaisuuden suuntauksena myös kivijalkamyymälöiden ja nettikaupan toimiminen yhdessä.

Vuonna 2017 Päijät-Hämeeseen perustettiin 909 uutta yritystä. Samaan aikaan 573 yritystä lopetti toimintansa, joten nettomuutos oli 336 uutta yritystä. Orimattilaan uusia yrityksiä perustettiin 69 ja toimintansa lopetti 48 yritystä. Nettomuutos oli 21 yritystä.

Päijät-Hämeen kuntien lainakanta asukasta kohti on 4 763 euroa. Arvo on edelleen noussut vuoden 2016 vastaavasta arvosta, joka oli 4 720 euroa. Kasvua edelliseen vuoteen oli 0,91 prosenttia. Maakunnista ainoastaan Keski-Pohjanmaalla (4 903 €) on korkeampi lainakanta asukasta kohti. Koko maassa on lainaa asukasta kohti 2 921 euroa.

Vuosikate prosenttia poistoista oli Päijät-Hämeessä 122, kun se koko maassa oli 150.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 2017

Vuoden 2017 talousarvio laadittiin 976 420 euroa ylijäämäiseksi. Vuosikate 4,4 milj. euroa kattoi talousarviossa arvioidut 3,5 milj. euron poistot 127,1 prosenttisesti. Talousarviossa varauduttiin 13,7 milj. euron investointeihin sekä lähes 15 milj. euron lainan nostoon (2 milj. lyhytaikaista).

Uuden valtuustokauden alusta 1.6.2017 tuli voimaan uusi organisaatio, joka seurauksena määrärahamuutoksia tehtiin syksyllä 2017 sekä tulosalue- että toimielintasolla. Euromääräisesti suurimmat muutokset liittyivät perusturvalautakunnan toiminnan lakkaamiseen, jolloin kaikki 1.6.2017 tilanteessa käyttämättömät sote-määrärahat siirtyivät kaupunginhallituksen alaisuuteen. Elinkeinoasioiden määrärahat siirtyvät kaupunginhallitukselta elinvoima- ja tekniselle valiokunnalle ja pelastustoimen maksuosuudet ympäristövaliokunnan talousarviosta kaupunginhallituksen talousarvioon. Tämän vuoksi vuoden 2017 toteutumat eivät ole suoraan verrattavissa vuoden 2016 toteutumiin toimielintasolla. Muutos vaikuttaa vielä vuonna 2018, jolloin toteutumat tulevat uuden organisaation mukaan koko vuodelta. Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan muutokset olivat toimielimen sisäisiä (kulttuuri- ja kirjastotoimen tulosalueiden yhdistäminen)

Vuoden 2017 talousarvioon tehtiin muutoksia, jotka lisäsivät käyttötaloulosan menomäärärahoja 1,75 milj. euroa ja käyttötaloulosan tulomäärärahoja 60 teur. Pääosa menomäärärahojen muutoksista, 1,115 milj. euroa, koskee kaupunginhallituksen alaisen toiminnan sote-menoja. Sivistyslautakunnan menoja lisättiin 596 teur. Tulojen muutokset koskivat sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan toimintaa (60 teur). Organisaatiomuutoksen vuoksi tehdyillä muutoksilla ei ole vaikutusta koko kaupungin meno- ja tulomäärärahoihin. Rahoituksessa valtionosuusarvioita lisättiin 230 teur ja verotuloarvioita 702 teur. Korkomenoarviota vähennettiin 250 teur

Talous- ja konsernityöryhmä, jonka tehtävänä on talouden keskeisten linjausesitysten valmistelu, konserni- ja omistajaohjauksen linjausten valmistelu sekä investointitason suhteuttaminen taloudellisiin toteuttamismahdollisuuksiin, jatkoi työtään vuonna 2017. Organisaatiomuutoksen jälkeen työryhmän nimi muuttui taloustyöryhmäksi. Toimintamenojen kasvun maltillisena pitäminen on edelleen ollut keskeinen työryhmän tavoite, mutta konserniohjaus on uuden kuntalain myötä noussut tärkeään asemaan. Vuoden 2017 talousarvion yhteydessä hyväksytty Investointiohjelma sisältää vuosille 2017 – 2021 keskimäärin 10,7 milj. euron nettoinvestoinnit vuosittain. Hennan alueella toteutui asema, joka aloitti toimintansa 10.12.2017. Myllylän koulun laajennusosa valmistui syksyllä 2017 ja urheilutalon rakentaminen pääsi alkuun. Ennen vuoden vaihdetta urheilutalon pääurakoitsijana toiminut HL-Rakentajat Oy hakeutui konkurssiin ja sen seurauksena työmaa jouduttiin ottamaan käytännössä kaupungin hallintaan.

Muutetun talousarvion toimintakulut toteutuivat 99,2 prosenttisesti ja toimintatuotot 100,7 prosenttisesti. Nettona käyttötalous toteutui 99,1 prosenttisesti. Menomäärärahojen toteutuma alitti muutetun talousarvion 732 126 eurolla, ja tulomäärärahojen toteutuma ylitti muutetun talousarvion 75 096 eurolla. Menojen ylitystä oli kaupunginvaltuustolla 1 945 euroa sekä sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalla 40 048 euroa. Tulot ylittyivät kaupunginhallituksella (58 584 euroa) ja sivistys- ja hyvinvointivaliokunnalla (152 568 euroa). Muutetun talousarvion tulojen alituksia kertyi yhteensä 75 096 euroa. Näistä tulot jäivät arviosta teknisellä valiokunnalla 8 895 euroa ja ympäristövaliokunnalla 22 976 euroa. Menojen ylitykset ja tulojen alitukset ovat vuoden 2017 muutetussa talousarviossa olleet määrältään vähäisiä toiminnan volyyymiin suhteutettuna. Voidaan todeta, että talouden seuranta on ollut ajantasaista ja muutokset on pääosin tehty oikea-aikaisesti. Osa muutoksista on tulut vasta tietoon siinä vaiheessa, kun tilikaudelle tehtävät muutokset eivät enää ole ehtineet valtuuston käsittelyyn. Sitovien menojen ylitykset ja tulojen alitukset ovat kaupunginvaltuuston käsittelyssä 16.4.2018.

Verotulot ylittyivät alkuperäiseen talousarvoon nähden 1,5 milj. euroa ja muutettuun talousarvoon nähden 819 teur. Kaikki verolajit ylittivät arvioidun; suurin euromääräinen merkitys oli tuloverotuksen 696 teur ylitys muutettuun talousarvoon nähden. Kiinteistöverotus oli edellisvuoden tasolla. Yhteisöveron tuotto ylitti alkuperäisen talousarvion 241 teur. Yhteisöveron kertymään vaikutti kertaluonteinen erä, jonka vaikutukset jatkossa kohdentuvat yrityksen kotikuntaan. Valtionosuudet ylittivät alkuperäisen talousarvoon nähden 131,7 teur ja alittuivat muutettuun talousarvoon nähden 98 teur. Maahanmuuttajien valmistavaan opetukseen saatiin valtionosuutta, mutta oppilasmäärän vähentyminen syyskuun tilastointipäivän luvuissa aiheutti takaisinperintää opetustoimen valtionosuudessa vuoden vaihteessa.

Korkotuotot alittivat alkuperäisen talousarvion 86,4 teur. Korkotuottojen odotettua pienempi kertymä johtuu poikkeuksellisen alhaalla pysyneestä vaihtuvakorkoisten lainojen korkotasosta sekä siitä, että ARA-rajoitteisten asuntoyhtiöiden maksimikorko laski kuudesta prosentista neljään prosenttiin. Korkokulut alittivat alkuperäisen talousarvion 339 teur ja muutetun talousarvion 89,1 teur. Korkomenoihin on vaikuttanut vaihtuvakorkoisten lainojen poikkeuksellisen matalalla pysynyt korkotaso. Korkomenoihin vaikutti myös se, että maksuvalmiutta hoidettiin lyhytaikaisella rahoituksella, jonka korkotaso pysyi edullisena koko vuoden.

Muut rahoitustuotot toteutuivat lähes alkuperäisen talousarvion mukaisina (ylitys 775 euroa). Muut rahoituskulut ylittivät 2 927 eurolla alkuperäisen talousarvion.

Vuosikatteen toteutuma 5,487 milj. euroa on 1,037 milj. euroa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa (4,449 milj. euroa) ja 1,547 milj. euroa parempi kuin muutetussa talousarviossa. Poistoja kirjattiin 3 362 376 euroa ja arvonalennuksia 42 teur. Toteutuma oli 96 teur muutettua talousarviota pienempi. Poistoihin ei sisälly olennaisia kertapoistoeria. Heinämaan koulun käyttöomaisuusarvoon on tehty 42 teur arvonalennus. Tilikauden ylijäämäksi muodostui 2 116 108 euroa.

Kuntayhtymien alijäämiä oli vuoden 2015 tilinpäätöksessä kirjattu pakolliseksi varaukseksi 100,5 teur. Tästä varauksesta purettiin 28 teur, joten varausta jäi vielä 72,5 teur.

Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 9 milj. euroa vuonna 2017. Orimattilan Vesi Oy:lle annettiin uutta lainaa 1,5 milj. euroa ja Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokrataloille 117 160 euroa. Antolainojen lyhenykset olivat 835 teur. Kaupunki lyhensi lainojaan suunnitelman mukaisesti 5,756 milj. euroa. Lainakanta oli vuoden lopussa 40,7 milj. euroa, ja siinä oli lisäystä vuoden 2017 tilanteeseen 6,3 milj. euroa. Lyhytaikaisia kuntatodistuslainoja oli vuoden vaihteessa 7 milj. euroa, mikä on 3 milj. euroa enemmän kuin vuotta aiemmin. Lainaa oli asukasta kohti 2 506 euroa.

Toimintakate pienentyi edellisvuoteen verrattuna 462 teur. Ulkoiset toimintakulut vähentyivät edellisvuodesta 1,6 milj. euroa, mikä on -1,62 prosenttia. Vastaava luku vuosien 2015/2016 välillä oli lisäystä 2,5 milj. euroa (2,68 prosenttia), vuosien 2014/2015 välillä 664 015 euroa (0,72 prosenttia), vuosien 2013/2014 välillä 140 817 euroa (0,15 prosenttia). Menojen kasvun taittumiseen ovat vaikuttaneet olennaisesti kilpailukykysojimus sekä talouden määrätietoiset sopeuttamistoimet, joihin kunnat ovat joutuneet valtionosuusleikkausten, verotulokertymien vähentymisen, väestön ikääntymisen sekä korkean työttömyyden aiheuttamien menojen vaikutuksesta.

Investointimenot olivat alkuperäisessä talousarviossa 13 724 000 euroa ja muutetussa talousarviossa 13 063 670 euroa. Määrärahojen lisäykset olivat Henna maa- ja vesirakentaminen 490 teur, Myllylän koulun laajennus 173 teur, Jokivarren koulun D-osa 230 teur sekä kiinteistöjen teknistä tasoa ylläpitävä rakentaminen 72 teur. Määrärahan vähennykset olivat Henna Tuuliharjan katurakentaminen 60 teur, Pennalan teollisuusalue 1 milj. ja katujen peruskorjaukset 365 teur. Investointimenot toteutuivat 88,6 prosenttisesti ja investointitulot toteutuivat 1911 prosenttisesti. Investointitulojen kertymään vaikuttivat olennaisesti Lahden ammattikorkeakoulu Oy:n osakkeiden myyntituotot 1 032 687 euroa sekä urheilutalon valtionosuus 219 300 euroa, josta on kirjattu kustannusten toteutumista vastaava osuus vuoden 2017 tuloksi. Kummallekaan erälle ei ollut määrärahaa. Lahden Ammattikorkeakoulu Oy omistusjärjestelyt olivat kirjanpidollisia – niissä ei tapahtunut rahaliikennettä. Osakeomistus vaihtui pääomalainaksi

Suurimmat investoinnit olivat Hennan maa- ja vesirakentaminen 4,95 milj. euroa, Urheilutalon uudisrakennus 1,88 milj. euroa sekä Myllylän koulun laajennus 1,26 milj. euroa. Maa-alueiden oston käyttöön käytettiin 480 teur. Kokonaan käyttämättä jäi Henna Tuuliharja katurakentamiseen varattu määräraha.

Provincia Oy (entinen Calpro Oy) tuotti kirjanpito- ja palkanlaskentapalvelut, eikä toiminnassa ollut muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Vuosi 2017 oli Ladec Oy:n neljäs toimintavuosi. Ladecin sopimusta muutettiin 3.10.2016 kaupunginvaltuuston päätöksellä siten, että sopimus on voimassa toistaiseksi. Sopimuksesta irtautuminen on mahdollista vuosittain 31.12. siten, että irtautumisesta ilmoitetaan ko. vuoden kesäkuun loppuun mennessä. Omistajakunnat tarkistavat sopimusta viimeistään kesäkuussa 2018. Seudullinen elinkeinoselvitys toimintamalleista maakuntauudistuksen jälkeen on käynnistetty vuoden 2017 loppupuolella – sen johtopäätökset tulevat vuonna 2018 päätöksenteon tueksi.

Yhdyskuntatekniikan alueiden kunnossapitopalvelut sekä kiinteistöjen piha-alueet siirtyivät alueurakan kilpailutuksen voittaneen YIT:n hoidettavaksi vuonna 2016.

1.1.5 Kaupungin henkilöstö

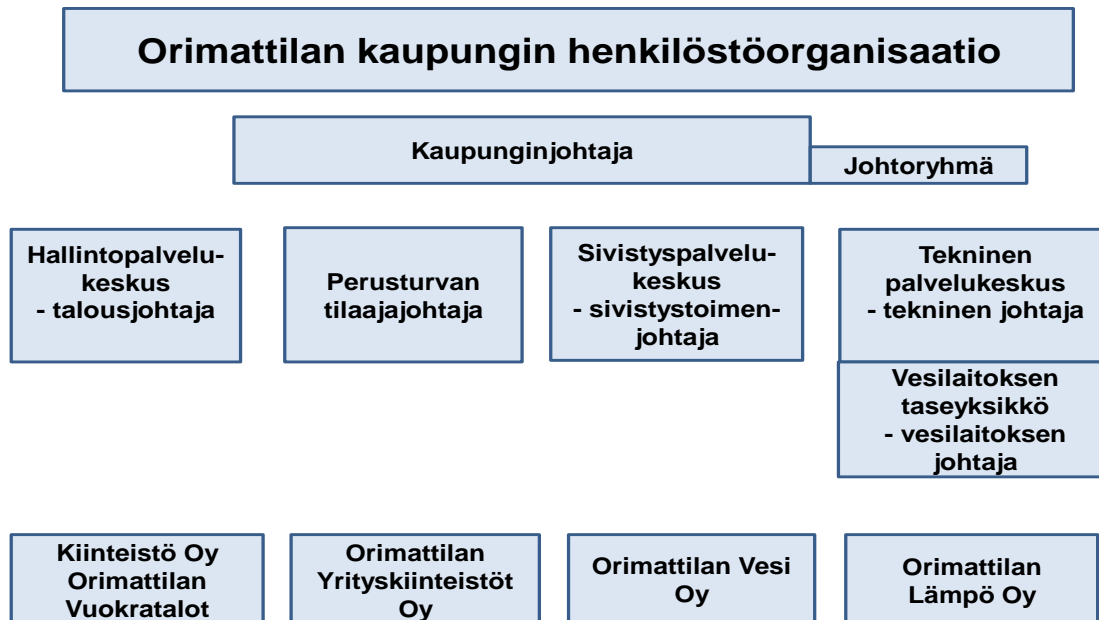
Henkilöstöä 31.12.2017 oli 552,6 (henkilötyövuotta), joista opetuspalveluissa 224 ja päivähoidossa 155,5. Henkilöstömenot vuonna 2017 olivat 25,16 milj. euroa, mikä on 29,9 % toimintakuluista.

Toimintakertomusvuodelta on tehty erillinen henkilöstötilinpäätös

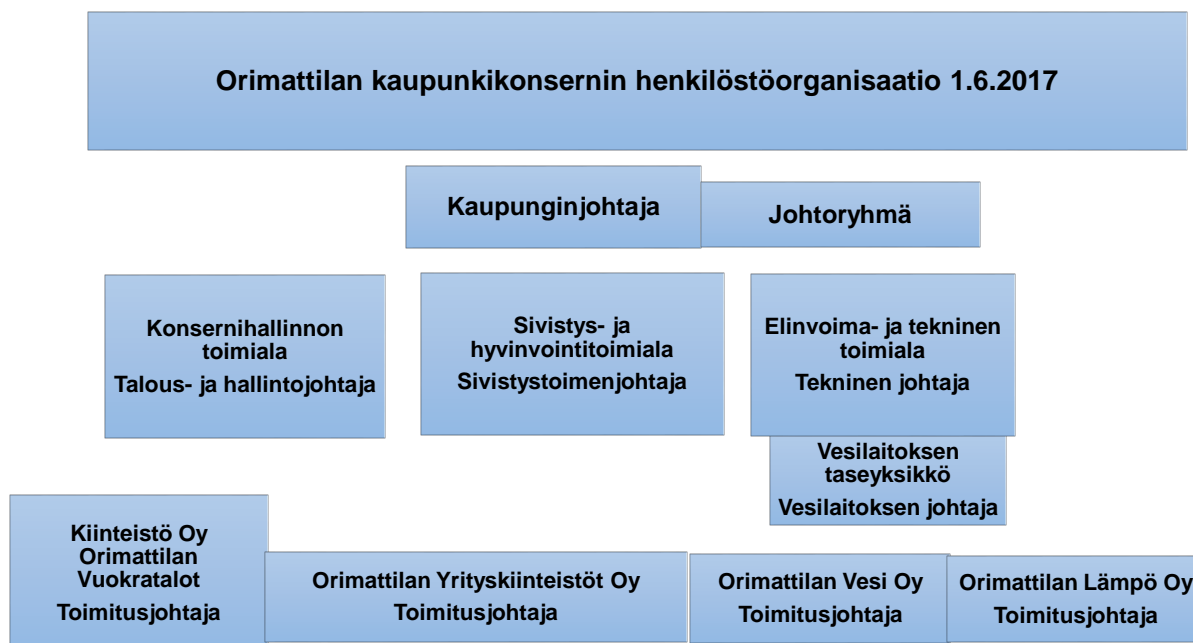
Henkilöstö palvelukeskuksittain ja talousarviotulosalueittain vuosina 2015 – 2017 (htv)

Palvelukeskus	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Hallintopalvelukeskus / Konsernihallinnon toimiala				
Hallitus	1,9	1	2	1
Elinkeinotoimi ja projektit	3,92	4,2	4,37	2,69
Yleishallinto	10	10,3	9,46	14,17
Asuntotoimi	0,3	0,3	0,3	0,3
Maaseututoimi	2,6	3,6	2,6	3,6
Ruoka- ja siivouspalvelut	81,92	81,8	76,5	60,4
Yhteensä	100,64	102,20	95,23	82,16
Perusturvalautakunta / hyvinvointipäällikkö	1	1	1	1
Sivistyspalvelukeskus / Sivistys- ja hyvinvointitoimiala				
Hallinto	6	6	6	6,6
Peruskoulutus ja lukio	224	222	216	226
Kulttuuritoimi	1,5	1,5	1,5	1,5
Kirjasto	8	8	9	9
Liikunta	5,5	5,5	6,5	5,5
Nuoriso	7,5	7,5	7,5	7,5
Päivähoito	155,5	151,5	152,5	158,5
Yhteensä	408,0	402,0	399	414,6
Tekninen palvelukeskus / Elinvoima- ja tekninen toimiala				
Hallinto ja maankäyttö	11,06	10,6	10,1	9,1
Tilapalvelu	13,8	15,25	14,05	17,5+0,5
Yhdyskuntatekniikka	3,1	3,76	2,4	1,2
Vesilaitos	11	12,5	10	12,2
Rakennustark. ja ymp. suojelu	4	4	4	4
Yhteensä	42,96	46,1	40,55	44,5
Kaupunki yhteensä	552,6	550,3	535,78	541,27

Henkilöstöorganisaatio 31.5.2017 asti

Henkilöstöorganisaatio 1.6.2017 alkaen

1.1.6 Ympäristötekijät 2017

Orimattilan ympäristön riskienhallinta sai oman valvontasuunnitelman vuosille 2017-2020. Valvontasuunnitelmaa tarkennetaan jatkossa vuosittain erikseen vahvistettavalla valvontaohjelmalla.

Ympäristönsuojelun yksi lakisääteinen tehtävä on ympäristön tilan seuraaminen ja vesienhoidon tavoitteiden toteutumisen edistäminen. Vuonna 2017 ympäristönsuojelun vesiensuojeluriskienhallinta painottui pintavesiin.

Orimattilan kaupungin ja Hämeen ELY-keskuksen yhteistyösopimuksen mukainen Palojoen valuma-aluekunnostussuunnitelma saatiin pääosin valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Loppuraportin viimeistely tehtiin tammikuussa 2018. Suunnitelma sisältää Palojoen valuma-aluekunnostuksen kannalta merkittävien kohteiden tunnistamisen, kuormitusta (sameus, ravinteet) ja eroosiota (kiintoaine) vähentävien rakenteiden sekä muiden toimenpiteiden suunnittelun. Suunnitelman tarkoituksena on vähentää hulevesistä johtuvia Palojoen ekologiseen tilaan vaikuttavia riskejä.

Asemakaava-alueen tulvariskejä vähennettiin osallistumalla Orimattilan keskustan avohulevesiojen ympäristöhoitotoihin yhteistyössä Salpaus-oppilaitoksen kanssa.

Mallusjärven ekologiseen tilaan vaikuttavia riskejä selvitettiin tutkimalla olemassa olevien vesiensuojelurakenteiden toimivuutta kiintoaineen ja ravinteiden pidättäjinä Mallusjärven laskeutusaltaiden osalta sekä toteuttamalla koekalastus yhteistyössä Salpaus-oppilaitoksen kanssa.

Vesienhoidon tavoitteiden toteutumista Porvoonjoen valuma-alueella ja Palojoen hulevesien laatua asemakaava-alueella selvitettiin yhteistyössä Lahden ammattikorkeakoulun kanssa.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Lahjonta ja korruptio eivät ole hyväksyttäviä. Ihmisoikeusasioissa toimitaan lainsäädännön mukaisesti. Kaupunki on tehnyt sopimuksen 20 kiintiöpakolaisen vastaanottamisesta vuosittain. Vuonna 2017 vastaanotettiin 14 kiintiöpakolaista sekä lisäksi viisi myönteisen oleskeluluvan saanutta. Lisäksi toteutui yksi perheenyhdistäminen.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2018 talousarvio on edellisvuosia tiukempi liikkumavaraltaan, mutta siihen ei sisälly palveluiden supistamista eikä olennaisia palvelurakenteen muutoksia. Talousarvion mukainen tilikauden tulos on 11 110 euroa ylijäämäinen. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2017 alusta. Sote- ja maakuntauudistuksen lainsäädäntö on vielä kesken, ja vuodet 2018 – 2019 sote-kustannukset ovat vielä kuntien talousarvioissa.

Työttömyyden hoitoon on sisällytetty erilaisia keinoja; nuorten kesätyötukea on laajennettu, Orimattila-lisän ehtoja on uudistettu ja kaupungilla on määrärahavarausta perintövaroista sekä nuorten palkkatukityöllistämiseen että oppisopimuskoulutukseen. Lisäksi kokeiluluonteisena vuonna 2017 käyttöön otettua työttömien työllistämistä yrityksiin jatketaan edelleen siten, että työllistettävä on kaupungin työntekijänä, mutta yritykseltä laskutetaan osa kustannuksista. Määrärahaa Kelalle maksettavaan peruspäivärahakustannuksiin on korotettu, mutta se on kuitenkin n.50 teur vähemmän kuin vuoden 2017 toteutuma.

Työttömien määrä kasvoi Orimattilassa voimakkaasti vuoden 2014 lopussa (työttömyysaste 15,5 prosenttia). Vuoden 2015 lopussa kokonaismäärässä oli laskua 1,1 prosenttiyksikköä vuoden ta-

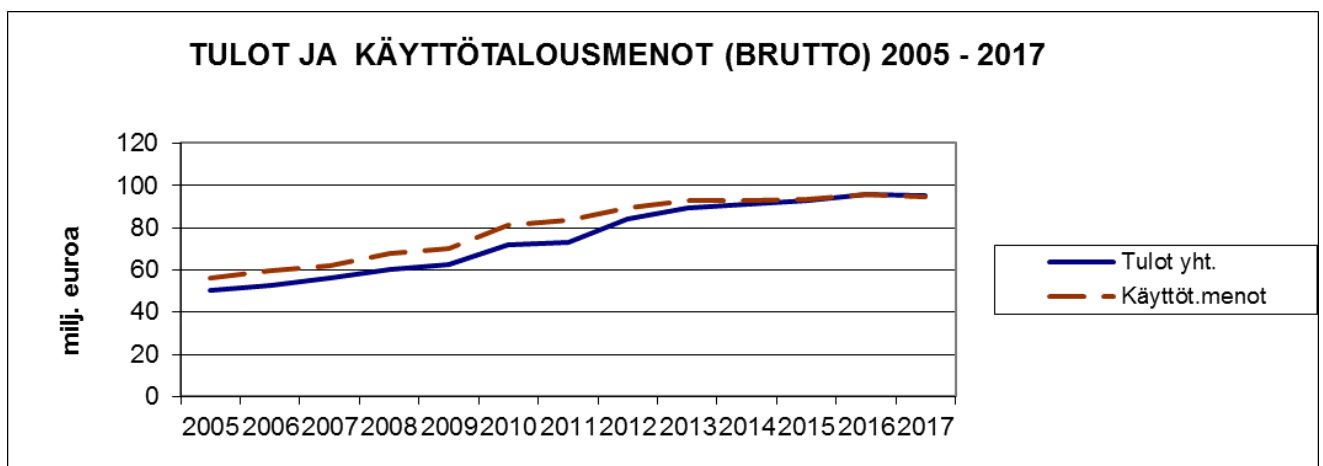

kaisesta määrästä ja vuoden 2016 lopussa työttömyys oli edelleen laskenut 12,8. prosenttiin. Vuoden 2017 lopussa työttömyysprosentti oli 11,9 prosenttia, joten suotuisa kehitys jatkui. Pitkäaikais-työttömien määrä on pysynyt lähes ennallaan, mutta työttömyysjaksot ovat pidentyneet. Pitkäaikais-työttömien saaminen työmarkkinoille onkin suuri haaste. Lisäksi työttömissä on suhteellisen paljon yli 55-vuotiaita samoin kuin niitä, joiden työkyvyssä on rajoitteita.

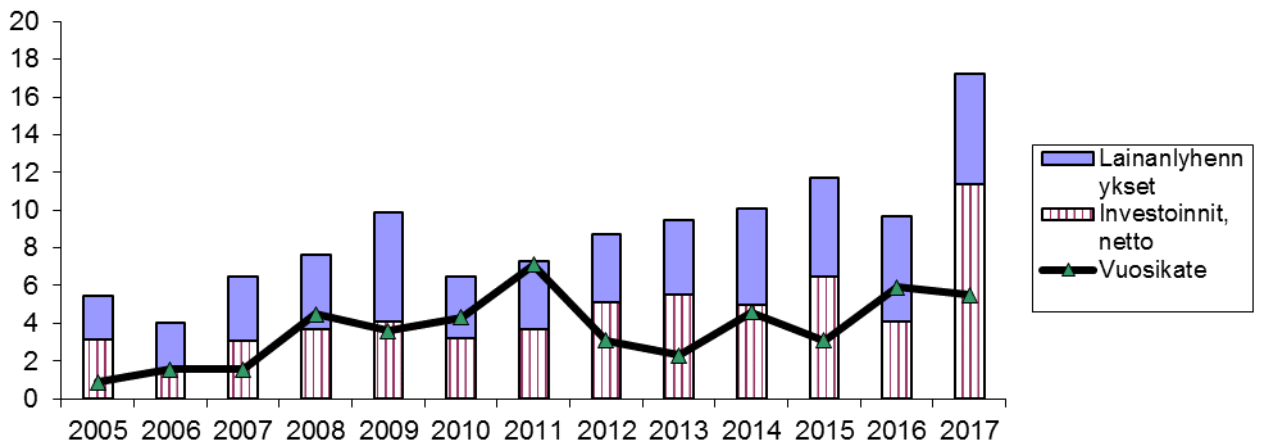
Valtionosuudet toteutuvat vuonna 2018 saatujen valtionosuuspäätösten mukaan 196 teur talousarviossa arvioitua pienempinä, ellei tilastointipäivien oppilasmäärissä tapahdu muutosta.

Kaupungin talouden hoidon periaatteiden keskeisenä periaatteena on pitää menojen ja tulojen kehitys samalla kasvu-uralla. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä menot pienentyivät edellisvuodesta 1,62 prosenttia, johon vaikutti olennaisesti kilpailukyky sopimus. Verorahoitus vähentyi 0,99 prosenttia valtionosuuksien vähentymisen seurauksena. Vuoden 2017 veroperusteet olivat vuoden 2016 tasolla. Yhteisöverokertymään vaikutti vuonna 2017 kertaluonteinen yrityskaupasta aiheutunut ennakontäydennysmaksu, joka jatkossa tulee vaikuttamaan vain yrityksen kotikunnan yhteisöverokertymään.

Asukasmäärä kasvoi Päijät-Hämeessä ainoastaan Lahdessa ja sielläkin maahanmuuton vaikutuksesta. Orimattilan väkiluku väheni 54 asukkaalla. Väestön vanheneminen aiheuttaa lisääntyvää palvelukysyntää, ja lakisääteiset velvoitteet on pystyttävä täyttämään.

Vuoden 2017 käyttötalouden nettomenot olivat 84,1 milj. euroa. Sekä vuoden 2017 tilinpäätöksessä että vuosien 2016, 2015 ja 2014 tilinpäätöksessä toimintatuotot ja verorahoitus ovat ylittäneet toimintamenot. Verotulot ovat kehittyneet positiivisesti myös vuoden 2017 aikana, mutta valtionosuudet ovat pienentyneet vuoteen 2016 verrattuna. Menojen hallintaan ovat vaikuttaneet sekä kaupungin omat palveluverkkoon kohdennetut toimenpiteet että myös kilpailukyky sopimuksen vaikutukset. Raskas investointiohjelma lisää poistojen määrää, mikä vaikeuttaa osaltaan tuloksen saamista tasapainoon. Toistaiseksi tasapainottamista on helpottanut poikkeuksellisen matala korkotaso. Korkokulut ovat pysyneet maltillisina lainamäärän noususta huolimatta. Tulevien vuosien palkkaratkaisut tulevat nostamaan henkilöstömenoja vuosiin 2016 – 2017 verrattuna, millä on vaikutusta koko kaupungin talouteen.

Vuosikate, Investoinnit ja Lainanlyhennykset, milj. eur

Taksoja ja maksuja tarkistetaan vuosittain vastaamaan seudullista tasoa, tuottavuutta lisätään ja omistajaohjaukseen kiinnitetään huomiota. Seudullista yhteistyötä hyödynnetään siltä osin kuin se koetaan toiminnallisesti järkeväksi ja kustannustehokkaaksi ratkaisuksi. Aktiivinen oikein kohdennettu elinkeinopolitiikka sekä kaavoitus ja tonttitarjonta tuovat onnistuessaan lisää työpaikkoja ja asukkaita, mikä vaikuttaa positiivisesti kaupungin tulokertymään.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä

Kaupunginvaltuusto käsitteli sisäisen valvonnan ohjeet 9.3.2015. Hallintosäännössä on määritelty vastuut sisäisen valvonnan osalta.

Riskit on jaoteltu rahoitusriskeihin, toiminnallisiin riskeihin sekä vahinkoriskeihin.

Rahoitusriskit

Koska matala korkotaso on jatkunut jo pitkään, vaihtuvakorkoisten lainojen korkotason muutos muodostuu riskiksi siinä vaiheessa, kun korkotaso lähtee nousemaan. Kaupungilla ei ole varsinaisia johdannaisia (lukuunottamatta yksittäisten lainojen kiinteän koron mekaniikkaa katto/lattia – määrityksellä), mutta koronvaihteluun on suojauduttu ottamalla kiinteäkorkoisia lainoja. Kiinteäkorkoisten osuus oli vuoden vaihteessa yli puolet koko lainasalkusta, jonka lisäksi 11 prosenttia lainoista oli pitkiin viitekorkoihin sidottuja.

Korkea investointitaso muodostaa rahoituksellisen riskin, jos menot eivät pysy kurissa ja tulo-rahoitus ei kehity riittävällä tavalla. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä käyttötalouden tulot ja verorahoitus ovat menoja suuremmat, mikä on taloudellinen hallinnan kannalta hyvä. Myös odottamattomat menot voivat muodostaa rahoituksen riittävyyden kannalta riskin. Isojen urakoiden valmistelussa tai sopimusten laadinnassa tapahtuva virhe tai jokin ulkoinen tekijä voi aiheuttaa riskin kustannusten kasvusta.

Toiminnalliset riskit

Hankintaosaamisen puute nähdään edelleen toiminnallisena riskinä. Hankintaosaamisen koulutusta on ollut, mutta hankinnat ovat erilaisia ja niitä tekevät useat henkilöt, mikä tekee kokonaisuu-

desta haasteellisen. Koko kaupungin tasolla organisaatio on ohut ja henkilöstön vaihtuminen aiheuttaa toiminnallista riskiä – avainhenkilöriskit on tunnistettu ja tähän tulee jatkossa varautua mahdollisuuksien mukaan osaamisen laajentamisella. Tiedon siirtymistä ja säilymistä tietotekniikassa välineissä pidetään riskinä, koska esim. sähkökatkon sattuessa, tietoja ei ole saatavilla. Myös viranomaistoiminnan digitalisoituminen lisää riskiä, että ohjelmistot eivät toimi oikein. Sisäilmaongelmat ovat nousseet riskiksi. Niitä esiintyy sekä uusissa että vanhoissa rakennuksissa. Tietosuojasta voi muodostua riski, ellei asiakirjoja säilytetä ja käsitellä tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

Vahinkoriskit

Omaisuuksien sekä yleisten velvoitteiden hoidosta voi realisoitua riski vahingonkorvausten muodossa. Myös hulevesien käsittelystä voi aiheutua vahingonkorvausvaateita. Näihin on varauduttu vakuutuksilla samoin kuin henkilöstön ja tapahtumiin osallistuvien mahdollisten tapaturmien osalta.

Muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Valmisteilla oleva maakuntaudistus tulee vaikuttamaan olennaisesti kaupungin toimintaan ja talouteen. Tulopohjasta häviää yli puolet verorahoituksesta. Vaikka myös vaikeasti arvioitavat sote-menot poistuvat, lainat jäävät kaupungin vastattaviksi. Sote-palvelujen käytössä olevien kiinteistöjen tulevaisuus voi muodostua riskiksi, jos niiden käyttöaste ei jatkossa pysy vähintään nykyisellä tasolla.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ohjeistetaan, että kaupunginhallituksen tulee antaa selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä, havaituista puutteista sekä siitä, miten havaittuja puutteita on tarkoitus korjata. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet ja johtavat viranhaltijat vastaavat omalla tehtäväalueellaan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä. Toimielinten on sisällytettävä vuosittain toimintakertomukseensa arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Sisäisen valvonnan kohdealueita ovat säännökset, määräysten ja päätösten noudattaminen, tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys/luotettavuus, riskien hallinnan järjestäminen, omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta, sopimus-toiminta sekä arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä.

Kuntalakiin on lisätty 1.7.2012 säännökset kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää. Kaupunginhallitus on käsitellyt sisäisen valvonnan ohjeet 9.2.2015 ja kaupunginvaltuusto 9.3.2015. Hallintosäätö on uudistettu alkuvuodesta 2017.

Hallintokunnat ovat käsitelleet selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä omalta osaltaan

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallitus

Kaupunginvaltuuston Villihiiden toiminta-alueella koskevaan päätökseen (5.10.2015 § 38) tuli Hämeenlinnan hallinto-oikeuden ratkaisu. Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi valtuuston päätöksen ja palautti asian uudelleen käsittelyyn. Kaupunginhallitus päätti äänestyksen tuloksena valittaa päätöksestä (kh 19.12.2016 § 412). Korkein hallinto-oikeus kumosi valtuuston päätöksen ja palautti asian uudelleen kaupunginvaltuuston käsittelyyn päätöksellään nro 209/1/17 27.7.2017.

Kaupunginhallitus teki päätöksen 29.5.2017 § 212 Heinämaan koulun myynnistä korkeimmat tarjouksen jättäneelle. Päätöksestä on valitettu Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Kaupunginhallitus antoi valitukseen vastineensa 20.11.2017 § 406.

Vuorovaikutuksen lisäämistä eri hallinnonalojen kesken päätösten valmistelussa on lisättävä. Ohjeistusten ajantasaisuuteen ja tietoisuuden lisäämistä olemassa olevasta ohjeistuksesta on edelleen lisättävä.

Perusturvalautakunta

Sosiaali- ja terveystalot ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä ja niihin liittyy säädöksiä mm. palvelujen järjestämiseen, toteuttamiseen ja saatavuuteen liittyen. Kuntayhtymä on osavuositarkastuksissaan tiedottanut hoito- ja palvelutakuun toteutumisesta sekä jonotilanteesta esim. ikääntyvien asumispalveluissa. Kuntayhtymän hallituksen jaosto on vuosittain vahvistanut mm. maksut, erilaiset korvaukset ja hoidon ja palvelun saantiin liittyvät yhtenäiset kriteerit. Kuntayhtymän luottamuselimet käsittelevät mahdolliset valitukset ja korvausvaatimukset.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta

Vuonna 2016 saatiin hallinto-oikeuden päätös valitukseen, joka koski virkasuhteen purkua koeajalla. Hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Asiasta on valitettu edelleen korkeimpaan oikeuteen.

Vuoden 2017 aikana lautakunnan, valiokunnan tai viranhaltijoiden päätöksistä ei tehty valituksia eikä oikaisuvaatimuksia.

Tekninen lautakunta/elinvoima- ja tekninen valiokunta

Elinvoima- ja teknisen toimialan alaiset viranhaltijat ja työntekijät ovat noudattaneet sääntöjä, määräyksiä ja päätöksiä, eikä ole tiedossa, että sääntörikkomuksia olisi tapahtunut.

Teknisessä lautakunnassa on käsitelty yksi poikkeamislupaa koskeva oikaisuvaatimus. Samasta asiasta on alitettu Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Ympäristölautakunta/ympäristövaliokunta

Rakennusvalvonnassa ja ympäristönsuojelussa suuri osa tehtävistä on lakisääteisiä ja delegoitu hallintosäännön kautta eri viranomaisille. Hallintosääntöjen yms. muiden sääntöjen noudattamista seurataan sisäisesti, eikä ole tiedossa, että sääntörikkomuksia olisi tapahtunut.

Ympäristölautakunnassa on annettu yksi lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle valitusasiassa koskien vesijohto- ja jätevesiverkostoon liittämismääräyksiä.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Kaupunginhallitus

Talousarviomäärärahojen seuranta toteutui hyvin koko organisaation laajuudella ja määrärahamuutokset käsiteltiin pääosin oikea-aikaisesti. Talouskatsauksia tehtiin kolme. Määrärahasuorituksen lisäksi niissä on lyhyesti otettu kantaa toiminnallisten tavoitteiden toteutumiseen. Toisessa osakatsauksessa raportoitiin myös riskienhallinnan tavoitteiden toteutumisesta. Kaikilta osin toiminnallisia tavoitteita ei saavutettu. Kaupunginhallitukseen nähden sitovia palvelukeskuksia koskevia yleisiä tavoitteita jäi myös toteutumatta. Voidaan todeta, että tavoitteet ovat hyviä, mutta resurssit eivät kaikilta osin riittäneet niiden toteuttamiseen tilikauden aikana. Tuloksellisuuteen ja sen kehittämiseen tähtääviin toimenpiteisiin on edelleen kiinnitetty huomiota koko organisaation laajuudella.

Perusturvalautakunta

Kuntayhtymä on osavuositarkastuksissaan tiedottanut tavoitteiden ja talouden toteutumisesta säännöllisesti jäsenkunnilleen. Vuonna 2017 esiin tuotiin lisääntynyt palveluiden käyttö sekä erikoissairaanhoidossa että päivystyspalveluissa. Kuntayhtymä selvitti ylitysten syyt. Hyvinvointikuntayhtymän

aloittaminen ja tietojärjestelmien rinnakkaiskäyttö aiheutti sen, että raportointi oli aikaisempaa suppeampaa ja korjauksia kustannustenjakoihin tehtiin loppuvuodesta.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta/sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta joutui tekemään marraskuussa 595 t€ lisämääräraha- esityksen. Tämä aiheutui Jokivarren D-osan väistötilojen vuokrista ja kuljetuskuluista, jotka eivät olleet tiedossa talousarviota laadittaessa, sekä opetuspalvelujen ja päivähoiton henkilöstökulujen ylityksistä. Samalla nostettiin tuloarviota päivähoitossa 60 t€.

Opetuspalveluissa toteutetaan koulukohtainen toiminnan laatuarviointi lukuvuosittain, mikä perustuu Opetushallituksen määrittämiin peruskoulun laatuksiteereihin. Arviointitulosten perusteella lautakunta päättää seuraavan lukuvuoden koulujen toiminnan painopistealueet. Tuloksellisuutta seurataan esi- ja perusopetuksessa myös seudullisella arvioinnilla, johon osallistuvat huoltajat, oppilaat ja henkilökunta. Arvioinnin luotettavuuteen vaikuttaa vastaajien kattavuus.

Tekninen lautakunta/elinvoima- ja tekninen valiokunta

Elinvoima- ja teknisen valiokunnan osalta viime vuonna jäi käyttämättä menomäärärahoja n. 150 000 euroa, ja vastaavasti tulomäärärahoista jäi toteutumatta n. 100 000 euroa. Menojen ja tulojen käyttämättä jäänyt osuus oli samansuuntaista. Menot ylittyivät tilapalvelun tulosalueen ja vesilaitoksen taseyksikön osalta. Molemmissa ylitys oli vähäinen prosentuaalisesti.

Tavoitteet toteutuivat pääosin. Tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti teknisen johtoryhmässä.

Teknisellä on seurattu määrärahoja projektikohtaisesti, kustannuspaikoittain, tulosalueittain ja kokonaisuutena. Urakoiden osalta määrärahasuranta tehdään vielä erikseen maksupostitaulukon ja lisätöiden osalta. Investointien osalta ei määrärahaylityksiä tullut viime vuonna kuin Urheilutalon uudisrakennuksen osalta ja siinäkin on kysymys menojen jaksottumisesta eri vuosille.

Erityisen haasteelliseksi on koettu yhdyskuntatekniikan käyttötalouden tulosaluevastuu joukkoliikenteen osalta. Teknisellä johtajalla on talousarviovastuu, mutta määrärahan käyttöoikeus on sivistystoimen talouspäälliköllä. Tilanteeseen tulisi saada korjaus siten, että määrärahavastuu ja rahojen käyttö olisivat yhden toimielimen alaisuudessa.

Ympäristölautakunta/ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunnan alaiset tavoitteet ovat pääasiassa toteutuneet tavoiteasetannan mukaisesti.

Taloudellisesti rakennusvalvonnan tulokertymä jäi arvioitua alhaisemmaksi, mikä johtui rakentamisen vähäisestä rakentamisesta sekä suurten rakennushankkeiden puuttumisesta.

Elinvoima- ja tekninen toimiala on reagoinut ylitysuuhkiin tasapuolisesti eri tulosalueilla. Talousarviota tarkkaillaan säännöllisesti koko vuoden aikana, jolloin ylitysuuhkista raportoidaan hallitusta ja tarvittaessa esitetään lisämäärärahan myöntämistä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginhallitus

Hallintosäännössä on vastuut sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginvaltuusto käsittelee Sisäisen valvonnan ohjeet maaliskuussa 2015. Riskit on otettu vuoden 2016 talousarviovalmistelusta lähtien mukaan talousarvioon informatiivisena tietona. Niistä on raportoitu toisessa osavuositarkastuksessa.

Perusturvalautakunta

Vuosittainen talousarvio perustuu arvioon palvelujen käytöstä edellisiltä vuosilta ja ennakoimattoman suuret lisäykset käyntimäärissä voivat nostaa kustannuksia merkittävästi esim. päivystyskeskuksen lisääntynyt käyttö. Tehokkaalla palveluohjauksella kuntalaisia voidaan ohjata oikeaan tasoihin palveluihin, jotta ei turhaan hakeuduttaisi kalliisiin erikoistason palveluihin. On myös analysoitava palvelujen käyttöä; esim. päivystyskeskuksen lisääntynyt iltapäivä- ja iltakäyttö ja tähän liittyen suunniteltava perustason palveluajat tarpeita vastaaviksi. Äkillisiin muutoksiin palvelujen käytössä ei kuitenkaan usein pystytä nopealla aikataululla reagoimaan ja tekemään toimintaan muutoksia, jotka koskisivat useampaa organisaatiota.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta/Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Sivistystoimen yksiköissä on lain edellyttämät vuosittain päivitettävät turvallisuussuunnitelmat, joista tulosityksiköiden esimiehet vastaavat. Uinninvalvonnan sijaistamisesta on tehty sopimus yksityisen yrityksen kanssa. Talousarviossa muutosrakentamiseen varattujen määrärahojen käytön tärkein kriteeri on toiminnan turvallisuuden parantaminen, esimerkkinä päiväkotien aitojen rakentaminen ja kunnossapito.

Sivistyspalveluiden käytössä olevissa kiinteistöissä on tehty sisäilma-ilmoituksia, jotka on käsitelty sisäilmatyöryhmässä. Kiinteistöjen sisäilman seurannasta onkin muodostunut vakiintunut riskinhallinnan kohde.

Tekninen lautakunta/Elinvoima- ja tekninen valiokunta

Suuremmille hankkeille ja urakoille tulisi tehdä säännönmukaisesti riskiarviointi. Tätä varten olisi hyvä olla valmis pohja, jonka avulla arvioinnin suorittaminen olisi systemaattista ja dokumentoitua. Suurimmissa urakoissa vaaditaan yleensä riskienhallintasuunnitelma. Riskien hallinta tulisi viedä osaksi jokapäiväistä työtä.

Orimattilan Vesi Oy vastaa vesihuoltolaitoksen investoinneista niihin liittyvistä riskeistä lukuun ottamatta käyttötaloukselle heijastuvia vaikutuksia. Vanhan verkoston aiheuttamat riskit kuuluvat vesihuoltolaitoksen toimintaan. Riskiä pienennetään verkoston jatkuvalla saneerauksella.

Vedenhankinnan, viemärlaitoksen ja jätevedenpuhdistamon riskienhallintasuunnitelmat ovat ajan tasalla. Dokumentit päivitetään aina kun toimintaympäristössä havaitaan muutoksia.

Ympäristölautakunta/Ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunta on laatinut riskienhallinnan parantamiseksi oman ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja vuosittain vaihtuvan valvontaohjelman.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kaupunginhallitus

Omaisuuksien hankinnassa ja luovutuksessa ei ole tapahtunut menetyksiä vuoden 2017 aikana. Hankintaohjeet on päivitetty joulukuussa 2014. Vuoden 2015 alusta otettiin käyttöön kynnysarvot alittaviin hankintoihin Hankinta-Sampo –ohjelma, jolla kilpailutusten dokumentointi paranee. Järjestelmän käyttö ei ole lähtenyt kaikilla sektoreilla käyntiin, joten siltä osin ohjausta ja koulutusta on edelleen lisättävä. Hankintalain kynnysarvot ylittävät hankinnat on kilpailutettu HILMA –hankintailmoituskanavassa hankintalain mukaisesti. Hankintalaki on muuttunut vuoden 2017 alusta lukien – hankintaohjeet päivitetään vuonna 2018.

Perusturvalautakunta

Kuntayhtymä palveluiden tuottajana tekee palvelutuotantoon liittyvät hankinnat. Hankintapäätökset käsitellään kuntayhtymän luottamuselimissä.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta/Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Opetuspalveluissa oppikirjat ja koulutarvikkeet on hankittu Kuntahankinnat sopimusten perusteella. Koulukuljetukset kilpailutettiin kesällä 2016 Hilma-järjestelmässä ja nyt on käytetty kahden vuoden optiota. Opetuspalveluissa projekteihin saadut avustukset on käytettävissä olevin osin siirretty tilinpäätöksessä seuraavalla vuodelle pyrkien käyttämään kaikki saadut avustukset ehtojen mukaisesti, jolloin palautuksilta on vältytty.

Tekninen lautakunta/Elinvoima- ja tekninen valiokunta

Maaomaisuutta hankittiin viime vuonna n. 37,2 ha ja luovutettiin n. 25,8 ha. Luovutuksista saatiin voittoa n. 97 271 euroa ja tappiota kertyi 64 601 euroa.

Lisäksi tarpeettomiksi jääneitä rakennuksia myytiin. Näitä olivat Tietävälän koulu sekä Heinämaan koulu. Heinämaan koulun omistusoikeus ei ole vielä siirtynyt, koska kaupasta on valitettu. Uutena toimitilana otettiin käyttöön Myllylän koulun laajennus.

Viime vuonna rakennettiin myös uutta katuomaisuutta mm. Hennan Minttukuja sekä osa Bulevardia sekä aseman alueen infrarakenteita. Lisäksi rakennettiin ja suunniteltiin katuja Metsärinteelle ja Orion alueelle. Pennalan teollisuusalueen liikennejärjestelyjen rakentamistyö käynnistettiin syksyllä.

Olemassa olevan omaisuuden hallintaan liittyvänä riskinä on, että korjausvelka lisää kokonaiskustannuksia pitkällä aikavälillä. Vuonna 2017 päivitettiin katuomaisuuden korjausvelan vähentämiseen tähtäävä ohjelmaa. Tarkoituksena on myös saada tulevaisuudessa yhdyskuntatekniikan muu omaisuus inventoitua ja aikataulutettua sekä resursoitua sen suunnitelmallinen kunnossapito

Ympäristölautakunta/Ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunnan alainen omaisuus on vähäistä. Merkittävin omaisuus on koekalastus ja hoitokalastusvälineistö ympäristönsuojelun tulosalueella.

Irtaimistosta pidetään luetteloa, joka päivitetään kerran vuodessa. Luetteloon merkitään hankinnat ja luovutukset ja mahdolliset käytöstä poistot

Sopimustoiminta

Kaupunginhallitus

Sopimukset on pääosin viety Dynasty-asianhallintaohjelman sopimusosioon, jossa toimii hälytysjärjestelmä sopimusten vanhentuuessa. Toiminnallisesti järjestelmä on hyvä, mutta tietojen oikeellisuuden ja tietojen järjestelmään viemiseen on syytä kiinnittää huomiota. Sopimusehtojen noudattamiseen ja sopimusten valvontaan tulee kiinnittää huomiota, että palvelu täyttää ne ehdot, mistä sopimusta tehtäessä on sovittu.

Perusturvalautakunta

Kuntayhtymä ja jäsenkunnat käyvät vuosittain palvelusopimusneuvottelut, jossa sovitaan suoritearvot, maksusuudet ja mahdolliset kuntakohtaiset muutokset. Sopimustoiminnan perustana on Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän perussopimus.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta/Sivistys ja hyvinvointivaliokunta

Jokivarren koulun D-osan tarvitsemien väistötilojen vuokrausta jatkettiin kevätlukukaudelle 2017 saneerauksen pitkittyessä. Koulutie 19 entiset opetuskiinteistöt osoittautuivat tarkoituksenmukaisiksi.

Tekninen lautakunta/Elinvoima- ja tekninen valiokunta

Sopimusten osalta korostuu vastuuhenkilön nimeäminen ja sopimusten seuranta. Sopimusehtojen noudattamisen valvonta on osassa sopimuksissa tarkempaa kuin toisissa. Osassa sopimuksissa kuten kauppakirjoissa ja hankintasopimuksissa riskinä seurannan tekemättä jättämisestä on, että kaupungin toiminta ei olekaan tasapuolista, tai että sillä on kaupungin taloutta ja kehitystä heikentäviä seurauksia (rakentamisvelvollisuus, vuokraoikeuden kirjaukset, palveluvelvoitteet).

Ympäristölautakunta/Ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunnan alaisuudessa on vain vähän sopimuksia.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä**Kaupunginhallitus**

Orimattilan kaupungilla ei ole sisäistä tarkastusta erillisenä organisoitu, vaan se hoidetaan ensisijaisesti esimiesten valvontavelvollisuuteen kuuluvana tarkkailuna. Sisäinen tarkkailu on operatiivisen johtamisen osa, ja sen tehokkuus perustuu valvontaan ja valvonnan reaaliaikaisuuteen sekä tiedon raportointiin organisaatiossa ylöspäin.

Yleisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että sisäisen tarkastuksen toimivuus vaihtelee eri yksiköissä. Osalla se on hyvin hoidettu ja osalla sisäisen tarkastuksen ja siitä informoimisen osuutta on syytä lisätä. Sisäisen tarkastuksen koulutuksen järjestäminen siirtyi vuodelle 2018.

Perusturvalautakunta

Kuntayhtymässä on tehty ulkoinen auditointi jäsenkuntien kustannusten kohdentumiseen liittyen.

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta/Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Tarkastusten sijaan sivistystoimessa suoritetaan toiminnan arviointia esimerkkinä opetuspalveluissa tapahtuva perusopetuksen koulukohtainen ja seudullinen arviointi sekä kouluterveyskyselyt. Saatujen arviointitulosten perusteella valiokunta asettaa seuraavalla lukuvuodelle kehittämisen painopistealueen.

Toimintayksiköitä – kouluja ja päiväkoteja – ohjeistetaan rehtorikokouksissa ja päivähoitotyöryhmissä mm. rekrytointiin, virkaehtosopimuksiin ja hankintoihin liittyvissä asioissa virheellisyyksien välttämiseksi. Rekrytoinnissa on siirrytty käyttämään Kuntarekryä.

Tekninen lautakunta/Elinvoima- ja tekninen valiokunta

Elinvoima- ja teknisen valiokunnan tulosalueiden vastuuhenkilöt sekä teknisen talouspäällikkö seuraavat ja ohjeistavat, että päätökset tehdään lain, hallintosäännön sekä muiden sääntöjen ja annettujen ohjeiden mukaan. Mahdollisesti havaitut virheellisyydet korjataan ja niihin puututaan välittömästi. Lain noudattamisessa ja tulkinnassa ei ole havaittu sellaisia erityisiä ongelmia, joihin tulisi puuttua sisäisen tarkastuksen näkökulmasta. Riskit ovat kohdistuneet lähinnä henkilöstön sisäiseen ohjeistuksen hallintaan.

Ympäristölautakunta/Ympäristövaliokunta

Ympäristövaliokunnan johtava rakennustarkastaja sekä teknisen talouspäällikkö seuraavat ja ohjeistavat, että päätökset tehdään lain, hallintosäännön sekä muiden sääntöjen ja annettujen ohjeiden mukaan. Mahdollisesti havaitut virheellisyydet korjataan ja niihin puututaan välittömästi.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2017	TP 2016
Ulkoiset tuotot ja kulut	1000 Eur	1000 Eur
Toimintatuotot	10190,00	11 284,70
Toimintakulut	-94354,20	-95 910,60
Toimintakate	-84164,20	-84 625,90
Verotulot	55842,10	55 640,70
Valtionosuudet	32288,30	33 374,30
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	213,60	313,60
Muut rahoitustuotot	1675,80	1 663,10
Korkokulut	-360,90	-395,70
Muut rahoituskulut	-7,90	-53,20
Vuosikate	5486,80	5 916,80
Poistot ja arvonalentumiset	-3404,40	-3 378,60
Tilikauden tulos	2082,40	2 538,20
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	33,80	27,80
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2116,20	2 566,00
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	10,8	11,8
Vuosikate/Poistot, %	161	175
Vuosikate €/asukas	338	364
Asukasmäärä	16225	16 271

Toimintatuottojen osuus toimintakuluista osoittaa, paljonko kaupungin varsinaisen toiminnan kuluista saadaan katetuiksi maksu-, myynti- ja vuokratuotoilla. Prosenttiosuus on pieni, koska suuri osa näistä tuotoista menee kaupungin omistamille tytäryhteisöille ja Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymälle.				
Vuosikatetta tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen että rahoituksen riittävyyden kannalta. Tuloslaskelmasa vuosikatteen on katettava poistot, että talous on tasapainossa. Rahoituslaskelmassa vuosikatetta arvioidaan ensisijaisesti investointien ja lainanlyhennysten suhteen. Mikäli vuosikate on vähintään käyttömajaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Tällöin tulee ottaa huomioon myös kunnan keskimääräinen vuotuinen investointitaso.				
Vuosikatteen suhteessa poistoihin tulisi olla vähintään 100 prosenttia. Vuoden 2017 tilinpäätöksessä 161 poistoista. Näin ollen vuosikate kattoi poistot reilusti.				
Vuosikate oli 338 asukasta kohti, kun se vuonna 2016 oli 364 euroa.				

1.3.2 Toiminnan rahoitus

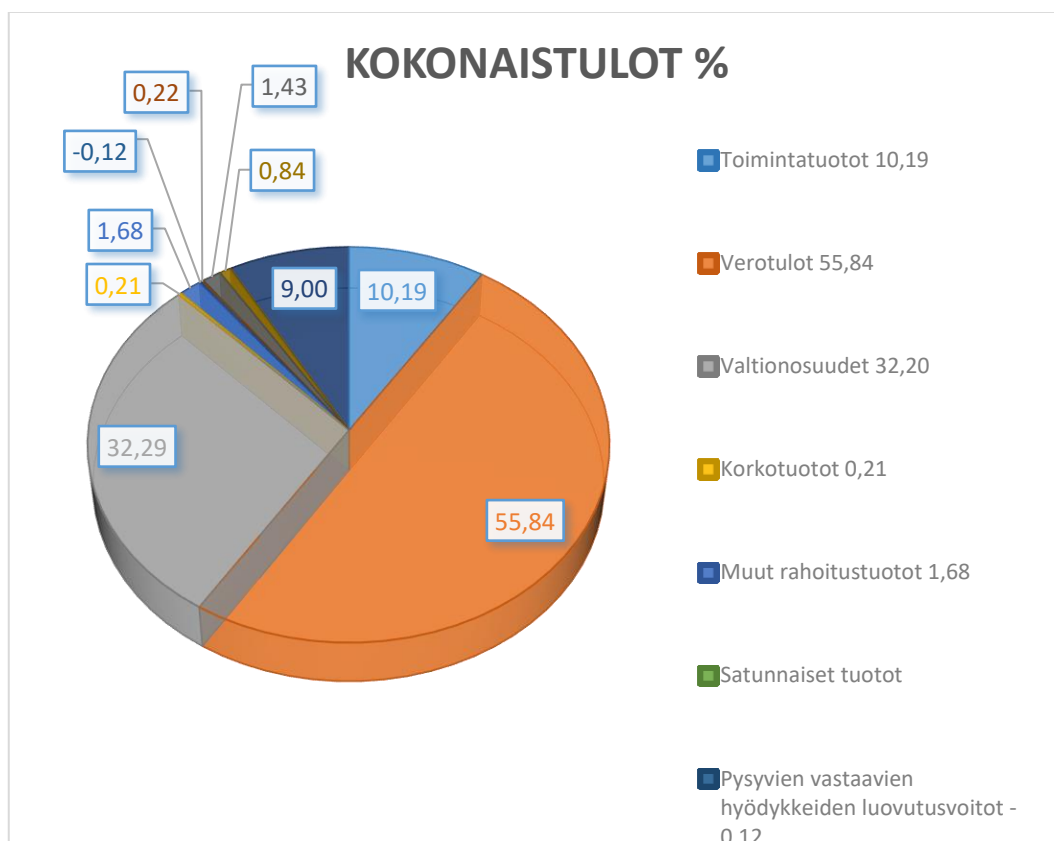
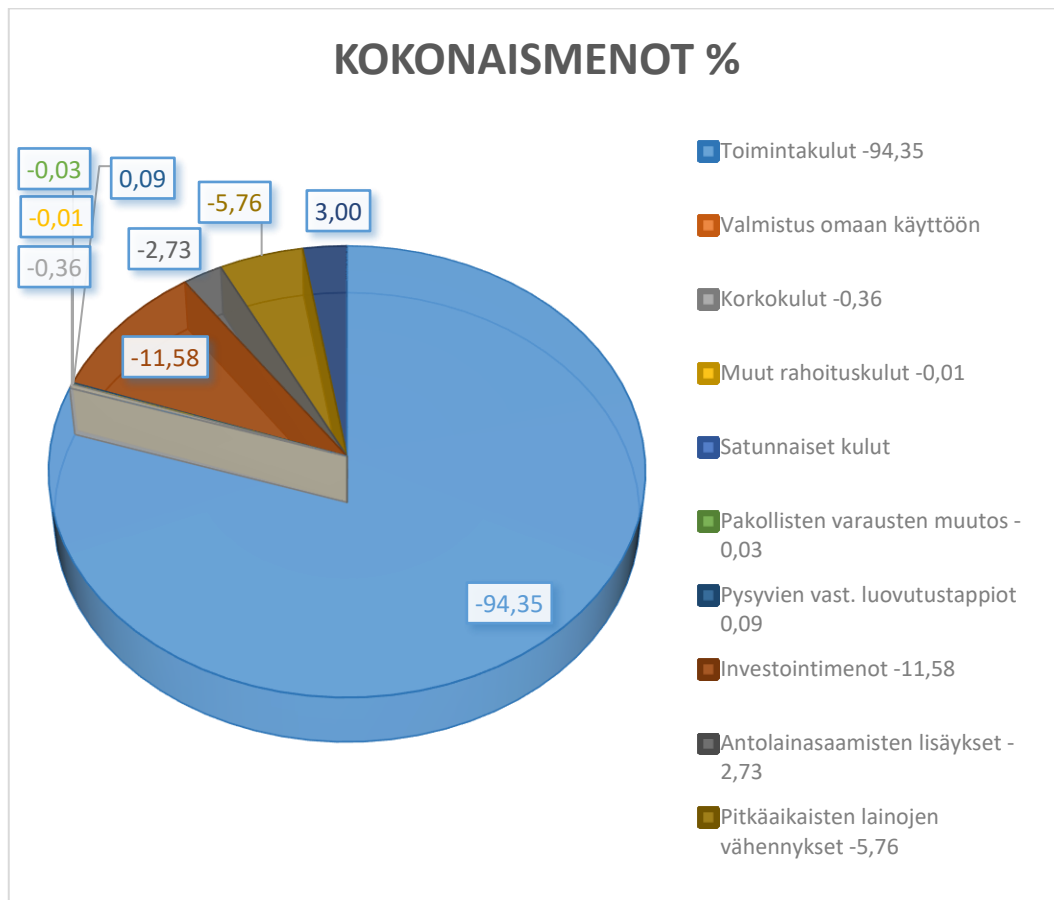
RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2017	2016
	Milj. €	Milj. €
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	5486,73	5916,83
Tulorahoituksen korjauserät	-55,46	-352,10
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-11576,48	-4114,27
Rahoitusosuudet investointimenoihin	219,30	0,00
Pysyvien vastaavien luovutustulot	1432,33	238,74
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4493,58	1689,19
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2727,25	-212,05
Antolainasaamisten vähennykset	835,30	827,69
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9000,0	7000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5755,79	-5625,86
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	3000,00	-3000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-434,51	2181,23
Rahoituksen rahavirta	3917,76	1171,01
Rahavarojen muutos	-575,83	2860,20
Kassavarat 31.12.	6068,52	6644,35
Kassavarat 1.1.	6644,35	3784,15
	-575,83	2860,20
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, eur	7 860 269	3 667 615
Investointien tulorahoitus, %	48,3	143,8
Lainanhoitokate	1,0	1,0
Kassan riittävyys pv	19	23
Asukasmäärä	16 225	16 271

Investointien tulorahoitusprosentti kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Mikäli prosentti on alle 100, on investointeja rahoitettu myös lainalla, kassavaroja vähentämällä tai käyttömaisuutta myymällä. Orimattilan tulorahoituksella pystyttiin kattamaan 48,3 prosenttia investoinneista vuonna 2017.				
Lainanhoitokate kertoo kaupungin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2 ja tyydyttävä, kun tunnusluku on 1 - 2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Orimattilan lainanhoitokate on vielä tyydyttävä. Tilanne on pysynyt vuoteen 2016 verrattuna ennallaan. Vaihtuvakorkoisten lainojen korkotasot pysyivät poikkeuksellisen matalalla tasolla. Pitkäaikaista lainaa nostettiin 9 milj. euroa ja lyhytaikaisten kuntatodistuslainojen määrä lisääntyi edellisvuoden vaihteesta 3 milj. eurolla. Vanhoja lainoja lyhennettiin lyhennyssuunnitelmien mukaisesti.				
Kassasta maksut on koottu seuraavista tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:				
Tuloslaskelmasta				
Toimintakulut				
- valmistus omaan käyttöön				
Korkokulut				
Muut rahoituskulut				
Rahoituslaskelmasta				
Käyttömaisuusinvestoinnit				
Antolainojen lisäys				
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset (lyhennykset)				
Kassan riittävyys on laskettu kaavalla: $365 \text{ pv} \cdot \text{kassavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$				

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase ja sen tunnusluvut	2017	2016		2017	2016
VASTAAVAA	1000 €	1000 €	VASTATTAVAA	1000 €	1000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	96232,97	87793,30	A OMA PÄÄOMA	53365,31	51 221,20
I Aineettomat hyödykkeet	0,00	80,05	I Peruspääoma	41342,26	41 342,26
Aineettomat oikeudet	0,00	10,20			
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	69,85			
II Aineelliset hyödykkeet	62745,71	55 085,80	V Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	9906,94	7 312,92
Maa- ja vesialueet	9928,72	9 719,13	VI Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2116,11	2 566,03
Rakennukset	33924,15	32 381,96			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	13010,28	10 120,83	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Koneet ja kalusto	371,74	571,68	VARAUKSET	175,34	209,09
Muut aineelliset hyödykkeet	86,25	86,25	Poistoero	175,34	209,09
Ennakkomaksut ja kesk.er. Hankinnat	5424,57	2 205,94			
III Sijoitukset	33487,26	32 627,45			
Osakkeet ja osuudet	13790,12	14 822,25	C PAKOLLISET VARAUKSET	72,58	128,78
Muut lainasaamiset	19199,53	17 385,04	Muut pakolliset varaukset	72,58	128,78
Muut saamiset	497,61	420,16			
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	952,75	965,78	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3132,47	3 184,75
Valtion toimeksiannot	654,59	664,79	Valtion toimeksiannot	630,69	640,89
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	298,16	300,98	Lahjoitusrahastojen pääomat	2501,78	2 543,86
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	8464,76	8867,73	E VIERAS PÄÄOMA	48904,78	42882,98
I Vaihto-omaisuus	120,63	127,35	I Pitkäaikainen	29096,11	25 461,92
Aineet ja tarvikkeet	68,35	70,25	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28260,06	24 663,22
Valmiit tuotteet	52,28	57,10	Siirtovelat	836,05	798,70
II Saamiset	2275,62	2 096,04			
Pitkäaikaiset saamiset	20,31	30,00			
Lainasaamiset	0,00	1,38			
Siirtosaamiset	20,31	28,62			
Lyhytaikaiset saamiset	2255,31	2 066,03	II Lyhytaikainen	19808,67	17421,05
Myyntisaamiset	1086,48	966,15	Joukkovelkakirjalainat	7000,00	4 000,00
Lainasaamiset	18,30	29,70	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5403,16	5 405,79
Muut saamiset	665,40	500,20	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	300,00
Siirtosaamiset	485,13	569,98	Lainat muilta luotonantajilta	0,00	50,00
			Saadut ennakot	146,16	126,19
			Ostovelat	2556,93	3 650,11
			Muut lyhytaikaiset velat	556,30	502,46
			Siirtovelat	4146,12	3 386,50
IV Rahat ja pankkisaamiset	6068,52	6 644,35			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	105650,48	97626,80	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	105650,48	97626,80
TASEEN TUNNUSLUVUT			TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	50,7		Omavaraisuusaste, %		52,7
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	49,6		Suhteellinen velkaantuneisuus-%		42,6
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	50,0				
Lainat, €/asukas	2 506		Lainat, €/asukas		2 115
Lainakanta 31.12. Milj. €	40,7		Lainakanta 31.12. Milj. €		34,4
Lainasaamiset 31.12. Milj. €	19,2		Lainasaamiset 31.12. Milj. €		17,4
Kertynyt yli-/alijäämä milj.€	12,0		Kertynyt yli-/alijäämä milj.€		9,9
Kertynyt yli-/alijäämä 1000 €/asukas	0,7		Kertynyt yli-/alijäämä 1000 €/asukas		0,6
Asukasmäärä	16 225		Asukasmäärä		16 271

1.4 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Tytäryhteisöt	Omistusosuus %
Kiinteistö Oy Orimattilan vuokratalot	100
Orimattilan Vesi Oy	100
Orimattilan Lämpö Oy	55
Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy	100
As Oy Orimattilan Helinäkulma	55
Kuntayhtymät	
Orimattilan seudun terveydenhuollon kiinteistö kuntayhtymä	84,72
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon / hyvinvointi kuntayhtymä	8,15
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	5,20
Eteva kuntayhtymä	4,40
Koulutuskeskus Salpaus ky	7,1
Päijät-Hämeen liitto	7,57
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	0,34

1.4.2 Konsernin toiminnan ohjaus

TYTÄRYHTIÖT

Yleiset tavoitteet:

- kaupungin ja tytäryhtiöiden resurssien yhteiskäytön tehostaminen

Kiinteistö Oy Orimattila Vuokratalot:

- o *Materiaalihankintojen yhteiskilpailuksista on keskusteltu.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- o *Yhtiöllä ei ole omia työntekijöitä.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- o *Kaupungin ja muiden tytäryhtiöiden resurssien yhteiskäyttöä on tarkasteltu kun siihen on havaittu mahdollisuuksia. Toimintavuoden aikana resurssien yhteiskäytön tehostamiseksi ei löydetty toteutuskelpoisia ratkaisuja.*

Orimattilan Vesi Oy:

- o *Kaupungin ja muiden tytäryhtiöiden resurssien yhteiskäyttöä on tarkasteltu kun siihen on havaittu mahdollisuuksia. Toimintavuoden aikana resurssien yhteiskäytön tehostamiseksi ei löydetty toteutuskelpoisia ratkaisuja.*

- konsernipankin käyttö lainoituksessa ja konsernitiliin siirtyminen

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot:

- o *Yhtiöllä on konsernipankista lainoja.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- o *Yhtiöllä on konsernipankista lainoja.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- *Konsernipankin käyttö lainoituksessa on toteutunut tavoitteiden mukaisesti.*

Orimattilan Vesi Oy:

- *Konsernipankin käyttö lainoituksessa on toteutunut tavoitteiden mukaisesti.*

- vakuutukset ja tilintarkastuspalvelut kaupungin kanssa yhtenevästi

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot:

- *Yhtiön vakuutukset ja tilintarkastuspalvelut ovat yhteneväisesti kaupungin kanssa.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- *Yhtiön vakuutukset ja tilintarkastuspalvelut ovat yhteneväisesti kaupungin kanssa.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- *Vakuutukset ja tilintarkastuspalvelut on hoidettu kaupungin kanssa yhtenevästi.*

Orimattilan Vesi Oy:

- *Vakuutukset ja tilintarkastuspalvelut on hoidettu kaupungin kanssa yhtenevästi.*

- olennaisten investointien ja linjausten tuominen kaupunginhallitukselle hyväksyttäväksi

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot:

- *Yhtiö tuo olennaiset investoinnit ja linjaukset kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- *Yhtiö tuo olennaiset investoinnit ja linjaukset kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- *Olennaiset investoinnit ja linjaukset on hyväksytetty kaupunginhallituksella.*

Orimattilan Vesi Oy:

- *Olennaiset investoinnit ja linjaukset on hyväksytetty kaupunginhallituksella.*

- yhtiökokouskutsut kaupungin edustajien lisäksi myös kaupunginhallitukselle

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot:

- *Toimittu ohjeen mukaisesti.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- *Toimittu ohjeen mukaisesti.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- *Yhtiökokouskutsut on toimitettu edustajien lisäksi myös kaupunginhallitukselle.*

Orimattilan Vesi Oy:

- *Yhtiökokouskutsut on toimitettu edustajien lisäksi myös kaupunginhallitukselle.*

- hallitusten kokouskutsut oikea-aikaisesti kaupunginjohtajalle

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot:

- *Pyritty toimimaan ohjeen mukaisesti.*

Orimattilan Yrityskiinteistöt:

- *Pyritty toimimaan ohjeen mukaisesti.*

Orimattilan Lämpö Oy:

- *Hallituksen kokouskutsut on toimitettu kaupunginjohtajalle yhtiöjärjestyksen määräaikojen mukaisesti samalla kun kutsut on lähetetty hallituksen jäsenille.*

Orimattilan Vesi Oy:

- *Hallituksen kokouskutsut on toimitettu kaupunginjohtajalle yhtiöjärjestyksen määräaikojen mukaisesti samalla kun kutsut on lähetetty hallituksen jäsenille.*

KIINTEISTÖ OY ORIMATTILAN VUOKRATALOT

- monipuolinen vuokra-asuntotarjonta
- asuntojen käyttöaste noin 98 %
- vuokra-asuminen turvallista ja kohtuuhintaista
- asunnot energiatehokkaita

Toteutuma:

Vuokra-asuntokanta on pysynyt aiempia vuosia vastaavana.

Huoneistojen käyttöaste oli 94,6 %. Käyttöastetta laskee suurien asuntojen heikentynyt kysyntä, joidenkin kohteiden sijainti, Koulutien oppilasasuntolan vajaakäyttö sekä muuttojen yhteydessä tehdyt huoneistoremontit.

Kustannukset ovat pysyneet kohtuuhintaisina.

Kiinteistöjen energiatehokkuutta on parannettu valaistuksien vaihdoin ja muita teknisiä järjestelmiä uusimalla.

ORIMATTILAN YRITYSKIINTEISTÖT OY

- taseen vahvistaminen
- vuokratason määrittäminen alueellisesti käyväälle tasolle

Toteutuma:

Toteutunut tavoitteiden mukaisesti. Yhtiö ei ole korottanut vuokratasoa.

ORIMATTILAN LÄMPÖ OY

- osinko kaupungille 80 000 euroa

Toteutuma:

Osinko on maksettu pääomistajan vaatimuksen mukaisesti

ORIMATTILAN VESI OY

- riittävä ja oikea-aikainen yhteistyö kaavoituksen ja yhdyskuntatekniikan kanssa

Toteutuma:

Vesiyhtiö on tehnyt tiivistä yhteistyötä kaavoituksen ja yhdyskuntatekniikan kanssa. Yhteisten investointikohteiden toteutusaikataulut on laadittu yhdyskuntatekniikan aikataulutoiveiden perusteella.

1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot osti As Oy Helinäkulman osakkeita, jolloin yhtiön omistus asunto-osakeyhtiöstä nousi 55 prosenttiin.

1.4.4 Arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Sote-maakuntauudistus muuttanee toteutuessaan konsernirakennetta kuntayhtymien osalta. Tytäryhtiöiden osalta konsernirakennetta muuttavia strategisia linjauksia ei ole tehty – seudullinen yhteistyö voi tulevaisuudessa laajentua, mikäli sen voidaan arvioida tuovan hyötyä yhtiöiden toimintaan.

1.4.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Tytäryhtiöiden toiminnan, tuloksellisuudet ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Yhtiö	Orimattilan Lämpö Oy
Osakkaat ja sijoitettu pääoma	Orimattilan kaupunki 27 751,01 € Kymenlaakson Sähkö Oy 22 705,37 €

Tilikauden toiminta

Kaukolämpöä toimitettiin 37,4 GWh myyntimäärän ollessa hyvin lähellä edellisvuotta. Maakaasun myyntimäärä laski noin 6 % kokonaistoimituksen ollessa 23,1 GWh. Lämmityskauden talvi oli keskimääräistä leudompi, mutta viileän kesän myötä vuoden keskilämpötila ei juuri poikennut edellisvuodesta. Liikevaihto kasvoi toimintavuoteen 2016 verrattuna 2,2 %.

Turpeen käyttöä vähennettiin entisestään ja fossiilisten polttoaineiden osuus lämmöntuotannossa laski ensimmäistä kertaa alle 10 %. Vuoden 2017 aikana uusiutuvan energian osuus lämmöntuotannon polttoaineista oli 91,5 %. Viljamaan lämpökeskuksen puupolttoaineet kilpailutettiin seuraavan kolmen vuoden ajanjaksolle ja tällä hetkellä näyttää, että puupolttoaineiden maltillinen hintakehitys jatkuu ainakin 2020 -luvun alkupuolelle. Onnistuneiden polttoainesopimusten ja käyttötoiminnan kehityksen perusteella kaukolämmön hintaa laskettiin 1.10.2017 alkaen 2 %.

Tilikauden investoinnit

Toimintavuoden suurin yksittäinen investointi toteutettiin olemassa olevan verkoston ulkopuolelle. Yhtiö rakensi pellettilämpökeskuksen hoivakotiyhtiölle, jonka kanssa solmittiin 10 vuoden mittainen lämmöntoimitussopimus.

Tuleva kehitys

Lämpöyhtiö varautuu aktiivisesti polttoainemarkkinoiden muutoksiin ja pitää tätä kautta kaukolämmöntuotannon ja maakaasun jakelun kustannustehokkaana. Lämmöntuotannon polttoaineiden osalta varautuminen kohdistuu Etelä-Suomen biopolttoaineiden käytön rajuun kasvuun. Maakaasun uuden markkinalain lopulliset yksityiskohdat ja niiden mahdollinen vaikutus markkinaan on vielä avoinna. Tilanteen kehittymistä seurataan ja muutoksiin pyritään reagoimaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Investointitarpeet ja niihin varautuminen

Tällä hetkellä suuria kertainvestointeja ei ole tiedossa. Hengan alueen ratkaisut päästäneen tuotamaan alkuvaiheessa portaittaisella mallilla, jossa suurille kertainvestoinneille ei ole tarvetta. Pennalan alueen laajentuminen voi toteutuessaan aiheuttaa painetta toisen kiinteän polttoaineen laitoksen rakentamiselle, mutta alkuvaiheessa lämmöntuotanto on mahdollista aloittaa siirrettävillä maakaasukeskuksilla. Lämmöntuotannon mahdollisuuksia verkoston ulkopuolisilla alueilla selvitetään aktiivisesti mutta kohteiden lämmöntuotannon aloituskustannukset ovat yksittäisinä laitoshankointoina verrattain maltillisia.

Henkilöstö

4,5 henk.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja –palvelujen käyttö

Konsernitoimintoja ja –palveluita on käytetty konserniohjeen mukaisesti.

Riskienhallinta

Toiminnan riskikuva on päivitetty ja vakuutusten kattavuus tarkasteltu vuoden 2013 aikana. Tämän jälkeen toiminnassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Yhtiössä noudatetaan vuonna 2014 laadittua vakuutuspolitiikkaa. Yhtiölle on laadittu vuoden 2016 aikana varautumissuunnitelma, joka kattaa myös yhtiön valmiussuunnitelman. Varautumissuunnitelman laatimisen yhteydessä kaikki turvallisuuteen liittyvät aladokumentit päivitettiin.

Tilinpäätös

Liikevaihto nousi edellisvuodesta noin 2 %. Kaukolämmön liikevaihto pysyi edellisvuoden tasolla, mutta maakaasun hinnan nousun seurauksena liikevaihto kasvoi myyntimäärän pienentymisestä huolimatta. Taloudellinen tulos oli 230 257,85 € voitollinen, joka oli arvioitua parempi. Käyttötoiminnassa välttyttiin ylimääräisiltä menoeriltä ja kokonaisuudessaan toimintavuosi oli erittäin onnistunut. Lisäksi viileä kesäjakso vaikutti positiivisesti kaukolämmön kokonaishyötysuhteeseen ja sen myötä ostoenergian määrä suhteessa myytyyn energiaan laski.

	2017	2016	2015
Liikevaihto €	3 667 544	3 590 182	3 231 313
Muutos %	2,2	11,1	-10,2
Käyttökate	834 671,02	819 772	735 656
% liikevaihdosta	22,8	22,8	22,8
Tilikauden tulos €	230 258	228 590	148 214
% liikevaihdosta	6,3	6,4	4,6
Investoinnit €	307 048	198 926	383 550
Taseen loppusumma €	6 630 930	6 783 699	6 838 442
Muutos %	-2,25	-0,8	-5,1
Omavaraisuusaste %	41,8	39	37,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	145,7	155,4	176,6
Maksuvalmius pv	61	55	31

Yhtiö**Orimattilan Vesi Oy**

Osakkaat ja sijoitettu
pääoma

Orimattilan kaupunki 100 % 3 606 166,65 €

Tilikauden toiminta:

Vesiyhtiö on toiminnallaan tukenut kaupungin strategisia päämääriä ja rakentanut vesi- ja viemäriverkostoja yritysten ja asumisen edellytysten turvaamiseksi. Toiminnan painopistettä on muutettu kokonaisuudessaan uusinvestoinneista saneerausinvestointeihin.

Aluehallintovirasto myönsi vuoden 2015 aikana Viiskivenharjun pohjavesialueelle vedenottoluvan. Vedenottoluvasta valitettiin ja se siirtyi käsiteltäväksi Vaasan hallinto-oikeudelle, joka lopulta kumosi luvan tammikuussa 2017. Vesiyhtiö valitti päätöksestä Vaasan korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja antoi vastaselityksen annettuihin lausuntoihin toukokuussa 2017. Vedenotto-lupa on edelleen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä. Viiskivenharjun pohjavesivaroilla voidaan turvata kaupungin kasvuennusteen mukainen vedenhankinnan tarve.

Vääräkosken jätevedenpuhdistamon prosessiohjausta on kehitetty entisestään ja mekaanisia laitteita, kuten pumppuja, on mitoitettu uudelleen vastaamaan paremmin vallitsevaa nykytilannetta. Ennalta suunniteltuna työnä uusittiin 1. linjan väliselkeytysaltaan kaavinjärjestelmä. Puhdistamon toiminnan voidaan katsoa nyt olevan hyvällä tasolla. Prosessin taloudellinen optimointi on vielä kesken ja tämä heijastui normaalia suurempina käyttötalousmenoina vuoden 2017 aikana.

Tilikauden investoinnit

Vuoden 2017 aikana vesijohto- ja viemäriverkostoa rakennettiin Hennan aseman alueella, sekä myöhemmin asemalta kohti Länsirinteen asemakaava-alueella. Rakennushankkeet toteutettiin osana Orimattilan kaupungin teknisen toimen katurakennushankkeita. Hennan lisäksi uudisrakentamista kohdistui myös Pennalaan, missä logistiikka-alueen laajennus käynnistyi syksyllä 2017. Hennan ja Pennalan hankkeiden lisäksi keskustan alueella toteutettiin pienempiä yksittäisiä kohteita kuten Orionkaaren vesihuolto, Arolanpolun viemärointi ja Metsärinteen tien jatko.

Vesitornin saneerausprojekti kilpailutettiin heti vuoden alussa ja urakka päästiin aloittamaan huhtikuussa 2017. Tornin rakenteiden kunto osoittautui arvioitua heikommaksi ja kunnostustyöt kestivät odotettua kauemmin. Työn laajentumisen seurauksena alkuperäinen kustannusarvio ylitettiin noin 20 %. Tornin käyttöönoton jälkeen havaittiin ongelmia myös vesikatteessa, joka oli käyttöikänsä puolesta rajattu korjausurakan ulkopuolelle. Rakenne avattiin tarvittavin osin ja sille tehtiin vain välttämättömät korjaukset. Loppuvuodesta päätettiin, että kattorakenteen korjaus suunnitellaan alkuvuodesta 2018 ja sen korjaus ajoitetaan loppukesälle 2018.

Vesijohto- ja jätevesiviemäriverkoston saneeraukset kohdistettiin aikaisempien vuosien tapaan Orimattilan keskustan vanhoihin valurauta- ja betoniverkostoihin. Saneeraukset keskittyivät Kaitilantien ja Mustankorventien alueelle. Kaikkiaan vesijohtoa saneerattiin noin 685 metriä ja viemäriä 933 metriä.

Tuleva kehitys

Vesiyhtiön tärkeimpänä tavoitteena on mahdollistaa vesihuollon osalta Hennan ja Pennalan alueiden kehittyminen, tinkimättä kuitenkaan olemassa olevan omaisuuden korjausvelan pienentämisestä. Verkoston korjausvelan saneeraukselle on määritetty minimitaso, jota korotetaan niiden vuosien aikana kun uusinvestointien määrä on vähäisempi.

Investointitarpeet ja niihin varautuminen

Vesiyhtiön investointitahti jatkuu edelleen raskaana. Suurin ja pitkäjäksoisin investointi kohdistuu keskustan vesi- ja viemäriverkostojen saneeraukseen. Seuraavat suuremmat kertainvestoinnit kohdistuvat Viiskivenharjun vedenottamon rakentamiseen ja Herrala-Salpakangas vesihuoltolinjan jatkorakentamiseen. Yhtiölle on laadittu viiden vuoden tarkastelujakson kattava investointiohjelma, joka päivitetään vähintään kerran vuodessa. Investointien vaikutusta tulevien vuosien vesitaksaan arvioidaan talousarvioprosessin yhteydessä.

Henkilöstö

1 henkilö

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja –palvelujen käyttö

Konsernitoimintoja ja –palveluita on käytetty konserniohjeen mukaisesti.

Riskienhallinta

Vedenhankinnan, viemärlaitoksen ja jätevedenpuhdistamon riskienhallintasuunnitelmat ovat ajan tasalla. Dokumentit päivitetään aina kun toimintaympäristössä havaitaan muutoksia. Koko

toiminnan riskikuva on päivitetty ja vakuutusten kattavuus tarkasteltu vuoden 2016 aikana. Yhtiöllä on käytössä hallituksen hyväksymä vakuutuspolitiikka. Yhtiölle on laadittu vesihuoltolain mukainen varautumissuunnitelma vuoden 2016 aikana. Valmiussuunnitelma on sisällytetty osaksi varautumissuunnitelmaa.

Tilinpäätös

	2017	2016	2015
Liikevaihto €	990 030	988 178	958 700
Muutos %	0,19	3,07	-0,25
Käyttökate	913536	913 508	893 645
% liikevaihdosta	92,3	92,4	93,2
Tilikauden tulos €	45 243	54 907	49 787
% liikevaihdosta	4,57	5,56	5,19
Investoinnit €	2 200 653	1 016 897	804 651
Taseen loppusumma €	12 935 156	11 497 098	11 264 489
Muutos %	12,51	2,06	0,09
Omavaraisuusaste %	74,3	81,3	80,7
Suhteellinen velkaantuneisuus %	942	803	809
Maksuvalmius pv	6	6	13

Yhtiö

Osakkaat ja sijoitettu
pääoma

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratilat

Orimattilan kaupunki 100 %

Tilikauden toiminta; olennaiset tapahtumat

Toiminta ollut aikaisempien vuosien kaltaista ja vuokrausaste oli 94,6 %. Vuokrausastetta on laskenut suurien asuntojen vähentynyt kysyntä, Artjärven asuntojen sijainti, huoneistoremontit sekä Koulutie 18:sta oppilasarjatuksen huono vuokrattavuus.

Tilikauden investoinnit

Tilikauden aikana suurimpia investointeja olivat kahden talon hissien uusiminen sekä kiinteistöjen lukitusmuutokset.

Tuleva kehitys

Yhtiön hallitus on ottanut painopisteiksi asukastyytyväisyyden ja käyttöasteen nostamisen. Tulevien vuosien haasteena on kiinteistökannan pitäminen teknisesti ja rakenteellisesti hyvässä kunnossa.

Vuokratasot pyritään pitämään alhaisella tasolla ja vuokratason kohtuullisuus ovat tärkeitä asioita myös tulevaisuudessa.

Investointitarpeet ja niihin varautuminen

Yhtiölle ei ole tulossa 2018 suurempia investointeja. Peruskorjauksien suunnittelu käynnistetään kiinteistösalkutuksen valmistuttua.

Henkilöstö

10 henkeä. Henkilöstä 4 työskenteli yrityksen toimistossa ja 6 kiinteistöhoitotehtävissä.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Yhtiö on käyttänyt keskitettyjä konsernitoimintoja ja –palveluita tietohallinnossa ja rahoituksessa.

Riskienhallinta

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalojen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty konsernin ohjeistuksen mukaan. Hallitus valvoo toimitusjohtajaa, jonka tehtävänä on hallituksen ja konserniohjeiden mukaan hoitaa käytännön toimintaa. Yhtiö antaa konserniohjeistuksen mukaan neljännesvuosittain raportin toiminnastaan ja taloudestaan. Puolivuotisraporttiin sisältyy tuloslaskelman ja rahoituslaskelman toteutuminen sekä toiminnallinen katsaus. Tämän lisäksi kaupunginjohtaja voi pyytää erillistä selvitystä yhtiön toiminnasta ja taloudesta. Yrityksen kirjanpidon hoitaa ulkopuolinen yritys, joka vähentää talouden pitoon kohdistuvia riskejä.

Suurimpina toimintaan ja tulevaisuuteen vaikuttavina riskeinä Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokrataloille ovat suurten huoneistojen vajaakäyttö, kiinteistöjen kunnan rapistuminen ja korjausvelan kasvu sekä korkotason oleellinen nousu. Korkotason oleellinen nousu voi vaikuttaa rahoitusriskiin ja sen myötä yhtiön taloudelliseen tilanteeseen.

Vakuutusriskin näkökulmasta yhtiön kiinteistöt on vakuutettu täysarvovakuutuksella.

Tilinpäätös

	2017	2016	2015
Liikevaihto €	4 760 000	4 758 750	4 684 689
Muutos %	0,02	1,6	-1,0
Käyttökate	1 726 293	1 524 151	1 960 474
% liikevaihdosta	36,3	32,0	41,8
Tilikauden tulos €	-34 724	-10 349	-10 131
% liikevaihdosta	-0,73	-0,22	-0,22
Investoinnit €	710 809	68 177	98 226
Taseen loppusumma €	29 395 542	30 052 182	30 863 943
Muutos %	-2,2	-2,6	-2,2
Omavaraisuusaste %	25,8	23,8	22,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	457,9	481,1	513,0
Maksuvalmius pv	104,27	153,21	171,98

Yhtiö**Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy**

Osakkaat ja sijoitettu
pääoma

Orimattilan kaupunki 100 %

Tilikauden toiminta; olennaiset tapahtumat

Tilikaudella vuokrausaste 100 %, ei uusia vastuita.

Tilikauden investoinnit

Investointeja ei tehty.

Tuleva kehitys

Kiinteistön ylläpitoon tehdään pts-suunnitelma.

Investointitarpeet ja niihin varautuminen

Tällä hetkellä ei investointitarpeita

Henkilöstö

Toimitusjohtaja

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Konsernipankki tarvittaessa.

Riskienhallinta

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty konsernin ohjauksen mukaan. Hallitus valvoo toimitusjohtajaa, jonka tehtävänä on hallituksen ja konserniohjeen mukaan käytännön toiminnan ohjaaminen. Vakuutusriskin näkökulmasta yhtiön kiinteistöt on vakuutettu täysarvovakuutuksella.

Tilinpäätös

	2017	2016	2015
Liikevaihto €	414 578	418 524	422 321
Muutos %	-0,9	-0,9	-9,7
Käyttökate	332 263	358 218	371 157
% liikevaihdosta	80,1	85,6	87,9
Tilikauden tulos €	70 111	24 474	25 755
% liikevaihdosta	16,9	5,8	6,1
Investoinnit €	0	0	0
Taseen loppusumma €	4 125 302	4 325 452	4 525 162
Muutos %	-5,0	-4,4	-4,5
Omavaraisuusaste %	12,1	9,5	8,6
Suhteellinen velkaantuneisuus %	874,4	934,3	979,6
Maksuvalmius pv	717,1	558,0	573,5

1.4.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2017	2016
	Milj.€	Milj.€
Toimintatuotot	81,38	59,38
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	0,01	0,00
Toimintakulut	-159,41	-137,98
Toimintakate	-78,02	-78,60
Verotulot	55,84	55,64
Valtionosuudet	32,29	33,37
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0,02	0,02
Muut rahoitustuotot	1,55	1,51
Korkokulut	-0,70	-0,89
Muut rahoituskulut	-0,03	0,05
Vuosikate	10,96	11,10
Suunnitelman mukaiset poistot	-7,84	-7,83
Omistuksen eliminointierot	0,00	0,00
Arvon alentumiset	-0,18	-0,01
Satunnaiset erät	0,11	-0,01
Tilikauden tulos	3,04	3,25
Tilinpäätössiirrot	0,00	-0,01
Tilikauden verot	-0,11	-0,07
Laskennalliset verot	-0,09	-0,04
Vähemmistöosuudet	-0,10	-0,10
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2,73	3,03
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	51,1	43,0
Vuosikate/Poistot, %	136,5	142,0
Vuosikate €/asukas	675	682
Asukasmäärä	16 225	16 271

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2017	TP 2016
	Milj. €	Milj. €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	10,96	11,10
Satunnaiset erät	0,11	-0,01
Tilikauden verot ja laskennalliset verot	-0,11	-0,07
Tulorahoituksen korjauserät	-0,05	-0,18
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-17,58	-7,50
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,49	0,10
Käyttöomaisuuden myyntitulot	2,21	0,65
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3,97	4,08
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-1,21	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9,6	7,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7,20	-7,29
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	3,03	-2,94
Oman pääoman muutokset	-0,38	-0,61
Muut maksuvalmiuden muutokset	1,00	2,18
Rahoituksen rahavirta	4,84	-1,64
Rahavarojen muutos	0,87	2,44
Kassavarat 31.12.	15,44	14,53
Kassavarat 1.1.	-14,53	-12,09
	0,91	2,44
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	111 745	-1 230 405
5 vuodelta, eur		
Investointien tulorahoitus, %	64,1	149,9
Lainanhoitokate	1,5	1,5
Kassan riittävyys pv	32	34
Asukasmäärä	16 225	16 271

KONSERNITASE 31.12.2017					
VASTAAVAA	2017	2016	VASTATTAVAA	2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	128,89	120,48	OMA PÄÄOMA	65,01	62,06
Aineettomat hyödykkeet	0,28	0,45	Peruspääoma	41,34	41,34
Aineettomat oikeudet	0,20	0,28	Arvonkorotusrahasasto	3,27	3,60
Muut pitkävaikutteiset menot	0,08	0,16	Muut omat rahastot	2,95	2,36
Ennakkomaksut	0,00	0,01	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	14,72	11,73
Aineelliset hyödykkeet	123,93	115,65	Tilikauden yli-/alijäämä	2,73	3,03
Maa- ja vesialueet	12,34	12,34			
Rakennukset	76,19	74,00			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	24,44	20,99	VÄHEMMISTÖOSUUS	0,52	0,55
Koneet ja kalusto	4,61	4,86			
Muut aineelliset hyödykkeet	0,33	0,37			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6,03	3,08			
Sijoitukset	4,67	4,39			
<i>Osakkuusyhteisöosuudet</i>	0,24	0,06	PAKOLLISET VARAUKSET	1,03	1,02
Muut osakkeet ja osuudet	2,99	4,09	Muut pakolliset varaukset	1,03	1,02
Muut ssaamiset	1,45	0,24			
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1,11	1,12	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3,45	3,45
Valtion toimeksiannot	0,78	0,78	Valtion toimeksiannot	0,83	0,80
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,33	0,34	Lahjoitusrahastojen pääomat	2,50	2,61
Muut toimeksiantojen varat	0,00	0,00	Muut toimeksiantojen pääomat	0,12	0,04
VAIHTUVAT VASTAAVAT	24,72	21,43	VIERAS PÄÄOMA	84,71	75,96
Vaihto-omaisuus	0,74	0,71	Pitkäaikainen	51,53	48,83
Aineet ja tarvikkeet	0,56	0,52	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	44,37	41,68
Keskeneräiset tuotteet	0,12	0,11	Lainat julkisyhteisöiltä	0,02	0,01
Valmiit tuotteet	0,06	0,06	Ostovelat	6,38	6,41
Ennakkomaksut	0,01	0,02	Siirtovelat	0,77	0,73
			Lyhytaikainen	33,18	27,13
			Joukkovelkakirjalainat	7,00	4,00
Saamiset	8,53	6,19	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7,15	6,98
Pitkäaikaiset saamiset	0,85	0,83	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,30
Myyntisaamiset	0,83	0,79	Saadut ennakot	0,18	0,11
Lainasaamiset	0,00	0,00	Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,05
Muut saamiset	0,00	0,00	Ostovelat	6,20	5,89
Siirtosaamiset	0,02	0,03	Muut lyhytaikaiset velat	2,44	2,02
			Siirtovelat	9,46	7,13
Lyhytaikaiset saamiset	7,69	5,36	Laskennalliset verovelat	0,75	0,66
Myyntisaamiset	4,96	3,59	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	154,72	143,04
Lainasaamiset	0,03	0,09			
Laskennalliset verosaamiset	0,02				
Siirtosaamiset	2,11	1,05			
Muut saamiset	0,57	0,63			
Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,67	0,79	Omavaraisuusaste %	42,4	43,8
Osakkeet ja osuudet	0,03	0,03	Suhteellinen velkaantuneisuus %	49,9	51,1
Sijoitukset rahamarkkina instrumentteihin	0,57	0,65	Velat ja vastuut käyttötuloista %	60,2	
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,07	0,10	Kertynyt yli/alijäämä, Milj. eur	17,5	14,8
			Kertynyt yli/alijäämä, €/asukas	1 076	907
Rahat ja pankkisaamiset	14,77	13,74	Konsernin lainat, €/asukas	3608	3258
VASTAAVAA YHTEENSÄ	154,72	143,04	Konsernin lainakanta 31.12., Milj. €	58,5	53,0
			Konsernin lainasaamiset 31.12., Milj. €	1,3	0,1
			Kunnan asukasmäärä	16 225	16 271

1.5 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottaminen

Tuloslaskelman osoittama tulos on 2 082 354,22 euroa ylijäämäinen. Poistoeron lisäyksen 33 754,42 euroa, jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostuu 2 116 108,64 euroa. Ylijäämä kirjataan Tilikauden ylijäämä/alijäämä –tilille.

Talouden tasapainottaminen

Orimattilan kaupungin taseen 31.12.2016 kumulatiivinen ylijäämä oli 9,9 milj. euroa. Vuoden 2017 tilinpäätöksen vuosikate kattoi 161 prosenttisesti poistot. Vuonna 2017 käyttötalouden menot pienenevät 1,62 prosenttia ja tulojen (toimintatuotot + verorahoitus) 1,97 prosenttia. Menojen vähentymiseen vaikutti Kiky-sopimuksen julkishallintoon kohdentuva lomarahaleikkaus.

Tilikauden ylijäämä oli alkuperäistä talousarviota 1 139 688 euroa parempi, ja muutettua talousarviota 1 648 958 euroa parempi. Tulokseen vaikutti verotulojen arvioitua parempi kertymä, menojen jääminen alle arvion lukuun ottamatta avustusten menoryhmää sekä korkomenojen alittuminen. Korkotaso pysyi alhaalla ja investointien toteutuminen painottui loppuvuoteen, mikä vähensi lainarahoituksen tarvetta. Tulevien vuosien haasteellisena tavoitteena tulee olemaan menojen kasvun pitäminen tulojen kasvua vastaavalla tasolla; vuoden 2017 osalta tämä onnistui. Vuosittaisten investointien määrä tulee seuraavina vuosina huomattavasti kasvamaan – sen mahdollistamiseen vuoden 2017 tulos antaa hyvän pohjan. Valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus tulee toteutuessaan aiheuttamaan kuntayhtymien omistuksessa muutoksia – lisäksi sillä on todennäköisesti vaikutusta kiinteistöjen käyttöasteeseen.

2 Talousarvion toteutuminen

Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

Kaupunginhallitus, -valtuusto ja hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

1.1.– 31.5.2017

Tuula Koivunen, pj
Aimo Ryyänen I vpj.
Sirkka-Liisa Papinaho, II vpj.
Ville-Petteri Erola, jäsen
Juha Hirvonen, jäsen
Anssi Huhtala, jäsen

Riitta Karjalainen, jäsen
Kimmo Koivisto, jäsen
Sinikka Lindgren, jäsen
Jukka Mölsä, jäsen
Mirva Welling, jäsen
Markku Viljanen, jäsen

1.6.2017 – 31.12.2017

Aimo Ryyänen, pj
Tero Nieminen, 1 vpj.
Tuula Koivunen, 2 vpj.
Ville-Petteri Erola, jäsen
Juha Hirvonen, jäsen

Ida Jokinen, jäsen
Riitta Karjalainen, jäsen
Jukka Mölsä, jäsen
Sari Sikkilä, jäsen

KOKONAISARVIO KAUPUNGINHALLITUKSEN ALAISESTA TOIMINNASTA

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategioihin

Uusi valtuustokausi alkoi 1.6.2017. Samalla aloitti kaupungin uusi valiokuntamalliin pohjautuva organisaatio. Uusi kaupunginvaltuusto aloitti strategian laadinnan. Strategiaprosessi tehtiin yhteistyössä Hallintoakatemia Oy:n kanssa. Valtuuston ensimmäinen strategiaseminaari oli 8-9.9.2017 Tampereella ja toinen 24.11.2017 Vierumäellä. Strategiatyön pohjaksi tehtiin kuntalaiskysely 15.8. - 5.9.2017. Kyselyyn vastasi yhteensä 578 henkilöä. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin strategiaprosessissa. Sidosryhmä- ja kuntalaistilaisuus strategialuonnoksesta järjestettiin 7.12.2017 valtuustosalissa. Strategian hyväksyminen jäi vuoden 2018 puolelle.

Viestinnän kehittämistä jatkettiin ja kaupungin uudet kotisivut valmistuivat alkuvuodesta 2017. Kaupungille avattiin oma twitter-tili, jota on hyödynnetty valtuuston kokousten reaaliaikaisessa tiedottamisessa. Kaupungin 25-vuotisjuhluvuoden kunniaksi järjestettiin 2.9.2017 Ola juhlii –ta-
pahtuma. Samoin juhluvuoden kunniaksi koottiin yhteistyössä yhdistysten ja kuntalaisten kanssa Orimattilan keittokirja

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän jäsenkunnat päättivät, että Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymästä muodostetaan Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, joka järjestää jäsenkunnilleen myös perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen palvelut. Tavoitteena oli Lahden, Heinolan, Hollolan taseyksikkö Oivan ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän liikelaitoksen Peruspalvelukeskus Aavan yhdistyminen. Sysmän kunta irtautui Aa-

vasta ja teki yksityisen sopimuksen perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen palvelujen järjestämisestä ja Heinolan kaupunki ei tehnyt päätöstä näiden palveluiden siirtämisestä yhtymän järjestettäväksi. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2017.

Kiintiöpakolaisia vastaanotettiin kotouttamishankkeen turvin 14, jonka lisäksi Orimattilaan muutti 5 myönteisen oleskeluluvan saanutta maahanmuuttajaa vuoden 2017 aikana. Yhteensä vuoden aikana kotouttamishankkeen maahanmuuttajapalveluiden piirissä on ollut 28 henkilöä.

Kaupungin talouden tasapaino säilyi. Tilikauden tulos oli 2,1 milj. euroa ylijäämäinen. Käyttötalouden menot laskivat edellisvuodesta 1,62 prosenttia ja verorahoitus 0,99 prosenttia edellisvuoden tasosta. Talouden tasapainon pysymistä edesauttoi kilpailukyky sopimus ja tehdyt sopeuttamistoimet, joiden vaikutus koko vuoden osalta toteutui vasta vuonna 2017.

Investointien toteutuma oli 11,6 milj. euroa. Muutetun talousarvion määrärahat olivat 13,1 milj., joten toteutuma oli 88,6 prosenttia. Suurimmat investoinnit olivat Hennan maa- ja vesirakentaminen (4,95 milj.), urheilutalon uudisrakennus (1,88 milj) sekä Myllylän koulun laajennus (1,26 milj.). Maanhankintaan käytettiin 480 teur.

Hennan asema-alueen rakennustyöt alkoivat vuoden alussa. Urakka käsitti aseman ylikäytäväsillan, aseman yleiset alueet ja kulkuväylät, Asemanrinteen kadun ja pienen osuuden Hennan bulevardia bussipysäkkeineen. Hennan aseman ylikäytäväsilta toteutettiin teräskaarisiltana. Hennan aseman valutilaisuus järjestettiin 29.3.2017. Hennan asema-alueen urakan vastaanottokokous pidettiin 10.11.2017.

Hennan vaiheen 2 urakassa rakennettiin kunnallistekniikkaa Hennan bulevardin ensimmäiselle osalle ja Länsirinteen ensimmäiselle tonttikadulle. Urakan vastaanottokokous pidettiin 27.10.2017. Hennan 12 ensimmäistä omakotitonttia tuli myyntiin Länsirinteen Minttukujalta keuhalla 2017. Ensimmäinen omakotitonttikauppa tehtiin 9.10.2017. Neuvotteluja rakennusliikkeiden kanssa jatkettiin aktiivisesti.

Junaliikenne käynnistyi Hennan asemalla 10. joulukuuta 2017. Z-lähijunat pysähtyvät Hennassa noin tunnin välein. Aseman avajaistapahtumaa vietettiin 10.12.2017. Aseman avasi liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner. Avajaistapahtumassa oli noin 700 osallistujaa. Samaan aikaan alkoi myös liikennöidä Orimattilan keskustan ja Hennan aseman välinen yhdysliikenne. Lahden Seudun Joukkoliikennelautakunta valitsi Hennan liityntäliikenteen järjestäjäksi Koiviston Auton ajalle 10.12.2017-2.6.2019. Optiokausi on kilpailutettu junaliikenteen ostoliikennesopimuksen mukaisesti.

Henna – maaseudun asumisen ja elinvoiman pilottihanke käynnistyi. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on rakentaa yhteisöllisyyttä Hennaan. Hanketta rahoitetaan EU:n maaseudun kehittämisrahastosta ja se on käynnissä kesäkuuhun 2019 saakka.

Orimattilan Henna – vähähiilisen puutarhakaupungin EAKR-pilottihanke päättyi 31.12.2017.

Pennalan logistiikka alueen 2015 lainvoiman saanut asemakaava on mahdollistanut toisen liittymän tekemisen Pennalan logistiikka-alueelle. Pennalan liittymäalueen urakka on käynnistynyt 9.8.2017. Järjestely toteutetaan siirtämällä Rautamäentien liittymä nykyisestä paikastaan noin 250 metriä Lahden suuntaan ja rakentamalla Lahdentielle kääntyvien ajoneuvojen kaistat uuden liittymän lisäksi myös Pennalantien liittymään. Samalla kevyen liikenteen yhteyksiä ja turvallisuutta parannetaan uudella alikululla Lahdentien ali. Urakka ajoittuu vuosille 2017—2018 ja koko urakan tulisi olla valmis 31.10.2018 mennessä. Pennalassa on hankittu lisää maata teollisuus- ja logistiikka alueeksi 7 ha tilusvaihdolla. Lisäksi osana aiemmin mainittua liittymäjärjestelyä parannetaan hulevesien käsittelyä, jonka vuoksi tehtiin tilusvaihto 1,4 ha maa-alueesta hulevesiallasta varten.

Tuuliharjassa on pääpaino ollut Tuuliharjan liittymäjärjestelyissä ja Tuuliharjan yritys- ja työpaikka-alueen yritys-konseptoinnissa. Tuuliharjan moottoriteliittymä sisältyy uuteen Päijät-Hämeen maakuntakaavaan, jonka maakuntavaltuusto hyväksyi joulukuussa 2016. Orimattilan kaupunki käynnistää suunnittelun Tuuliharjan liittymän avaamiseksi yleiseen käyttöön yhteistyössä Uudenmaan ELY:n kanssa vuoden 2018 aikana. Maakuntakaavan määräysten mukaan Tuuliharjan liittymä voidaan avata yleiseen käyttöön vasta sen jälkeen, kun yhteystie vanhalle Helsingintielle on rakennettu ja Tuuliharjan teollisuus- ja varastoalueiden toteuttaminen on aloitettu. Tuuliharjassa tehtiin vuonna 2017 maanhankinta 7,8 ha suuruisesta maa-alueesta, joka on moottoritien ja radan välissä.

Virenojalta tehtiin maanhankintaa yhteensä 3,2 ha suuruisista maa-alueista. Kierrätyspuiston sijaintivaihtoehtoselvitys valmistui vuoden 2017 aikana. Sen osalta päätöksenteossa on osallistuminen YVA-menettelyyn

Maaseututoimen yhteistoiminta-alueen toiminta on sujunut edelleen kustannustehokkaasti ja sähköisen asioinnin lisääntyminen on tehostanut toimintaa ja vähentänyt kustannuksia. Seudullisella tasolla on aloitettu valmistelut maaseututoimen tukihallinnon siirtymisestä vuoden 2020 alusta maakuntahallinnon järjestettäväksi.

Arvio tilinpäätöksen vaikutuksista vuoden 2018 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin sekä tulo- ja menoarvioihin

Hyvä tulos antaa liikkumavaraa vuoteen 2018. Talouden liikkumavara on lähtökohtaisesti pienempi kuin vuonna 2017. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannuskehitykseen tulee kiinnittää huomiota.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017

Toiminnallinen tavoite 1:

Kaupungin talouden tasapainon säilyminen

Mittari/Arviointitapa 1:

Vuosikatteen suhde käyttötalouden poistoihin.

Tavoitetaso 2017:

Vuosikate kattaa poistot ja alijäämiä ei synny.

Toteutuma:

Vuosikate kattoi poistot 161 prosenttisesti ja tilikauden ylijäämä oli 2,1 milj. euroa.

Mittari/Arviointitapa 2:

Verotuksen kilpailukykyinen taso.

Tavoitetaso 2017:

Verotus pysyy kilpailukykyisenä seudullisesti sekä saman kokoisiin verokkikuntiin nähden.

Toteutuma:

Päijät-Hämeen tuloveroprosentit ovat vaihdelleet 19 – 21,75 prosentin välillä. Saman kokoisten verokkikuntien veroprosentit ovat vaihdelleet 19,75 – 21,50 prosentin välillä.

Mittari/Arviointitapa 3:

Lainakanta euroa/asukas
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Velkamäärä asukasta kohti on alle kuntien keskiarvon.
<u>Toteutuma:</u> Lainaa oli 31.12.2017 asukasta kohti 2 506 euroa, kun kuntien keskiarvio vuoden 2017 lopussa oli 2921 euroa asukasta kohti.
<u>Mittari/Arviointitapa</u> Toimintamenojen suhde verorahoitukseen
<u>Tavoitetaso 2017</u> Toimintamenojen kasvuprosentti on pienempi kuin verorahoituksen kasvuprosentti
<u>Toteutuma:</u> Toimintamenojen kasvu oli -1,65 prosenttia ja verorahoituksen kasvu oli – 0,99 prosenttia. Tavoite siis toteutui.
Toiminnallinen tavoite 2: Henkilöstön kehittäminen hyväksytyin henkilöstön kehittämisohjelman ja muiden suunnitelmien ja ohjeiden mukaisesti.
<u>Mittari/Arviointitapa 1:</u> Kehityskeskustelujen pitäminen
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Kehityskeskustelut pidetään vuosittain
<u>Toteutuma:</u> Henkilökohtaisen palkanosan arviointi KVTES- ja TS-sopimusaloilla kytkettiin kehityskeskusteluihin. Kehityskeskustelut pidettiin 97 prosenttisesti.
<u>Mittari /Arviointitapa 2:</u> Säännölliset esimiespalaverit ja tapaamiset ammattiyhdistysten kanssa, joiden avulla pidetään yllä yhtenäistä toimintatapaa ja kehittämisohjelman toteuttamista.
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Vähintään 2 esimiesinfoa vuodessa Vähintään 6 informatiivista tapaamista ammattiyhdistysten kanssa
<u>Toteutuma:</u> Esimiesinfoja pidettiin 2; toinen keväällä ja toinen syksyllä Ay-palavereja pidettiin 6
<u>Mittari/Arviointitapa3:</u> Yhtenäinen esimiesohje
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Esimiesohje valmis vuoden loppuun mennessä
<u>Toteutuma:</u> Esimiesohjetta on valmisteltu, mutta se ei valmistunut vuoden loppuun mennessä.
Toiminnallinen tavoite 3:

Kaupungin elinvoiman ja kilpailukyvyn vahvistaminen sekä palvelujen turvaaminen elinkeino-ohjelmassa olevien toimenpiteiden sekä muiden sektoreiden kehittämissuunnitelmissa hyväksytyjen toimenpiteiden avulla. Tavoitteen toteuttamisessa keskeisinä yhteistyökumppaneina alueella ovat Lahden seudun elinkeinoyhtiö Ladec Oy, matkailuyhtiö Lahti Region sekä kaupungin yrittäjät.

Mittari/arviointitapa 1:

- asukasmäärän muutos
- yritysten määrän muutos
- työttömyysaste
- työpaikkojen määrän kasvu

- yrityskierrokset ja yhteiset tilaisuudet yrittäjien kanssa
- ulkopuoliset rahoituspäätökset

Tavoitetaso 2017:

- asukasmäärän muutos +30
- yritysten määrän nettomuutos +15/v
- työttömyysaste enintään 11%
- riittävä määrä tontteja/myytyt asuin- ja yritystontit 6
- yrityskierrokset ja yhteiset tilaisuudet yrittäjien kanssa 10
- ulkopuoliset rahoituspäätökset 2

Toteutuma: Tavoite on raportoitu elinvoima- ja teknisen valiokunnan kohdalla (organisaatiomuutos 1.6.2017 lukien)

Toiminnallinen tavoite 4:

Kaupungin työllisyyspalveluita kehitetään ammatillisesti ja tavoitteellisesti työllisyysuunnitelmaa toteuttaen. Tavoitteena on, että työmarkkinatuen maksuosuus pienenee vuoden 2016 tasosta aktiivointiasteen nousu Hämeen alueen vertailussa keskitasolle sekä vähintään viiden työllistetyn edelleen sijoittaminen yrityksiin.

Mittari/Arviointitapa 1:

Kaupungin maksama työmarkkinatuen maksuosuus.

Tavoitetaso 2017:

1 150 000€/vuosi

Toteutuma:

1 298 777 €/vuosi. Tavoitteeseen ei päästy huolimatta uusien työllistämiskeinojen käynnistämisestä.

Mittari/Arviointitapa 2:

Aktiivointiaste (lähtö kk vertailussa syyskuu 2016 20/20)

Tavoitetaso 2017:

Hämeen alueen keskitaso

Toteutuma:

Keskitasoa ei saavutettu, vertailutieto 18/20

Mittari/Arviointitapa 3:

Työllistetyn edelleen sijoittaminen yrityksiin

Tavoitetaso 2017:

Vähintään 5 henkilöä

<p><u>Toteutuma:</u> 7 henkilöä sijoitettu yrityksiin vuoden 2017 aikana.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 5: Kaupungin viestinnän kehittäminen</p>
<p><u>Mittari/arvioititapa 1:</u> Käyttöön otetut tai toteutetut osallisuuden ja vaikuttamisen sähköiset ja kasvokkaiset väylät (esim. palveluiden suunnitteluun, arvioimiseen ja toteuttamiseen liittyvät verkkokyselyt).</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u> Vahvistunut organisaation ja kuntalaisten välinen vuorovaikutus.</p>
<p><u>Toteutuma:</u> Toteutuneita toimenpiteitä: Urheilutalon nimikilpailu, Hennan aseman avajaiset (paikallisten toimijoiden osallistuminen toteutukseen), hakuseppeletalkoot sankarivainajille itsenäisyyspäiväksi, demokriatiapäivä, kuntalaiskysely stragegiasta (578 vastausta), keskustelutilaisuus kuntastrategiasta, kysely bussiliikenteestä Hennan asemalle (270 vastausta), Hennan alueen kehittämisiltä, työhaun tapahtumat (Tyyllillä työnhakuun ja Työhaun asiointipäivä), kevätsiivoustalkoot, Earth Hour, Kuntapäivä, Joulukalenteri, luontopolkukysely, Trimple-järjestelmän kautta toteutetut kyselyt, Orimattilan keittokirja, Ola-juhlii –tapahtuma, yhdistysilta. Lisäksi vuorovaikutteisuutta on lisätty some-kanavissa mm. julkaisemalla kuntalaisten ottamia kuvia kaupungin Instagram –tilillä ja avattu keskustelua Facebookissa.</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa 2:</u> Julkaistujen tiedotteiden, videoiden ja kuvien määrä. Lisääntyneet sähköiset julkaisualustat ja kävijämäärät.</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u> Lisääntynyt ja kehittynyt Orimattilan ulkoinen viestintä.</p>
<p><u>Toteuma 2017:</u> Tiedotteita toukokuusta vuoden loppuun 14 Videoita 17 (joista 11 Facebook-liveä) yli 200 kuvaa (Facebook, Instagram, Twitter, orimattila.fi, lehdet) Facebook-seuraajia vuoden 2017 aikana 401 lisää (vuoden lopussa 2 240) Twitter-tilillä seuraajia 112 Instagram –tilillä seuraajia 211</p> <p>Verkkosivujen kävijät vuoden 2017 aikana:</p>

Toiminnallinen tavoite 6:

Kotimaisen raaka-aineen ja lähellä tuotetun ruoan määrän lisääminen ruokalistoille.

Mittari/Arviointitapa 1:

Elintarvikkeiden kotimaisuusaste.

Tavoitetaso 2017:

Kotimaisuusaste vuonna 2017: 75%

Toteutuma:

78 %

Toiminnallinen tavoite 7:

Asiakaspalveluiden tarvekartoitus YT-alueella tulevaa maakuntahallintoa ajatellen.

Mittari/Arviointitapa 1:

Asiakaskäyntien määrä toimipisteittäin YT-alueella.

Tavoitetaso 2017:

Toimipisteiden tarve määritelty käyttöasteen mukaan.

Toteutuma:

Asiakaskäynnit toimipaikoittain yht/v.

litti 385

Myrskylä 59

Orimattila 715

Pukkila 63

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017**KAUPUNGINVALTUUSTO**

Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos 51,2 %	152 915	150 970	101 142	114 935

TULOT muutos %				26 527
NETTO muutos 51,2 %	152 915	150 970	101 142	88 408

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017 KAUPUNGINVALTUUSTO				
Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos %	2 573	2 500	2 211	2 233
TULOT				
NETTO muutos %	2 573	2 500	2 211	2 233

KAUPUNGINHALLITUS				
Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos 304,4 %	36 477 906	9 338 200 37 060 876	9 021 257	6 628 495
TULOT muutos 4,6 %	3 173 266	3 116 430	3 034 690	1 875 821
NETTO muutos 456 %	33 304 680	6 221 770 33 943 015	5 986 568	4 752 674

KAUPUNGINHALLITUS				
Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos %	621 863	587 510 614 000	539 323	588 540
TULOT muutos %	2 295 194	2 275 910 2 261 970	2 459 744	2 558 350
NETTO muutos %	- 1 673 331	-1 688 400 - 1 647 970	-1 920 421	-1 969 809

SELVITYS OLEELLISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS/TALOUSARVIO
Talousarvio toteutui pääosin suunnitellusti. Kulut ylittyivät työllisyyden ja hyvinvoinnin tulosalueella, jossa työmarkkinatuen kuntaosuus ylittyi 149 teur. Erikoissairaanhoidon ja päivystyskeskuksen menoihin haettiin lisämäärärahaa syksyllä. Muilta osin käyttötalous toteutui suunnitellusti. Korkotuotot alittivat arvion – siihen vaikutti olennaisesti vaihtuvakorkoisten lainojen alhaalla pysynyt korkotaso. Myös korkokulut alittivat sekä alkuperäisen että muutetun talousarvion. Rahoitustarve painottui enemmän loppuvuoteen ja lisäksi kassan tasapainottamiseen käytettiin lyhytaikaista rahoitusta.

HENKILÖSTÖ TULOSALUEITTAIN (vakinaiset ja määräaikaiset, ei työllistämistuella palkattuja, htv)				
Tulosalue	TP 2017	TA 2017	TP2016	TP2015

Hallitus				
- kaupunginjohtaja	1	1	1	1
- viestintäsuunnittelija	0,90		1	
Elinkeinotoimi ja projektit				
- hankeasiamies	1	1	1	1
- elinkeino- ja kehittämisjohtaja	0,42	0,7	0,7	0,7
- yksilövalmentaja (m.a.)				1,25
- ryhmävalmentaja (m.a.)				1
- projektityöntekijä				
- työllisyyskoordinaattori	1	1	1	1
- työhönvalmentaja	1	1	0,75	
- palveluohjaaja, ma	0,5	0,5	0,92	
Yleishallinto				
- elinkeino- ja kehittämisjohtaja		0,3	0,30	0,3
- talousjohtaja ja hallintojohtaja	1	1	1	1
- viestintäsuunnittelija	1	1		0,33
- laskentasihteeri	1	1	0,16	1
- arkistosihteeri				1
- toimistosihteeri	4	4	5	4
- projektipäällikkö, liikuntahanke				0,25
- atk-päällikkö			1	1
- tietohallintopäällikkö	1	1		
- järjestelmäasiantuntija	2	2	2	2
Hyvinvointipalvelut	0,58	0,58		
Asuntotoimi (asuntos sihteeri 0,3 ja toimistosihteeri 0,3)	0,3	0,3	0,3	0,3
Ateriapalvelut / ruokapalvelut	39,9	38,1*	37,5	33,97
Puhtaanapito / Siivouspalvelut	42,02	43,7*	39	21,02
Maatalouselinkeinohallinto				
- maaseututoimenjohtaja	1	1	1	1
- maaseutus sihteeri	1,6	2,6	1,6	2,6
Palvelukeskus yht.	101,22	102,78	95,23	73,29

SUORITTEET JA TUNNUSLUVUT				
Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA 2017	TP2016	TP2015
Kaupunginhallitus				
- kokousten lukumäärä	22	22	23	22
- käsiteltyjen asioiden lukumäärä	468	440	413	432
Ruokapalveluiden ateriamäärä	931623	930 400	929 00	826 113
Maatilojen lukumäärä (aktiivivilat)	810	815	820	838
Maksetut tuet, milj. euroa	27,5	30,5	27,3	26,7
Atk-työasemien lukumäärä				
- hallinto	247	238	250	238
- opetus	751	728	728	605
- opetus, tabletit	265	265	283	
- muut kiinteistöt	20	20	27	17

*Yhteistoiminta-alue aloitti toimintansa 1.1.2013.

** Suoritekertoimet muutettu vastaamaan valtakunnallisia kertoimia, ruokailijamäärä ei ole vähentynyt. Vertailusuoritemäärä talousarvioon $795\ 000 + 42\ 000 = 837\ 000$

**Perusturvalautakunta
1.1.-31.5.2017**

Veini Holopainen, pj
Pia Jäämaa, vpj
Janne Blomerus, jäsen
Sanna Heikkinen, jäsen

Päivi Koskimaa, jäsen
Pertti Laaksonen, jäsen
Heli Lehtelä, jäsen
Jarmo Syrjäläinen, jäsen

Toiminta on siirtynyt kaupunginhallituksen alaisuuteen 1.6.2017 lukien.

KOKONAISARVIO LAUTAKUNNAN ALAISESTA TOIMINNASTA**Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategiaan**

Perusturvalautakunnan tavoitteet kytkeytyivät kaupunkistrategiaan ja painopisteinä olivat mm. asiakaslähtöisyys ja kuntalaisten osallisuus, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen eri toimijoiden yhteistyönä.

Perusturvalautakunta kokoontui kevään aikana kaksi kertaa käsitellen mm. tilinpäätöstä, aloitteita ja muita perusturvalautakunnan käsittelyyn tulleita asioita.

Päijät- Hämeen hyvinvointikuntayhtymä aloitti toimintansa vuoden 2017 alussa, jolloin Lahden, Aavan, Oivan ja Phsotey:n organisaatiot yhdistyivät. Uuteen yhtymään tuli seuraavat toimialat: terveyspalvelut, perhe- ja sosiaalipalvelut, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus sekä strategia- ja tukipalvelut.

Valtakunnallinen sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu jatkui vuoden 2017 aikana. Sote- lainsäädäntö oli laajalla lausuntokierroksella kunnissa sekä muilla toimijoilla. Saatujen lausuntojen perusteella lakiluonnokseen liittyvän valinnanvapauslainsäädännön valmistelua päätettiin ministeriössä vielä jatkaa ja uusi lakiluonnos oli kunnissa lausuntokierroksella syksyllä 2017.

Vuoden 2017 aikana hyvinvointikuntayhtymässä kehitettiin ja organisoitiin toimintoja uudelleen. Terveyskeskusten akuuttivuodeosastotoimintoja keskitettiin mm. Orimattilaan ja osassa kunnissa vuodeosastoja suljettiin. Ikääntyvien päivätoiminta yhtenäistettiin koko yhtymän alueella ja toiminta muuttui avoimeksi päivätoiminnaksi. Orimattilassa entiseen Aavan toimintaan nähden toiminta supistui, kun uuteen toimintamalliin ei kuulu asiakkaiden kuljetus toimintaan ja toimintapäiviä on kaksi viikossa (aiemmin 5 päivää). Toisaalta toiminta on nyt avointa kaikille ikääntyneille, kun aiemmin toimintaan osallistui pienempi ryhmä ja asiakkaiden vaihtuvuus oli pientä. Erikoissairaanhoidon psykiatrian poliklinikka loppui Orimattilassa ja osa henkilöstöresursseista siirtyi terveysasemalle ja osa Lahden toimipisteeseen. Hyvinvointikuntayhtymässä painopisteinä oli esim. lastensuojelun avopainotteisuuden vahvistaminen. Tähän liittyen Lahdesta suljettiin kaksi lastensuojeluyksikköä ja henkilöstö siirtyi avohuollon tehtäviin. Ministeriön kärkihankkeisiin kuuluvat LAPE-hanke ja ikääntyvien kärkihanke aloittivat toimintansa myös Päijät-Hämeessä. Näihin liittyi seudullista kehittämis- ja koulutustoimintaa sekä kuntakohtaisten LAPE- työryhmien käynnistyminen alkukesästä.

Arvio tilinpäätöksen vaikutuksista vuoden 2018 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin sekä tulo- ja menoarvioihin

Vuodelle 2018 kaupungin ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän välisessä palvelusopimuksessa on 50 197 500 euron määräraha. Määräraha on vuoden 2017 toteumaa pienempi (

50 768 433€), mutta kuntayhtymässä on vuoden 2017 aikana käynnistynyt useita kehittämistoimia ja uusien toimintamallien käyttöön ottoa, joiden taloudelliset vaikutukset näkyvät pidemmällä aikavälillä esim. lastensuojelun avopalveluiden resurssilisäykset, perustason palveluiden vahvistaminen. Kuntakohtaisina kehittämistoimenpiteinä palvelusopimukseen vuodelle 2018 on kirjattu mm. työllisyyden hoidon yhteistyömalleista sopiminen ja nuorten syrjäytymiseen liittyvien toimenpiteiden tehostaminen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017

Toiminnallinen tavoite 1:

Kuntalaiset saavat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut palvelu- ja hoitotakuun edellyttämässä ajassa.

Mittari/Arviointitapa:

Tuottajan toimittamat tilastot hoidon ja palvelujen saatavuudesta neljännesvuosittain.

Tavoitetaso 2017:

Palvelu- ja hoitotakuu toteutuu lain mukaisesti:

Lastensuojelutarpeen selvitys 3kk:n kuluessa (tavoite 100%)

Toimeentulotuen käsittely 7 vrk:n sisällä (tavoite 100%)

Palvelutarpeen arviointi 7 vrk:n kuluessa

Aikuissosiaalityö ja lapsiperheiden sosiaalityö (tavoite 100%)

Vammaisten palvelut (tavoite 100%)

Vammaispalvelupäätös 3kk:n kuluessa (tavoite 100%)

Kiireettömän hoidon odotusaika lääkärille (hoitotakuu alle 3 kuukaudessa)

Kiireettömän hoidon odotusaika hammaslääkärille (hoitotakuu alle 6 kuukaudessa)

Toteutuma:

Hyvinvointikuntayhtymässä yhdistyivät vuoden 2017 alussa Lahden, Aavan, Oivan ja Phsotey:n organisaatiot ja vuoden 2017 aikana yhtymässä oli käytössä erilaisia tietojärjestelmiä. Vuoden 2017 kuntakohtaisia tilastoja hoidon ja palvelujen saatavuudesta saatiin ainoastaan kiireettömän hoidon odotusajoista lääkärille, sairaanhoitajalle, hammaslääkärille ja suuhygienistille. Joulukuussa 2017 kiireettömän hoidon odotusaika lääkärille oli 13 vrk ja sairaanhoitajalle 2 vrk. Vastaavana ajankohtana kiireettömän hoidon odotusaika hammaslääkärille oli 27 vrk ja suuhygienistille 20 vrk. Koko yhtymän alueella lääkärin odotusaika vaihteli 6 – 50 vrk välillä, sairaanhoitajan 0 – 90 vrk välillä, hammaslääkärin 5 – 82 vrk välillä ja suuhygienistin 10 – 71 vrk välillä.

Toiminnallinen tavoite 2:

Sosiaali- ja terveydenhuollon taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuvat suunnitelman mukaisesti ja tuottaja raportoi oikea-aikaisesti uhkaavista ylityspaineista ja toiminnallisista muutoksista. Kuntayhtymässä soten kokonaiskustannukset kasvavat enintään 1% vuodessa.

Mittari/Arviointitapa:

Tuottajan toimittamat raportit taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta neljännesvuosittain tai erikseen raportoituna. Tuottaja ottaa käyttöön kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta arvioivia mittareita

Tavoitetaso 2017:

Talousarvion mukaiset taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuvat suunnitellusti. Kustannus- ja vaikuttavuusmittareita on käytössä.

Toteutuma:

Erikoissairaanhoidon toteuma vuonna 2017 oli 16 065 178 euroa
Alkuperäinen talousarvio (15 313 900€) ylittyi ja valtuusto myönsi 800 100 euron lisämäärärahan. Muutostalousarvioon (16 114 000€) nähden erikoissairaanhoidon alittui 48 822 eurolla. Erikoissairaanhoidon asiakaspalvelujen ostot olivat 2 332 603€ (vuonna 2016 2 123 100€). Euro-määräisesti isoimmat ostot olivat mm. neurokirurgiassa, lastentaudeilla, ortopediassa ja traumatologiassa, sydänkirurgiassa ja syöpätaudeissa. Keskussairaalan oman toiminnan osalta kasvua talousarvion suoritementään nähden oli osastojen psykiatrisissa hoitopäivissä sekä psykiatrisissa poliklinikkakäynneissä. Euromääräisesti talousarvio ylittyi DRG-tuotteissa (TA: 6 709 171€ ja TP: 8 014 490€), psykiatrisissa poliklinikkakäynneissä (TA: 839 096€ ja TP: 944 263€) sekä somaattisissa poliklinikkakäynneissä (TA: 3 824 794€ ja TP: 4 656 969€).

Päivystyskeskuksen toteuma oli 1 598 955 euroa. Alkuperäinen talousarvio (1 491 100€) ylittyi ja valtuusto myönsi 66 900 euron lisämäärärahan. Muutostalousarvioon (1 558 000€) nähden päivystyskeskus ylittyi vielä 40 955 eurolla. Talousarvion suoritementään ylittivät somaattisissa poliklinikkakäynneissä (TA: 5 836 1km ja TP: 6 619 1km) ja euromääräisesti ylitys oli talousarvioon nähden: TA 1 241 800€ ja TP 1 747 559€.

Ensihoidon toteuma oli 748 223€. Tilinpäätösennusteen mukaan alkuperäinen talousarvio (781 500€) oli ylittymässä ja valtuusto myönsi 108 500 euron lisämäärärahan. Muutostalousarvioon nähden (890 000€) ensihoito alittui 141 777 eurolla.

Peruspalvelujen toteuma oli 32 051 724,49 euroa. Alkuperäinen talousarvio (31 543 300€) ylittyi ja valtuusto myönsi 173 700 euron lisämäärärahan. Muutostalousarvioon nähden peruspalvelut ylittyi vielä 334 724,49 eurolla.

Perusturvan hallinnon vuoden 2017 toteuma oli 991 332,43 euroa.

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveystalouden toteuma oli 51 759 765,08 euroa. Valtuuston myöntämän lisämäärärahan (1 114 700€) jälkeen vuoden 2017 talousarvion määräraha oli 51 961 750 euroa, jolloin talousarvio alittui kokonaisuudessaan 201 984,92. euroa. Toteutumaa on tulosaluetasolla (perusturvalautakunnan ja kaupunginhallituksen alaiset tulosalueet yhteenlaskemalla).

Toiminnallinen tavoite 3:

Hyvinvointikuntayhtymän kehittäminen etenee projektisuunnitelman mukaisesti ottaen huomioon valtakunnalliset linjaukset.

Mittari/Arviointitapa

Kärkihankkeita viedään työryhmissä eteenpäin (mielenterveys- ja päihdepalvelut, lasten ja perheiden palvelut, ikääntyvien palvelut) –toteuman arviointi. Eri toimijoiden (Aava, Oiva, Lahti, Phsotey) toimintojen yhdistyminen vuoden 2017 aikana –toteuman arviointi. Tiedotuksen kanavat ja laajuus (kuntalaiset, luottamushenkilöt, henkilöstöt + muut toimijat). Kaupungin viranhaltijat/ luottamushenkilöt osallistuvat valmistelutyöryhmiin.

Tavoitetaso 2017:

Hyvinvointikuntayhtymä on perustasovetoinen ja uudelleen organisoitu. Hyvinvointikuntayhtymän valmistelun ja kehittämisen tiedotus on avointa. Kärkihankkeet ovat tuottaneet uusia palvelu- ja toimintamalleja hyvinvointikuntayhtymään. Hyvinvointikuntayhtymän palvelut muodostavat saumattoman, kuntarajat ylittävän palvelukokonaisuuden. Palvelutuotannon jatkuvuus turvataan muutosvaiheessa.

Toteutuma:

Hyvinvointikuntayhtymän organisoituminen jatkui vuoden 2017 ajan, jolloin luotiin yhtenäisiä toimintamalleja ja kriteerejä palveluille. Kaupungin viranhaltijat / luottamushenkilöt osallistuivat niihin työryhmiin, joiden toiminta jatkui vielä vuonna 2017. Hyvinvointikuntayhtymän asioiden valmisteluun ja toimintojen muutokseen liittyvä tiedotus on ollut puutteellista niin kuntalaisten kuin kaupungin hallinnon näkökulmasta. Yhteistä neuvottelua ja ennakoivaa tiedottamista olisi tarvittu enemmän erityisesti suoraan kuntalasiin kohdistuvista palveluista ja niihin tulevista muutoksista.

Kärkihankkeet (LAPE ja Ikääntyvien kärkihanke) ovat tuoneet sekä hyvinvointikuntayhtymään että kuntiin uusia kehitysnäkökulmia esim. perhekeskus, ikääntyvien välimuotoinen asuminen. Hankkeiden myötä kuntiin on saatu myös yhteisiä koulutuksia ja asiantuntija-apua kehittämiseen. Muutosvaiheessa palvelutuotanto turvattiin, mutta jonkin verran kunnan- kuntayhtymän väliseen yhteistyöhön vaikuttivat henkilöstön vaihtuvuus ja siirtyminen organisaatiossa uusiin tehtäviin

Toiminnallinen tavoite 4:

Asiakaslähtöisyyden ja kuntalaisten osallisuuden toteutuminen.

Mittari/Arviointitapa:

Toteutuneet asiakasraadit vuonna 2017.
Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuu säännöllisesti vähintään x4/vuosi.
Veteraanien neuvottelukunta kokoontuu säännöllisesti x2/vuosi.
Kuntalaisten osallistuminen palvelujen suunnitteluun ja muotoiluun –arvio tilaisuuksien määrästä.

Tavoitetaso 2017:

Asiakkaiden tyytyväisyys palveluihin paranee.
Kuntalaiset voivat entistä paremmin vaikuttaa palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toteutuma:

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui neljä kertaa käsitellen mm. palveluita ja niistä tullutta palautetta. Hyvinvointikuntayhtymän viranhaltija osallistui säännöllisesti neuvoston kokouksiin. Veteraanien neuvottelukunta kokoontui kolme kertaa. Neuvottelukunnassa käytiin läpi veteraanien kuntoutuksen ja kotiin vietävien palveluiden toteumaa sekä kaupungin veteraanirahan käyttöä. Lapsi- ja perhepalveluissa toimii asiakasraati, joka toteutettiin MLL, Phhyky ja seurakunnan yhteistyönä. Orimattilan terveysasemalla toimii asiakasraati ja myös keskussairaalassa on asiakasraati. Hyvinvointikuntayhtymä järjesti yhdessä kaupungin kanssa alkuvuodesta 2017 kuntalaistilaisuuden, jossa kerrottiin uudesta organisaatiosta ja toimialojen toiminnasta.

Toiminnallinen tavoite 5:

Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen eri toimijoiden yhteistyönä ja yhteisen rakenteiden luonti toimintaan.

<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u> Hyte-rakenteiden valmistelu kaupungin ja hyvinvointikuntayhtymän yhteistyönä vuoden 2017. Laajan hyvinvointikertomuksen valmistelun aste. Yhteistyöryhmien määrä ja toiminta eri hallinnonaloilla (sivistys, tekninen, työllisyys, maahanmuutto, hyvinvointikuntayhtymä, kolmas sektori).</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u> Kaupungin eri hallinnonalojen ja hyvinvointikuntayhtymän välille on luotu toimiva rakenne ja vastuutahot terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Laajan hyvinvointikertomuksen valmistelu on käynnistynyt syksyllä 2017. Yhteistyöryhmien toiminta jatkuu muutosvaiheessa saumattomasti ja uusia yhteisiä työmuotoja on otettu käyttöön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.</p>
<p><u>Toteutuma:</u> Jäsenkuntien ja hyvinvointikuntayhtymän yhteistyönä valmisteltiin hyte-työhön toimivaa rakennetta vuoden 2017 aikana. Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä nimettiin loppuvuodesta. Laajan hyvinvointikertomuksen valmistelu käynnistyi loppuvuodesta, kun kaupungin strategia oli valmistumassa. Hyvinvointikuntayhtymän, TE-toimiston, ELY:n ym. toimijoiden kanssa on luotu yhteistyöverkostoja esim. työllisyys, maahanmuutto ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Orimattilan kotouttamishankkeessa kolmannen sektorin toimijat ovat aktiivisesti mukana ja vapaaehtoistoiminta on koordinoitu hankkeen myötä. LAPE- kärkihankkeeseen liittyen Orimattilassa toimii kuntakohtainen työryhmä, jossa on edustajat mm. LAPE- hankehenkilöstö, sivistystoimi, perhekoti, seurakunta, PHHYKY, MLL. Yhdyspintapalveluissa yhteiset työryhmät ovat keskeisiä, jotta voidaan sopia linjauksista ja keskinäisestä työnjaosta eri toimijoiden välillä.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 6: Syrjäytymisen ehkäiseminen eri hallinnonalojen ja toimijoiden välisenä yhteistyönä.</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u> Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24 –vuotiaat nuoret Arvio kotouttamispalveluista –määrä / toiminnot Lastensuojelun menot 2017 Lastensuojelun sijoitukset 2017 Lapsiperheiden avopalvelujen käyttö 2017</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u> Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä vähenee ja yhteistyössä kehitetään nuorille polkuja koulutukseen ja työelämään. Kaupungin palvelutuotannossa on varauduttu maahanmuuttajien /pakolaisten kotouttamiseen ja siihen liittyviin palveluihin. Lapsiperheiden avopalvelujen käyttö kasvaa ja raskaampien palvelujen menot laskevat edellisvuosiin verrattuna.</p>

Toteutuma:

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä 17- 24 –vuotiaat nuoret, % vastaavan ikäisestä väestöstä: 2013 12,3%, 2014 11,1 %, 2015: 11.2 % ja 2016 9,6 %.

Kotouttamishanke aloitti toimintansa 28.2.2017 ja vuoden aikana hankkeen piirissä oli noin 30 maahanmuuttajaa. Hankkeen myötä maahanmuuttajille on tarjottu ohjaus- ja neuvontapalveluita, yhteistyössä paikallisten yhdistysten ja seurakuntien kanssa erilaista toimintaa esim. suomenkielen opetusta, ohjausta arjen toiminnoissa ja sivistyspalveluiden järjestämänä valmistavaa opetusta ja varhaiskasvatuspalveluita.

Kodin ulkopuolelle sijoitettuja lapsia oli 31.12.2017 32 (koko vuoden aikana 53). Sijoitusmuodoista perhehoidossa toteutui 5356 vrk, ammatillisessa perhekoodissa 2605 vrk ja laitoshoidossa 6549 vrk. Lapsiperheiden kotipalvelussa oli asiakkaina 61 (2016 26) perhettä ja kotikäyntejä tehtiin 907. Lastensuojelun avohuollossa oli asiakkaita 131 (2016 113). Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17- vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä: 2015 1.8 % ja 2016 1.3 %.

Hyvinvointikuntayhtymä ei ole toimittanut vuoden 2017 aikana kuntakohtaisia toimintatilastoja, joten vertailua vuoden 2016 Aavan toimittamiin tilastoihin ei ole mahdollista tehdä. Saatujen lukujen valossa näyttää kuitenkin, että lapsiperheiden kotipalvelussa ja lastensuojelun avohuollossa on asiakkaiden määrä kasvanut sekä kokonaisuutena kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä pienentynyt (vuoden 2017 Sotkanet – tilastoja ei ole saatavilla vielä).

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT Muutos -52 %	25 054 242	50 919 390	52 960 632	53 680 763
TULOT Muutos -100 %	0	72 340	1 017 942	1 015 066
NETTO Muutos -51,8 %	25 054 242	50 847 050	51 942 690	52 665 696

Muutosprosentti edelliseen vuoteen nähden (TA 2017 verrattuna TA 2016)

Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT Muutos 453 %	855	13 670		
TULOT Muutos %	0	13 370		0
NETTO Muutos 453 %	855	300		324

SELVITYS OLENNAISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS/TALOUSARVIO

Sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuma oli kokonaisuudessaan 51 930 954 euroa (perusturvalautakunnan ja kaupunginhallituksen alainen toiminta yhteenlaskettuna). Kaupunginvaltuusto myönsi yhteensä 1 114 700 euron lisämäärärahan erikoissairaanhoidon, päivystyskeskuksen, ensihoidon ja peruspalveluiden toimialoille (kaupunginhallituksen alaiseen toimintaan). Muutos-talousarvioon nähden alitusta oli 103 136 euroa.

--

Suorite, tunnusluku	TP2017	TA 2017	TP2016	TP2015
Erikoissairaanhoido / ky:n oma toiminta				
Somaattisen erikoissairaanhoidon DRG-jaksot	2 422	2 295	2 424	
Psykiatrian hoitopäivät	1 989	1 888	1 635	
Avohoitokäynnit				23 845
Somaattiset poliklinikkakäynnit	21 240	22 000	21 288	
Psykiatriset poliklinikkakäynnit	5 511	6 534	6 202	
Erikoissairaanhoido / ostopalvelut				
Somaattisen erikoissairaanhoidon hoitajaksot	222		168	161
Psykiatrian hoitopäivät	45		275	590
Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit	3 905		2 495	3 152
Akuutti24 (perusterveydenhuollon-päivystys)				
YLE-päivystyskäynti	6 619	5 836	6 164	3 611
Päivystysosaston hoitopäivä (POS)	594	634	652	582
Suun terveydenhuollon käynnit				
Sosiaali- ja perusterveydenhuolto				
Käynnit				
Sähköinen asiointi				
Asiakasryhmät				
Hoito- ja asumispäivät				
Työ- ja toimintapäivät				
Hyvinvoinnin- ja terveyden edistäminen				
Käynnit				15 251
Käynnit (ostettu)				1 559

Sosiaalipalvelut				
Käynnit			20 969	17 597
Hoito- ja asumispäivät (ostettu)			38 740	39 430
Koti- ja asumispalvelut				
Hoitopäivät			23 695	25 321
Palveluasumispäivät			50 581	41 461
Käynnit			74 311	69 962
Palveluasumispäivät (ostettu)			11 168	16 811
Terveyden- ja sairaan-hoidon vastaanottopalvelut:				
Käynnit			76 231	
Ympäristöterveyskeskus / terveydensuojelu				
Tarkastus			188	
Päätös			19	
Puhelin- ja sähköpostikontakti			575	
Neuvonta- tai konsultaatiokäynti			186	
Lausunto			22	
Ympäristöterveyskeskus / eläinlääkintähuolto				
Eläinlääkärin tilakäynti			895	
Asiakkaan käynti vastaanotolla			2 027	
Tarkastus			24	

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta / Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta

Lautakunta 1.1. – 31.5.2017

Riitta Karjalainen, pj

Tero Rönkkö, vpj

Tuomo Jussila, jäsen

Kirsti Laatonen, jäsen

Jorma Niklander, jäsen

Saara Paajanen, jäsen

Jari Pirinen, jäsen

Sanna Saarenkoski, jäsen

Valiokunta 1.6. – 31.12.2017

Jussi Vahe, pj.

Sanna Heikkinen, vpj

Esa Heinonen, Jäsen

Tuomo Jussila, jäsen

Sirikka-Liisa Papinaho, jäsen

Niina Saarinen, jäsen

Arja Simola, jäsen.

Aki Henriksson, Myrskylän edustaja yläkouluopetus

Nuorisovaltuutettu Jade Sivèn osallistui kokouksiin puheoikeudella.

KOKONAISARVIO LAUTAKUNNAN ALAISESTA TOIMINNASTA

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategioihin

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta on vuoden 2017 palvelutuotannollaan edistänyt Orimattilan kaupunkistrategiassa 2020 keskeisenä päämääränä olevaa lasten, nuorten ja perheiden elämän laadun parantamista ja syrjäytymisen ehkäisemistä varhaisen tukemisen ja ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Toiminnassa on painotettu ihmisen kasvun ja elinikäisen oppimisen tukemista varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, perusopetukseen ja toisen asteen opintoihin jatkuvalla yhteisellä koulupolulla, jota sivistystoimen vapaa-ajanpalvelut tukevat.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017**Toiminnallinen tavoite 1: Varhaiskasvatus**

Orimattilan varhaiskasvatuksen mukaan lukien yksityinen palvelutuotanto pedagoginen kehittäminen uuden varhaiskasvatustavan mukaisesti valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Mittari/Arviointitapa:

Henkilöstön koulutuskerrat. Lasten ja huoltajien kuuleminen. Yhteistyökerrat muiden vaadittavien tahojen eli perusopetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Tavoitetaso 2017:

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman hyväksyminen sivistys- ja vapaa-aikalautakunnassa ja uuden suunnitelman mukaisen toiminnan käynnistyminen 1.8.2017.

<p><u>Toteutuma:</u> Koko varhaiskasvatushenkilöstöä koskevia yhteisiä koulutuskertoja, yksityiset palveluntuottajat mukaan lukien oli 2. Kehittämishankkeeseen kuuluvat lukuisat pienryhmäkoulutukset toteutuivat suunnitelman mukaan – ka. 4 koulutusta / henkilö. Lasten ja huoltajien laajoja kuulemisia oli 2. Asiakasraati kokoontui 5 kertaa. Yhteistyökertoja muiden vaadittavien tahojen eli perusopetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa oli 10.</p> <p>Varhaiskasvatussuunnitelmatyö eteni erilaisissa tiimityöskentelyissä koko kevään. Orimattilan varhaiskasvatus oli mukana myös seudullisessa kehittämishankkeessa, missä koulutusta saatiin mm. mediakasvatukseen, lasten ja huoltajien osallistamiseen, pedagogiikkaan ja johtajuuteen sekä tiimikouluttajiin.</p> <p>Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laadittu Orimattilan varhaiskasvatussuunnitelma (Vasu) hyväksyttiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa syyskuussa. Uuden varhaiskasvatussuunnitelman mukainen toiminta käynnistyi 1.8. ”Vasut vauhtiin” –valtakunnallisen varhaiskasvatuspäivänä 5.9. koko Orimattilan kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus juhli Suomi 100 ja Orimattila 25 juhlavuotta yhteisen lastenkonsertin merkeissä Urheilutalolla.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 2: Opetuspalvelut / perusopetus Henkilöstön koulutus peruskoulun uuteen opetussuunnitelmaan.</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u> Opettajien, koulunkäyntiavustajien ja rehtoreiden osallistuminen koulutuksiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - koulutuspäivät / osallistujat - osallistujien lukumäärä suhteessa henkilöstömäärään 7-9 luokilla
<p><u>Tavoitetaso:</u> Yläkoulun opettajien kouluttaminen 1.8.2017 käyttöön otettavan opetussuunnitelman (7-9 luokat) vaatimiin uusiin oppimis- ja opetustapoihin. Jokainen 7-9- luokkien henkilöstöstä osallistuu vähintään kerran ops-koulutuksiin.</p>
<p><u>Toteutuma:</u> Kaikille Orimattilan opettajille järjestettiin keväällä 29.3. ½ veso-päivä, jonka aiheena oli oppimisen arviointi paikallisessa opetussuunnitelmassa. Tähän osallistui 54 yläluokkien opettajaa. Syksyllä 7.10. järjestettiin koulutuslauantai, johon osallistuivat 58 yläkoululuokkien opettajat. Aiheena oli kriteeriperusteinen ja laaja-alaisen oppimisen arviointi OPS2016 mukaan. Kaikki yläkoulun opettajat ovat osallistuneet vuoden 2017 aikana ops-koulutuksiin.</p> <p>Toukokuussa aloitettiin tutoropettajahankkeen opettajarekrytointi. Tutorikoulutuksiin syksyllä osallistui 5 yläluokkien opettajaa. Tutoropettajat aloittivat toimintansa syyslukukaudella 2017 ja he ohjaavat opettajia kouluissa erityisesti digitaalisen opetuksen käytännöissä. Tutoropettajat ovat kouluttaneet henkilöstöä uuden opetussuunnitelman vaatimiin oppimis- ja opetustapoihin. Tutoropettajien koulutukset ovat painottuneet TVT- ja digitaitojen kokonaisuuksiin.</p> <p>Orimattilan opetuspalvelujen toteuttamien koulutusten lisäksi yläkoulujen opettajat ovat osallistuneet vuoden aikana lukuisiin eri koulutuksenjärjestäjien toteuttamiin uuden opetussuunnitelman mukaisiin koulutuksiin.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 3: Opetuspalvelut / lukiokoulutus Erkko-lukion opiskelijamäärän kasvu.</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilastointipäivän opiskelijamäärä 20.9.2016 - Suunnitelma Erkko-lukion houkuttelevuuden lisäämiseksi

<p><u>Tavoitetaso 2017:</u></p> <ul style="list-style-type: none">
- 170 opiskelijaa
- 35% peruskoulun päättävästä ikäluokasta hakeutuu Erkko-lukioon
<p><u>Toteutuma:</u></p> <p>Tilastointipäivänä 20.9.2017 Erkko-lukiossa oli 142 opiskelijaa. Keväällä 2017 peruskoulun päättävästä ikäluokasta hakeutui Erkko-lukioon 24,5%.</p> <p>Erkko-lukio on valmistellut selvityksen Erkko-lukion houkuttelevuuden lisäämisestä. Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta käsitteli selvityksen huhtikuussa päättäen pyytää Erkko-lukiolta vielä tarkennettuja suunnitelmia markkinointiin ja yhteistyön lisäämiseen sidosryhmien kanssa, jotta nämä voidaan huomioida tulevissa talousarvioissa.</p> <p>Marraskuussa Erkko-lukio on toteuttanut kyselyt lukion opettajille ja yläkoulujen opinto-ohjaajille liittyen valtuustoaloitteeseen 2.10.2017 Orimattilan lukion kehittämisestä. Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta käsitteli kyselyjen tulokset ja lukion näkyvyydestä tehdyn selvityksen joulukuussa päättäen pyytää, että sivistystoimenjohtaja ja Erkko-lukion rehtori yhdessä yläkoulujen kanssa laativat strategian Erkko-lukion kehittämiseksi. Tavoitteena on, että valiokunta voi käsitellä strategiaa maaliskuun 2018 kokouksessa.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 4: Kulttuuripalvelut Kaupungin vetovoiman lisääminen kulttuuritapahtumien ja kulttuurimatkailun keinoin kaupungin markkinointiviestintäsuunnitelman pohjalta.</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u></p> <ul style="list-style-type: none">
- Julkaisujen tavoitavuus, tapahtumien lukumäärä ja tapahtumien kävijämäärä.
- Helmikuun loppuun mennessä
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u></p> <p>Kulttuuritapahtumien mm. Suomi100 tapahtumien tietojen ylläpitäminen, tiedottaminen ja markkinointi. Kansainvälisen toiminnan suunnitelma.</p>

<p><u>Toteutuma:</u> Kansainvälisen toiminnan suunnitelma vuodelle 2017 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 6.3.2017. Suunnitelman mukaisesti Orimattilan kaupungin delegaatio osallistui Twin Town –ta- paamiseen Viron Valgassa 26.-30.7.</p> <p>Suomi 100 ja Orimattila 25 -juhlavuodesta pidettiin infotilaisuus kuntalaisille ja yhdistyksille yhteiskoulun auditoriossa 21.2. Orimattila kaupungin kotisivuille luotiin juhlavuoden alisivusto, minne koottiin ohjeistus juhlavuotta varten sekä tapahtumalistaus joita kulttuuritoimenjohtaja on ylläpitänyt.</p> <p>Taidemuseolla pidettiin Maija-Kaarina Nenosen lastenkirjojen kuvitusnäyttely Tiina Tonttutyttö ja 40-luvun moderni kuvakirja 2.2.–2.4.2017. Näyttelyä kävi katsomassa noin 400 henkeä. Satu Loukkolan Ihmisen kuvia -niminen näyttelyn Taidemuseolla ajalla 14.6.-20.8 näki yhteensä 712 henkilöä. Rudolf Koivun itämaisten kuvitusten näyttelyn avajaisia vietettiin 14.9. Avajaisissa oli paikalla noin 40 henkilöä. Kulttuuripalvelut järjesti yhteistyössä Veikko Ahvenaisen kanssa harmonikkakonsertin Jymylinnassa 24.9. Paikalla oli n. 120 kuulijaa.</p> <p>Orimattilan kulttuuripalvelut järjesti vuosittain eri kunnassa pidettävän Päijät-Hämeen museopäi- vän 30.8. Päivään osallistui yli 60 museoalan ammattilaista eri puolilta maakuntaa.</p> <p>Kulttuuripalvelut olivat mukana järjestämässä 2.9. Varsapuistossa pidetty Ola juhlii -kaupunkifesti- vaalia. Tapahtuma tavoitti laajasti eri-ikäisiä kaupunkilaisia ja koko päivän kävijämäärä nousi rei- lusti yli tuhanteen kävijään.</p> <p>Kulttuuritapahtumista on tiedotettu pääasiassa Orimattilan kaupungin ja Orimattilan taidemuseon Facebook-sivuilla ja eri FB-ryhmissä, kaupungin kotisivuilla, ESS:n menoinfossa ja Orimattilan Sanomissa, Orimattilan Aluelehdessä sekä levittämällä tapahtumajulisteita kaupungin eri ilmoitus- tauluille.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 5: Kirjasto Omatoimikirjaston valmistelu ja käyttöönotto syyskuun alkuun mennessä.</p>
<p><u>Mittari/arviointitapa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asiakasmäärä vuoden 2017 alussa ja asiakasmäärä vuoden 2017 lopussa. - Omatoimikirjastopalvelun käyttösopimuksia vuoden 2017 loppuun mennessä.
<p><u>Tavoitetaso 2017</u> Asiakasmäärän kasvu 300 asiakkaalla.</p>
<p><u>Toteutuma:</u> Omatoimikirjasto toteutui ja palvelu käynnistyi teknisten haasteiden vuoksi 4.12.2017. Omatoimiasiakkuuksia vuoden loppuun mennessä oli 430. Kirjastopalvelut olivat omatoimikirjaston rakentamisen vuoksi pois käytöstä 15.5. – 3.9. eli lähes 4 kuukautta, minkä vuoksi asiakasmäärä laski tilapäisesti.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 6: Liikuntapalvelut Kaupunkilaisten liikunnan, hyvinvoinnin ja viihtyisyyden edistäminen tasapuolisia liikuntamahdolli- suuksia tarjoamalla.</p>
<p><u>Mittari/arviointitapa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uimahallin ja kuntosalin asiakkaiden määrä. Liikuntaryhmien asiakkaiden käyntikerrat. Toteutuneet liikuntatilojen iltakäytön tunnit.

<u>Tavoitetaso 2017:</u>				
<ul style="list-style-type: none"> - Uimahallissa käy 43 000 asiakasta (kasvu 1 000) - Kuntosaleilla käy 23 000 asiakasta (kasvu 2 000) - Liikuntaryhmien asiakaskäyntikerrat 8 100 - Liikuntatilojen iltakäytön käyttöasteen kartoitus 				
<u>Toteutuma:</u>				
Uimahallissa on käynyt 34 449 asiakasta ja kuntosaleilla 25 950. Liikuntaryhmien asiakaskäyntikerrat ovat noin 7 000. Liikuntatilojen iltakäytössä on yhteensä 37 765 tuntia, joista on käytettynä 8 894 tuntia. Käyttöaste keskimäärin liikuntatilojen iltakäytöstä on 23,5 %.				
Toiminnallinen tavoite 7: Nuorisopalvelut				
Etsivä nuorisotyö tavoittaa monialaisen yhteistyömallin avulla ilman koulutuspaikkaa jääneet ja ohjaa heidät eteenpäin erilaisten palvelujen piiriin.				
<u>Mittari/arviointitapa</u>				
Toteutumisprosentti, asiakkaiden kokonaismäärä				
<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelun aloitus/jatkaminen - Kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, työpaja - Muutto toiselle paikkakunnalle - Asevelvollisuuden suorittaminen - Sairauspäivärahalle - Muualle työelämään 				
<u>Tavoitetaso 2017:</u>				
Etsivän nuorisotyön asiakkaista 65% ohjautuu erilaisten palvelujen piiriin.				
<u>Toteutuma:</u>				
Etsivän nuorisotyön asiakkaiden prosenttiosuus on laskettu koko vuoden aikana. Ohjautumisprosentti 31.12.2017 palvelujen piiriin oli 67% (88/132).				
Toiminnallinen tavoite 8: Sivistystoimen hallintopalvelut				
Sivistystoimen palvelujen ja toimintatapojen kehittämisen jatkaminen.				
<u>Mittari/arviointitapa:</u>				
<ul style="list-style-type: none"> - Sivistys- ja hyvinvointitoimialan raportti sivistystoimen kehittämissuunnitelmasta valiokunnalle vuoden 2017 loppuun mennessä. 				
<u>Tavoitetaso 2017:</u>				
<ul style="list-style-type: none"> - Sivistys- ja vapaa-aikalautakunnan arviointi kehittämissuunnitelmasta vuosille 2013 - 2017 sekä sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan perehdyttäminen toimialaan. 				
<u>Toteutuma:</u>				
Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta suoritti 31.5.2017 arvioinnin sivistystoimen kehittämissuunnitelmasta. Valiokunta on tutustunut kokousten yhteydessä kirjastoon ja Myllylän kouluun.				
SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017				
Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT	24 165 156	24 133 400	24 549 725	24 035 188
muutos - 1,53 %				

TULOT	2 643 368	2 490 800	2 659 681	2 453 235
muutos -0,61 %				
NETTO	21 530 079	21 642 600	21 890 044	21 581 953
muutos -1,64 %				

Muutosprosentti edelliseen vuoteen nähden (TP 2017 verrattuna TP 2016)

Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT	6 911 518	6 912 720	7 166 968	7 192 457
muutos -3,56 %				
TULOT	6 000	7 700	7 996	8 926
muutos -24,96 %				
NETTO	6 905 519	6 905 020	7 158 972	7 183 531
muutos -3,54 %				

SELVITYS OLENNAISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS / TALOUSARVIO

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan talousarvioon tehtiin menoihin 595 000 määrärahalisäys. Tästä 388 t€ osoitettiin opetuspalveluihin väistöilojen vuokriin ja henkilöstökuluihin. Päivähoidon tulosalueelle osoitettiin 207 t€ henkilöstömenoihin. Päivähoidon asiakasmaksujen tuloarviota nostettiin 60 000 eurolla.

Valiokunnan muutettu talousarvio toteutui menojen osalta 40 t€ eli 0,17€ ylityksellä. Tulojen ylitykseksi tuli 152 t€ eli 6,13%.

Määrärahalisäyksillä opetuspalveluiden ja päivähoidon palkat toteutuivat alle 10 t€ tarkkuudella. Palvelujen ostojen ylittyminen opetuspalveluissa, kirjasto- ja kulttuuripalveluissa sekä liikunta- ja nuorisopalveluissa aiheutti sen, että talousarvioon muodostui näillä tuloalueilla ylityksiä. Päivähoitossa palvelujen ostot alittuivat, jolloin lisämäärärahan lisäyksestä sinne olisi osa voitu jyvittää näille kolmelle tulosalueelle.

SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA TULOSALUEITTAIN				
Suorite, tunnusluku	TP2017	TA2017	TP2016	TP2015
Lapsia varhaiskasvatuspalveluiden ja esiopetuksen piirissä lkm	690	670	725	709
Perusopetuksen kustannukset € / oppilas	8 180	7 910	8 329	8 220
Oppilasmäärä	1 851	1 840	1 841	1 825
Lukiokoulutuksen kustannukset € / opiskelija	10 580	8 950	9 247	9 110

Opiskelijamäärän keskiarvo	144	160	160	166
Opetuskiinteistöt	11	11	11	12
Kirjastolainan hinta €	2,5	2,3	2,4	2,4
Kokonaislainaus	229 159	295 000	285 000	291 452
Uimahallin kävijät	34 449	43 000	35 534	44 050
Kuntosalin kävijät	25 950	23 000	29 694	25 800
Liikuntaryhmien kävijät	7 000	8 000	6 576	7 850
Kävijät nuorisopalvelujen tapahtumissa	1 780	1 500	1 850	1 360
Etsivän nuorisotyön asiakasmäärä	132	100	120	-
Nuorten työpajan asiakasmäärä	24	20	22	-
Taidemuseon kävijämäärä	2 280	2 000	2 974	1 623
Wellamo-opiston orimattilalaiset opiskelijat	1 520	1 350	1 658	1 360
Avoin päiväkotikiinpan toimintaan osallistuneet perheet	327	330	320	300
Avoin päiväkotikiinpan kävijät	9 732	8 100	7 090	-

HENKILÖSTÖ TULOSALUEITTAIN (vakinaiset ja määräaikaiset, ei työllistämistuella palkattuja)				
Tulosalue	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Hallinto	6	6	6	6
Opetuspalvelut	224	222	216	228
Kulttuuripalvelut	1,5	1,5	1,5	1,5
Kirjastopalvelut	8	8	9	9
Liikuntapalvelut	5,5	5,5	6,5	5,5
Nuorisopalvelut	7,5	7,5	7,5	7,5
Päivähoitopalvelut	155,5	151,5	152,5	157,5
Palvelukeskus	408,0	402,0	399,0	409,0
yht.				

Opetuspalvelujen tulosalueelle siirtyi marraskuussa 3 kuraattoria Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä

Tekninen lautakunta / Elinvoima- ja tekninen valiokunta**Tekninen lautakunta 1.1. - 31.5.2017**

Pekka Auvinen, pj	Harri Saarinen, jäsen
Janne Berg, vpj	Siru Taavila, jäsen
Liisa Kuoppamäki, jäsen	Mirva Welling, jäsen
Sanna Käyhkö, jäsen	Seppo Venesjärvi, jäsen

Elinvoima- ja tekninen valiokunta 1.6.2017 – 31.12.2017

Tapio Malmiharju, pj	Räsänen Jouni, jäsen
Hakonen Saija, vpj	Särkinen Susanna, jäsen
Hämäläinen Juha, jäsen	Viljanen Markku, jäsen
Lehtelä Heli, jäsen	

KOKONAISARVIO LAUTAKUNNAN ALAISESTA TOIMINNASTA VUONNA 2017**Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategiaan ja teknisen toimen kehittämisohjelmaan**

Teknisen kehittämisohjelma oli tarkoitus päivittää kaupungin uuden strategian mukaiseksi viime vuoden aikana. Kaupungin strategiatyön ollessa kuitenkin vielä viime vuoden lopulla valmisteluvaiheessa, siirtyi ohjelman laadintyö alkamaan vuoden 2018 puolella.

1.6.2017 lukien muuttui kaupungin organisaatio siten, että lautakunnasta muodostui valiokunta. Teknisestä lautakunnasta tuli elinvoima- ja tekninen valiokunta. Samalla myös valiokunnan jäsenmäärää vähennettiin yhdellä jäsenellä. Elinvoima- ja teknisen valiokunnan tehtävät muuttuivat siten, että elinkeinotoimi ja Hennan asumisen ja elinvoimaisuuden hanke siirtyivät konsernihallinnosta teknisen toimen alaisuuteen. Samalla myös elinkeinotoimen toiminnalliset tavoitteet siirtyivät teknisen toimen vastattavaksi.

Suunnitelmallisesti rakentuva Hennan on ollut kaupungin strategiassa kriittisenä menestystekijänä. Teknisen kehittämisohjelmassa 2014-2017 tavoitteena on ollut Hennan kehittäminen, joka on viety myös valiokunnan pysyväksi toiminnalliseksi tavoitteeksi, jolle määritellään vuosittain uusi osatavoite. Vuonna 2017 keskeisenä tavoitteena oli saada aseman alueen käyttöönotto. Tämä tarkoitti käytännössä asemarakenteiden, pysäköintialueen ja asemalle johtavien katujen sekä kevyen liikenteen sillan rakennuttamista. Asema avattiin 10.12.2017 julkiseen käyttöön. Samalla rakennettiin osa Hennan bulevardia sekä Minttukujan tonttikatu Länsirinteen alueella. Länsirinteen alueen ja Bulevardin loppuosan suunnittelua jatkettiin vuonna 2017. Rakentamishankkeet toteutuivat taloudellisesti hyvin, tosin toisen vaiheen kilpailutettu urakkahinta oli arvioitua suurempi. Hennan vähähiilinen puutarhakaupungin pilottihanke päättyi 31.12.2017 ja Hennan asumisen ja elinvoiman pilottihanke alkoi vuonna 2017. Lisäksi 2017 voimaan tulleessa maakuntakaavan Tuuliharjan yritysalueen liittymämerkinnät maakuntakaavaan (yhdystie E 75 – 140 – tie). Lisäksi laadittiin Hennan markkinointisuunnitelmaa ja osin toteutettiin sitä yhteistyössä Lahti Regionin ja muiden toimijoiden kanssa (2017-2018). ResurssiFiksuHenna – hanke sai myönteisen rahoituspäätöksen SITRA:lta 14.12.2017

Teknisen kehittämisohjelmassa todetaan, että teknisen tavoitteina ovat hyvä omaisuuden hoito ja suunnitelmallinen kunnossapito. Tilapalvelun hoitamista kiinteistöistä ovat poistuneet Heinämaan koulu sekä Tietävälän koulu ja uutena tilalle on tullut Myllylän koulun laajennus. Keskeisinä rakennushankkeina viime vuonna olivat Myllylän koulun laajennus ja Urheilutalon uudisrakennus, yhteiskoulun muutoshanke sekä Jokivarren koulun sisäilmakorjaukset. Edellä

todettuihin tavoitteisiin liittyen tilapalvelu on laatinut kaupungin sisäilmaperiaatteet viime vuoden aikana, jotka on hyväksytty kaupunginhallituksessa. Samassa yhteydessä on uudistettu sisäilmaproessia.

Samoihin tavoitteisiin nojautuu myös 2016 aloitettu alueurakka. Alueurakan laatua on seurattu paitsi kumppanuuspalaverien myös alueurakoitsijalle tulleen palautteen sekä kaupungille tulleen palautteen pohjalta. Alueurakka on toiminut laadullisesti kokonaisuutena tyydyttävästi, suurimpana puutteena on ollut lumen aurauksen osalta sovittujen toimenpideaikojen ylittyminen. Kuntalaisilta on saatu myös positiivista palautetta. Poikkeamat ovat johtuneet mm. alkuvaikeuksista urakkaa käynnistettäessä ja urakoitsijan resurssimuutoksista. Palautteeseen ja laatueroihin on reagoitu tapauskohtaisesti sopimuksen mukaisesti.

Osana asukasmäärän hallittua ja suunnitelmallista kasvua, tekninen on kaavoittanut ja myynyt kaupungin omistuksessa olevia asuin- ja liike/teollisuustontteja. Tonttivarantoa kaupungilla oli vuoden vaihteessa yhteensä 49 tonttia Artjärvellä, keskustassa sekä Hennassa. Virenojalla ja Pennalassa ei ole tontteja kaavoitettuna. Teollisuustonttivarantoa on n. 3 hehtaaria.

Elinkeino-työryhmä ja elinkeinojohtaja toteuttivat yhdessä muiden toimialojen kanssa kaupungin elinkeino-ohjelman ja kehittämisohjelmien toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä olivat mm. seuraavat asiat: kaupunki hyväksyi alkuvuodesta 2017 Lahden kaupunkiseudun kilpailukykystrategian, FCG laati yhdessä kaupungin, Ladecin ja Pennalan yritysalueen yrittäjien kanssa yhteisen sijoittumismarkkinointisuunnitelman, kaupunki laati eri tahojen kanssa jo toisen kumppanuussopimuksen LAMK:in kanssa ja loppuvuodesta Lahden ydinkaupunkiseudun kunnat (Lahti, Hollola ja Orimattila) sekä muut kunnat päättivät tehdä Lahden alueen kuntia koskevan yhteisen elinkeinoselvityksen Ladecin, Lahti Regionin ja kuntien osalta. Se valmistuu päätöksentekoa varten v. 2018.

Arvio tilinpäätöksen vaikutuksista vuoden 2018 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin sekä tulo- ja menoarvioihin

Viime vuoden tulokertymä jäi alle budjetoidun. Tulot kertyvät pääosin teknisellä toimialalla palvelumaksuista, osin myös muista myyntituloista. Palvelumaksujen täsmällinen ennakolta arvioiminen on haastavaa, mutta mikäli suunta on pysyvästi alle budjetin, vuoden 2018 tulobudjetin ajantasaisuutta on syytä arvioida tästä johtuen uudelleen.

Teknisen hoidossa olevan omaisuuden lisäykset ja vähennykset saattavat muuttaa määrärahojen tulevaa tarvetta. Lisäksi vuoden 2017 toimitilojen energiankulutus ylitti sähkölle ja lämmölle varatut määrärahat. Energiakulujen lisääntymiseen on varauduttu osittain valiokunnan vuoden 2018 budjetissa.

Koska hankkeet jaksottuvat eri vuosille eri tavoin, tullaan osalle hankkeista hakemaan mahdollisesti lisämäärärahaa vuonna 2018. Tällaisia hankkeita ovat mm. Urheilutalon uudisrakennus, ja Pennalan teollisuusalueen liikennejärjestelyt.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017

Toiminnallinen tavoite 1:

Hennan kehittäminen

Osatavoitteena: Hennan aseman käyttöönotto yhteistyössä VR:n ja Liikenneviraston kanssa.

Mittari/Arviointitapa:

toteutusaikataulu
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Syksyllä yhdessä VR:n kanssa määritettävän päivään mennessä kaikki aseman avaamiseen edellyttämät rakenteet on rakennettu ja asema käyttöön otettavissa.
<u>Toteutuma:</u> Juna-asema avattiin 10.12.2017.
Toiminnallinen tavoite 2: Sisäilmaperiaatteiden määrittely osana sisäilmatyöryhmän toimintaa.
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> 31.12.2017
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Sisäilmastrategia teknisestä näkökulmasta.
<u>Toteutuma:</u> Sisäilmastrategia teknisestä näkökulmasta hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 18.12.2017 § 460
Toiminnallinen tavoite 3: Asuintonttivarannon turvaaminen ja työpaikkatonttien kaavoittaminen
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> asuintonttien osalta tonttien lukumäärä ja työpaikkatonttien osalta pinta-ala
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Virenoja 0 tonttia keskusta 15-20 tonttia Pennala 3-5 tonttia Artjärvi 3-5 tonttia työpaikkatontteja 3-5 hehtaaria
<u>Toteutuma:</u> Virenoja 0 tonttia keskusta 28 tonttia Pennala 0 tonttia Artjärvi 10 tonttia työpaikkatontteja n. 3 hehtaaria
Toiminnallinen tavoite 4: Alueurakointityön toteutus sopimuksen mukaisesti. Työtä valvotaan omana työnä pistokoeluontoisesti. Mikäli pistokokeissa havaitaan huomautettavaa, on kyse poikkeamasta.
<u>Mittari/Arviointitapa:</u>

negatiiviset palautteet/ kaikki palautteet
<u>Tavoitetaso 2017:</u> alle 50% negatiivisia palautteita/ kaikista palautteista
<u>Toteutuma:</u> Alueurakka on toiminut laadullisesti tyydyttävästi. Kuntalaisilta on saatu negatiivista, että jonkin verran myös positiivista palautetta. Määrällisesti kaikista palautteista reilusti yli puolet ovat olleet negatiivisia tai toimenpidepyyntöjä. Näistä on mahdoton todeta kattavasti, mitkä kohdistuvat suoraan alueurakkaan. Palautteiden antajien näkemykset ovat subjektiivisia ja osin palautteet koskevat myös alueurakkaan kuulumattomia alueita ja tehtäviä.
Toiminnallinen tavoite 5: Teknisen palvelukeskuksen kehittämisohjelman päivittäminen
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> valmistumisaikataulu
<u>Tavoitetaso 2017:</u> 31.12.2017 mennessä
<u>Toteutuma:</u> Kaupungin strategia, johon teknisen kehittämisohjelman pohjautuu, valmistui vasta vuonna 2018. Teknisen kehittämisohjelmaa päivitetään kaupungin uuden strategian mukaiseksi vuoden 2018 aikana.
Toiminnallinen tavoite 6 Kaupungin elinkeinotoimen ja kilpailukyvyyn vahvistaminen sekä palvelujen turvaaminen elinkeino-ohjelmassa olevien toimenpiteiden sekä muiden sektoreiden kehittämisohjelmissa hyväksytyjen toimenpiteiden avulla. Tavoitteen toteuttamisessa keskeisinä yhtistyökumppaneina alueella ovat Lahden seudun elinkeinoyhtiö Ladec Oy, matkailuyhtiö Lahti Region sekä kaupungin yrittäjät.
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> <ul style="list-style-type: none"> - asukasmäärän muutos - yritysten määrän muutos - työttömyysaste - työpaikkojen määrän kasvu - yrityskierrokset ja yhteiset tilaisuudet yrittäjien kanssa - ulkopuoliset rahoituspäätökset
<u>Tavoitetaso 2017:</u> <ul style="list-style-type: none"> - asukasmäärän muutos +30 - yritysten määrän nettomuutos +15 /v - työttömyysaste enintään 11 % - työpaikkojen määrä tontteja/myydyt asuin- ja yritystontit 6 - yrityskierrokset ja yhteiset tilaisuudet yrittäjien kanssa 10

- ulkopuoliset rahoituspäätökset 2
<u>Toteutuma:</u>
- asukasmäärän muutos - 54 (asukasluku 31.12.2017; 16225)
- yritysten määrän nettomuutos +21 /v
- työttömyysaste enintään 11,9 %
- työpaikat 34
- asuin- ja yritystontit varantoa 49 okt-tonttia ja n. 3 ha teollisuusmaata. Myyty 6 ja vuokrattu 3 sekä varattu 11 okt-tonttia. Yritystontteja ei myyty.
- yrityskierrokset ja yhteiset tilaisuudet yrittäjien kanssa yht. 16
- ulkopuoliset rahoituspäätökset: 2

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT Muutos 3,5 %	7 597 571	7 748 350	7 336 963	6 920 124
TULOT Muutos -4,8 %	4 203 966	4 306 200	4 417 983	4 208 036
NETTO Muutos 16,2 %	3 393 604	3 442 150	2 918 980	2 712 088

(sisältää vesilaitoksen)

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos -7,9	450 732	555 040	489 721	482 502
TULOT muutos -0,3 %	5 713 695	5 841 770	5 729 630	5 677 068
NETTO muutos 6,1 %	5 562 962	5 286 730	5 239 908	5 194 567

SELVITYS OLEELLISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS/TALOUSARVIO

Elinvoima- ja teknisen valiokunnan menot jäivät n. 150 000 euroa alle budjetoidun, toteuman ollessa 98 %. Vesilaitoksen ja tilapalvelun menototeuma ylitti budjetoidun. Vesilaitoksen osalta syynä ylitykseen oli puhdistamoprosessin ajotavan muutos ja sen seurauksena poistettavan lietteen määrä käsittelykustannuksineen lisääntyi. Lisäksi vesitornin saneerauksen vuoksi puhdasvesijärjestelmää operointiin paineajolla ja koko järjestelmän energiankulutus oli normaalia korkeampi. Tilapalvelun osalta ylitys oli erittäin vähäinen.

Tuloja jäi toteutumatta n. 100 000 euroa (98 %), josta eniten toteutumatta jäi tuloja vesilaitoksen osalta n. 60 000 euroa, mikä johtui siitä, että myytävän käyttöveden myyntimäärät jäivät vain arvoitua vähäisemmiksi. Lisäksi tilapalvelusta ja elinvoima- ja maankäytön tulosalueelta jäi tuloja toteutumatta. Tilapalvelun osalta tulojen vähäisyys johtui siitä, että kaikkia tiloja ei saatu vuokrattua. Elinvoima- ja maankäytön osalta tämä johtui siitä, että Henna hankkeiden menot toteutuivat arvioitua vähäisempänä, mikä vaikutti myös hankkeista saatavien tukitulojen suuruuteen.

HENKILÖSTÖ TULOSALUEITTAIN (vakinaiset ja määräaikaiset , ei työllistämistuella palkattuja)

Tulosalue	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Hallinto ja maankäyttö	11,06	10,6	10,1	10,1
Hallintopalvelut		-	-	4,6
Maankäytön palvelut		-	-	5,5
Yhdyskuntatekniikan palvelut	3,1	3,76	2,4	1,4
Tilapalvelu	13,8	15,25	14,05	16
Yhteensä	27,96	29,6	27,0	27,5
Vesilaitos	11	12,5	10	11
Palvelukeskus yht.	38,96	42,1	37,0	38,5

HALLINNON SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA

Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset	-			3,2 (arvosteluasteikko heikommasta parempaan 1-4)
Koulutuspäivät/hlö	Elinvoima- ja maankäyttö: 3 Yhdyskuntatekniikka: 5 Tilapalvelu: 1 Vesilaitos: 2 Lupa- ja valvontapalvelut: 7		Hallinto- ja maankäyttö: 1 Yhdyskuntatekniikka: 2 Tilapalvelu: 1 Vesilaitos: 3 Lupa- ja valvontapalvelut: 7	2,49

MAANKÄYTÖN SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA

Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
myydyt omakotitontit	6 myyty (sis. 2 vuokratontin lunastusta) 3 vuokrattu	5	3 myyty 9 vuokrattu (keskusta: 2+2 Pennala: 0+7 Artjärvi: 1+0)	3 myyty (vuokratontin lunastuksia) 6 vuokrattua
vapaat omakotitontit	49, joista 11 varattuna vuoden lopussa	20	34 kpl (Keskusta: 21 Pennala: 3 Artjärvi: 10)	36, joista 3 varattua
kaavoitetut uudet asuintontit	0	10	12 (yksityisiä)	Henna: AO/AP 46, AKR 14 ja AK 8. Muualla: 0
hyväksytyt kaavat	3	4	4 (3 ak ja 1 yk)	4
kaavaehdotusten muistutukset	1	-	0 asemakaava 7 yleiskaava	
kaavavalitukset	0	-	0	
vähämerkityk-sellisen asema-kaavan kierto-nopeus	7 kk	8kk	11kk	8kk
asemakaavan kiertonopeus	11 kk	14kk	9kk	13kk
poikkeamisluvat/suunnittelu-tarveratkaisut	8	10	6kpl	10

YHDYSKUNTATEKNIIKAN SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA

Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
kunnossapidettävät kaavatiet ja kevytväylä, km	156,775 km	153,204*)	153	132,3
seutuliput käytössä	-	-	-	1 903
seutulipuilla tehtyjä matkoja	-	-	-	65 112
palvelubussiliikenteellä tehdyt matkat	-	-	-	8 754

TILAPALVELUN SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA				
Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA2017	TP 2016	TP 2015
rakennetut toimitilakiinteistöt lukumäärä	43	39	41	41
rakennusten yhteenlaskettu huoneala	65176 hum ²	65 484 hum ²	66 309 hum ²	66 254 hum ²
lämmitysenergian kulutus / normitettu keskikulutus	10048 MWh 154,17 KWh/hum ²	8840 MWh 135kwh/hum ²	9 430 MWh 142 kWh/hum ²	7 913 MWh 143,24 kWh/hum ²
sähkön kulutus	5393 MWh 82,74 KWh/hum ²	4420 MWh 67,5 kwh	5 311 MWh 80k Wh/hum ²	4473 MWh 67,51 kWh/hum ²
x) kiinteistön-hoito- ja kunnossapito-kulut	2174337,00 33,36/hum ² /a	2 115 640€/v 32,30€/hum ² /v	2 281 869€/v 34,41€/hum ² /v	1 968 896€/v 29,72 €/hum ² /v
x) Kiinteistön ylläpitokulut	2442541,00 37,48/hum ² /a 7,48/hum ² /a	2 404 310€/v 36,71€/hum ² /v	2 558 659€/v 38,59€/hum ² /v	2 337 819€/v 35,29€/hum ² /v
käyttäjäpalvelut	123424,00	129 790€/vuosi	122 714€/v	127 133€/v

x) sisältää myydyn lämmitysenergian menot (Tietävälän-Kuivannon asuntolat)

1) normeeraus muuttunut

x) kiinteistöjen ylläpitokuluihin ei sisälly toimitilojen saneeraus eikä käyttäjäpalvelut

*) lämmitystarveluvun normaalivuosi vaihtunut 2013, tunnusluvut päivitetty (ulkoiset menot)

xx) Myllylän koulun laajennusosan sähkö ja kaukolämpö sisältyvät energialaskelmaan. Tämä näkyy lisäyksenä energian kulutuksen kasvussa.

Ympäristölautakunta / Ympäristövaliokunta**Ympäristölautakunta 1.1-31.5.2017**

Anssi Huhtala, pj	Johanna Kyrö, jäsen
Tero Nieminen, vpj	Jani Markkanen, jäsen
Jenni Hanhela	Niina Saarinen, jäsen
Jarkko Jokinen	Ville Saarinen, jäsen

Ympäristövaliokunta 1.6.2017 – 31.12.2017

Seppo Venesjärvi, pj.	Riitta Karjalainen, jäsen
Jarkko Jokinen, vpj	Johanna Kyrö, jäsen
Anssi Huhtala, jäsen	

KOKONAISARVIO LAUTAKUNNAN ALAISESTA TOIMINNASTA VUONNA 2017**Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategiaan ja teknisen toimen kehittämissuunnitelmaan**

1.6.2017 lukien muuttui kaupungin organisaatio siten, että lautakunnasta muodostui valiokunta. Ympäristölautakunnasta muodostui ympäristövaliokunta. Samalla myös valiokunnan jäsenmäärää vähennettiin kahdella jäsenellä. Ympäristövaliokunnan tehtävät muuttuivat siten, että pelastustoimen tulosalue siirrettiin kokonaisuudessaan konsernihallintoon.

Ympäristövaliokunnan tavoitteet ovat keskittyneet strategian mukaisesti asiakaspalvelun nopeuttamiseen sekä matkailun ja virkistyskäytön edistämiseen.

Rakennusvalvonta on keskittynyt käsittelemään luvat mahdollisimman nopeasti. Rakennusvalvonta asetti lupien käsittelyajaksi kolme viikkoa, mutta luvat saatiin keskimääräisesti käsiteltyä jopa tavoitearvoa nopeammin.

Rakennuslupia myönnettiin 186 kappaletta, mikä oli n. 7 %:ia vähemmän kuin vuonna 2016. Lisäksi uusia asuntoja rakennettiin 43 kpl, mikä oli n. 12 %:ia vähemmän kuin edellisellä vuonna. Sama trendi näkyi myös rakennetussa kerrosalassa, mikä oli n. 20 %:ia vähäisempi kuin edellisellä vuonna. Tämä kaikki näkyi myös rakennuslupatulojen arvioitua pienemmässä kertymässä.

Lainsäädäntömuutosten myötä ympäristönsuojelun suunnitelmallinen valvonta muuttui maksulliseksi. Orimattilan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma vuosille 2017-2020 vahvistettiin 2.8.2017. Vahvistettuun valvontasuunnitelmaan pohjautuva valvontaohjelma loppuvuodelle 2017 vahvistettiin 6.9.2017.

Ympäristönsuojelun yksi lakisäätöistä tehtävistä on ympäristön tilan seuraaminen erilaisten selvitysten ja tutkimusten kautta. Teknisen kehittämissuunnitelmassa tämä on huomioitu ympäristön tilan aktiivista parantamista sekä vesiemme tilaa ja kunnostusta koskeissa tavoitteissa.

Orimattilan halki virtaavan Palojoen ekologinen tila on luokiteltu välttäväksi. Vuonna 2016 allekirjoitetun Orimattilan kaupungin ja Hämeen ELY-keskuksen yhteistyösopimuksen mukainen Palojoen valuma-aluekunnostussuunnitelma saatiin pääosin valmiiksi vuoden loppuun mennessä. Loppuraportin viimeistely tehtiin tammikuussa 2018. Suunnitelma sisältää Palojoen valuma-aluekunnostuksen kannalta merkittävien kohteiden tunnistamisen, kuormitusta ja eroosiota vähentävien rakenteiden sekä muiden toimenpiteiden suunnittelun. Suunnitelma keskittyy kiintoaineen ja ravinteita pidättävien vesienkäsittelyrakenteiden suunnittelun ja

vesienkäsittelyrakenteiden käytännön toteutettavuuden, toteutuksen riskienhallinnan ja alueiden virkistyskäytön huomioimiseen. Hankkeen käytännönläheiset rakennesuunnitelmat kustannusarvioineen olivat: kolme kosteikkoa, yksi pintavalutuskenttä, kaksi pohjapatasarjaa ja tulvatasanne, joista Orimattilan osuuteen kuuluvat yksi kosteikko ja yksi tulvatasanne.

Hämeen ELY-keskuksen kanssa tehdyn yhteistyön lisäksi ympäristönsuojelu paransi aktiivisesti Orimattilan vesien tilaa olemalla mukana pienten vesilaitosten vesihuollon toimintavarmuuden parantamisessa riskienhallinnan keinoin (Sami Ruuthin opinnäytetyö Lahden amk) ja osallistumalla Orimattilan keskustan avohulevesiojien ympäristönhoitotöihin yhteistyössä Salpaus-oppilaitoksen kanssa. Lisäksi teetettiin selvitys vesienhoidon tavoitteiden toteutumisesta Porvoonjoen valuma-alueella (Krista Pokkisen opinnäytetyö, Lahden amk) ja Palojoen hulevesitutkimus (Mirella Pynnisen opinnäytetyö, Lahden amk). Olemassa olevien vesiensuojelurakenteiden toimivuutta kiintoaineen ja ravinteiden pidättäjinä tutkittiin Mallusjärven laskeutusaltaiden osalta. Mallusjärven kalaston tilaa selvitettiin koekalastuksella yhteistyössä Salpauksen oppilaitoksen kanssa.

Arvio tilinpäätöksen vaikutuksista vuoden 2018 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin sekä tulo- ja menoarvioihin

Viime vuoden tulokertymä jäi alle budjetoidun. Tulot kertyvät lupamaksuista, joiden täsmällinen ennakoita arvioiminen on haastavaa. Edellisvuotta vähäisempi rakentaminen ja suurten rakennushankkeiden puuttuminen näkyi rakennuslupamaksujen kertymässä. Tarvittaessa arvioidaan vuoden 2018 tulobudjetin ajantasaisuutta uudelleen.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017
Toiminnallinen tavoite 1:
Rakennuslupapäätösten tehokas käsittely
<u>Mittari/Arviointitapa:</u>
aika viikkoina rakennuslupien vireillepanosta lupapäätökseen
<u>Tavoitetaso 2017:</u>
alle 3 viikkoa
<u>Toteutuma:</u>
Keskimäärin käsittelyaika on 17 päivää
Toiminnallinen tavoite 2:
Ympäristönsuojelulain mukaisen valvontasuunnitelman laatiminen
<u>Mittari/Arviointitapa:</u>
toteutumisaste
<u>Tavoitetaso 2016:</u>
valvontasuunnitelma on laadittu kokonaisuudessaan 31.12.2017 mennessä
<u>Toteutuma:</u>
Valvontasuunnitelma laadittiin 2.8.2017 mennessä.

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT Muutos -5,5 %	262 221	284 830	277 399	260 314
TULOT Muutos 9,7 %	169 397	200 000	154 435	161 531
NETTO Muutos -24,5 %	92 824	84 830	122 964	98 783

Sitova perustelu Pelastustoimi				
	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT Muutos -61 %	644 162	644 530	1 669 570	1 773 209
TULOT Muutos %				
NETTO Muutos -61 %	644 162	644 530	1 669 570	1 773 209

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT muutos 658 %	29 432	28 880	3 879	37 755
TULOT muutos -57 %	2 084	2 000	4 887	
NETTO Muutos 2613 %	27 348 +2613 %	26 880	1 008	37 755

SELVITYS OLENNAISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS/TALOUSARVIO

Ympäristövaliokunnan menot alittivat budjetin n. 22 000 eurolla ja 2 %:lla, mutta myös tulot alittivat arvioitua. Tulojen alitus oli n. 30 000 euroa, ja prosentuaalisesti 15 %:a ja johtui pääasiassa rakennusvalvontatulojen tulokertymän vajauksesta. Syynä tulokertymään oli arvioitua maltillisempi rakentamisen tahti sekä Pennalan omakotitonttien vähäisyys. Vuonna 2017 ei ollut myöskään yhtään suurempia rakennuskohteita ja toisaalta Hennan asuinalueen talonrakennus alkaa vasta vuonna 2018.

SUORITTEITA JA TUNNUSLUKUJA TULOSALUEITTAIN

Suorite, tunnusluku	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Rakennusluvut	186	200	199	223
Uudet asunnot luvilla	43	60	49	30
Kerrosala	17800	25 000	22 080	13 600
Ympäristölupapäätökset	6 + 1 rekisteröinti	8	2	21+1 rekisteröinti

HENKILÖSTÖ TULOSALUEITTAIN

Tulosalue	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
Rakennustarkastus	2+1 *)	2+1*)	2	2
Ympäristönsuojelu	2	2	2	2
Pelastustoimi	-	0	0	0
Yhteensä	4	4	4	4

*) sisältää yhden toimistosihteerin, joka on huomioitu keskitetyn toimistosihteerikäytännön mukaisesti elinvoima- ja maankäytön tulosalueen henkilöstömäärissä.

Käyttötalouden toteutuminen						
Toimielimittäin ja tulosalueittain 2017 (sitovuustaso tummennetulla)						
ulkoiset menot ja tulot						
	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Toteutuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
10 Kaupunginvaltuusto						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	150 970	0	150 970	152 915	101,3	1 945
Netto	-150 970	0	-150 970	-152 915	101,3	1 945
13 Kaupunginhallitus						
110 Päätöksenteko ja yhteistoiminta						
Tulot	203 650	-126 000	77 650	238 775	307,5	-161 125
Menot	1 489 210	1 001 720	2 490 930	2 319 580	93,1	171 350
Netto	-1 285 560	-1 127 720	-2 413 280	-2 080 805	86,2	-332 475
120 Elinkeinotoimi ja projektit						
Tulot	214 110	-193 340	20 770	23 477	113,0	-2 707
Menot	2 266 250	-1 398 000	868 250	870 761	100,3	-2 511
Netto	-2 052 140	1 204 660	-847 480	-847 284	100,0	-196
130 Hallinto ja tukipalvelut						
Tulot	1 270	126 000	127 270	147 736	116,1	-20 466
Menot	933 940	209 230	1 143 170	1 010 446	88,4	132 724
Netto	-932 670	-83 230	-1 015 900	-862 710	84,9	-153 190
150 Hyvinvointi- ja työllisyyspalvelut						
Tulot	0	122 430	122 430	76 991	62,9	45 439
Menot	0	959 840	959 840	1 038 406	108,2	-78 566
Netto	0	-837 410	-837 410	-961 415	114,8	124 005
160 Ateria- ja puhtauspalvelut						
Tulot	2 588 400	0	2 588 400	2 437 767	94,2	150 633
Menot	4 406 820	0	4 406 820	4 206 087	95,4	200 733
Netto	-1 818 420	0	-1 818 420	-1 768 320	97,2	-50 100
170 Maaseututoimi						
Tulot	109 000	0	109 000	86 393	79,3	22 607
Menot	221 120	0	221 120	165 017	74,6	56 103
Netto	-112 120	0	-112 120	-78 624	70,1	-33 496
180 Sosiaali- ja terveysasiat						
Tulot	0	72 340	72 340	162 087	224,1	-89 747
Menot	0	26 970 745	26 970 745	26 867 609	99,6	103 136
Netto	0	-26 898 405	-26 898 405	-26 705 522	99,3	-192 883
13 Kaupunginhallitus						
Tulot	3 116 430	1 430	3 117 860	3 173 226	101,8	-55 366
Menot	9 317 340	27 743 535	37 060 875	36 477 906	98,4	582 969
Netto	-6 200 910	-27 742 105	-33 943 015	-33 304 680	98,1	-638 335
Konsernihallinto						
Tulot	3 116 430	1 430	3 117 860	3 173 226	101,8	-55 366
Menot	9 468 310	27 743 535	37 211 845	36 630 821	98,4	581 024
Netto	-6 351 880	-27 742 105	-34 093 985	-33 457 595	98,1	-636 390

	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Toteutuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
30 Perusturvalautakunta						
210 Hallinto						
Tulot	72 340	-72 340	0	0	0,0	0
Menot	1 437 090	-1 115 590	321 500	312 427	97,2	9 073
Netto	-1 364 750	1 043 250	-321 500	-312 427	97,2	-9 073
230 Ympäristöterv. huolto						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	352 500	-176 250	176 250	176 250	100,0	0
Netto	-352 500	176 250	-176 250	-176 250	100,0	0
240 Peruspalvelukeskus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	31 543 300	-15 771 650	15 771 650	15 771 650	100,0	0
Netto	-31 543 300	15 771 650	-15 771 650	-15 771 650	100,0	0
200 Erikoissairaanhoido						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	15 313 900	-7 656 950	7 656 950	7 656 950	100,0	0
Netto	-15 313 900	7 656 950	-7 656 950	-7 656 950	100,0	0
205 Päivystyskeskus						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	1 491 100	-744 855	746 245	746 215	100,0	30
Netto	-1 491 100	744 855	-746 245	-746 215	100,0	-30
206 Ensihoito						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	781 500	-390 750	390 750	390 750	100,0	0
Netto	-781 500	390 750	-390 750	-390 750	100,0	0
30 Perusturvalautakunta						
Tulot	72 340	-72 340	0	0	0	0
Menot	50 919 390	-25 856 045	25 063 345	25 054 242	597	9 103
Netto	-50 847 050	25 783 705	-25 063 345	-25 054 242	100,0	-9 103

	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Toteutuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
40 Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta						
410 Sivistystoimien hallinto						
Tulot	0	0	0	298	0,0	-298
Menot	391 870	0	391 870	390 310	99,6	1 560
Netto	-391 870	0	-391 870	-390 012	99,5	-1 858
420 Opetuspalvelut						
Tulot	1 168 000	0	1 168 000	1 325 082	113,4	-157 082
Menot	14 000 810	388 270	14 389 080	14 485 598	100,7	-96 518
Netto	-12 832 810	-388 270	-13 221 080	-13 160 516	99,5	-60 564
440 Aikuiskoulutus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	100 500	0	100 500	80 393	80,0	20 107
Netto	-100 500	0	-100 500	-80 393	80,0	-20 107
450 Kulttuuritoimi						
Tulot	3 800	0	3 800	1 217	32,0	2 583
Menot	105 400	0	105 400	32 129	30,5	73 271
Netto	-101 600	0	-101 600	-30 912	30,4	-70 688
460 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut						
Tulot	45 000	0	45 000	38 680	86,0	6 320
Menot	599 800	0	599 800	705 045	117,5	-105 245
Netto	-554 800	0	-554 800	-666 365	120,1	111 565
470 Liikunta- ja nuorisotoimi						
Tulot	405 500	0	405 500	375 397	92,6	30 103
Menot	978 590	0	978 590	1 009 223	103,1	-30 633
Netto	-573 090	0	-573 090	-633 826	110,6	60 736
320 Lasten päivähoitopalvelut						
Tulot	808 500	60 000	868 500	902 694	103,9	-34 194
Menot	7 360 860	207 300	7 568 160	7 462 458	98,6	105 702
Netto	-6 552 360	-147 300	-6 699 660	-6 559 764	97,9	-139 896
40 Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta						
Tulot	2 430 800	60 000	2 490 800	2 643 368	106,1	-152 568
Menot	23 537 830	595 570	24 133 400	24 165 156	100,1	-31 756
Netto	-21 107 030	-535 570	-21 642 600	-21 521 788	99,4	-120 812

	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Toteutuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
51 Elinvoima- ja tekninen valiokunta						
510 Elinvoima- ja maankäytönpalvelut						
Tulot	157 000	70 910	227 910	190 889	83,8	37 021
Menot	819 660	399 610	1 219 270	1 102 996	90,5	116 274
Netto	-662 660	-328 700	-991 360	-912 107	92,0	-79 253
530 Yhdyskuntatekniikka						
Tulot	346 000	0	346 000	377 559	109,1	-31 559
Menot	1 587 600	0	1 587 600	1 525 754	96,1	61 846
Netto	-1 241 600	0	-1 241 600	-1 148 195	92,5	-93 405
540 Tilapalvelu						
Tulot	1 377 320	0	1 377 320	1 344 296	97,6	33 024
Menot	2 615 910	0	2 615 910	2 622 347	100,2	-6 437
Netto	-1 238 590	0	-1 238 590	-1 278 051	103,2	39 461
500 Vesilaitos						
Tulot	2 354 970	0	2 354 970	2 291 222	97,3	63 748
Menot	2 325 570	0	2 325 570	2 346 473	100,9	-20 903
Netto	29 400	0	29 400	-55 251	-187,9	84 651
51 Elinvoima- ja tekninen valiokunta						
Tulot	4 235 290	70 910	4 306 200	4 203 966	97,6	102 234
Menot	7 348 740	399 610	7 748 350	7 597 570	98,1	150 780
Netto	-3 113 450	-328 700	-3 442 150	-3 393 604	98,6	-48 546
52 Ympäristövaliokunta	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	Toteutuma	Toteutuma %	Poikkeama
560 Lupa- ja valvontapalvelut						
Tulot	200 000	0	200 000	169 397	84,7	30 603
Menot	284 830	0	284 830	262 221	92,1	22 609
Netto	-84 830	0	-84 830	-92 824	109,4	7 994
580 Pelastustoimi						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	1 775 930	-1 131 400	644 530	644 163	99,9	367
Netto	-1 775 930	1 131 400	-644 530	-644 163	99,9	-367
52 Ympäristövaliokunta						
Tulot	200 000	0	200 000	169 397	84,7	30 603
Menot	2 060 760	-1 131 400	929 360	906 384	97,5	22 976
Netto	-1 860 760	1 131 400	-729 360	-736 987	101,0	7 627
Käyttötalous Yhteensä						
Tulot	10 054 860	60 000	10 114 860	10 189 957	100,7	-75 097
Menot	93 335 030	1 751 270	95 086 300	94 354 173	99,2	732 127
Netto	-83 280 170	-1 691 270	-84 971 440	-84 164 216	99,1	-807 224

KAUPUNGINVALTUUSTON HYVÄKSYMÄT MUUTOKSET					
VUODEN 2017 TALOUSARVIOON					
Päätös: toimielin, päivämäärä ja pykälä	Tulosalue Määrärahamuutoksen peruste <i>Toimielin</i>	Lisäys (+) tai vähennys (-) euroa		Toimielimen kokonaismääräraha ennen/jälkeen	
		Menot	Tulot	Menot	Tulot
KÄYTTÖTALOUS					
	<i>Kaupunginvaltuusto</i>	0	0	150 970	0
	<i>Kaupunginhallitus</i>	0	0	9 317 340	3 116 430
Kv 2.10. § 69	Pelastustoimi kp (1130)	1 128 650			
	Väestönsuojelu (kp 1132)	2 750			
	Yleinen elinkeinotoimi (kp 1201)	- 277 420			
	Henna/maaseudun asuminen ja elinv.f	- 81 190	- 70 910		
	Erikoissairaanhoido (kp 1860)	7 656 950			
	Päivystyskeskus (kp 1867)	744 855			
	Ensihoito (kp 1865)	390 750			
	Ympäristöterveydenhuolto (kp 1880)	176 250			
	Peruspalvelukeskus (kp 1820)	15 771 650			
	Perusturvan hallinto (1810)	1 068 830	27 000		
	Kotouttamishanke (kp 1812)	46 760	45 430		
Kv 11.12. § 92	Erikoissairaanhoido (kp 1860)	800 100			
	Päivystyskeskus (kp 1867)	66 900			
	Ensihoito (kp 1865)	108 500			
	Peruspalvelukeskus (kp 1820)	173 700			
	Ympäristöterveydenhuolto (kp 1880)	- 34 500			
	<i>Kaupunginhallitus</i>	27 743 535	1 520	37 060 875	3 117 950
	Perusturva:alkuperäinen TA			50 919 390	72 340
Kv 2.10. § 69	Erikoissairaanhoido (kp 2022)	-7 656 950			
	Päivystyskeskus (kp 2025)	- 744 855			
	Ensihoito (kp 2026)	- 390 750			
	Ympäristöterveydenhuolto (kp 2311)	- 176 250			
	Peruspalvelukeskus (kp 2411)	-15 771 650			
	Perusturvan hallinto (kp 2111)	-1 068 830	-27000		
	Kotouttamishanke (kp 2112)	- 46 760	-45430		
	<i>Perusturvalautakunta</i>	-25 856 045	-72 430	25 063 345	-90

	Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta: alkuperäinen TA		23 537 830	2 430 800
kv 11.12. § 90	Myllylän päiväkotiki (kp 3221)	121 940	20 000	
	Kuvannon päiväkotiki (kp 3231)		10 000	
	Lintulan päiväkotiki (kp 3251)	85 360	30 000	
	Jokivarren koulu (kp 4212)	24 390		
	Myllylän koulu (kp 4217)	109 750		
	Yhteiskoulu (kp 4230)	97 550		
	Koulujen yhteiset menot (kp 4240)	120 000		
	Valmistava opetus (kp 4243)	36 580		
	Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta	595 570	60 000	24 133 400
	Elinvoima- ja tekninen valiokunta	0	0	7 348 740
kv 2.10. §69	Yleinen elinkeinotoimi (kp 6221)	277 420		
	Henna/maaseudun asum. (kp 6222)	81 190	70 910	
Kv 2.10. §68	Yleinen elinkeinotoimi (kp 6221)	41 000		
	Elinvoima- ja tekninen valiokunta	399 610	70 910	7 748 350
	Ympäristövaliokunta	0	0	2 060 760
kv 2.10. §69	Palotoimi (kp 6710)	-1 128 650		
	Väestönsuojelu (kp 6730)	-2 750		
	Ympäristövaliokunta	-1 131 400	0	929 360
	Käyttötalous yhteensä	1 751 270	60 000	95 086 300
	Rahoitus: alkuperäinen TA			705 000
Kv 11.12. § 92	Valtionosuudet 9999/5860 lisäys		230 000	
	Tulovero 9999/5000 lisäys		578 000	
	Yhteisövero 9999/5200		124 000	
	Korkokulut 9999/6210 vähennys	-250 000		
	Rahoitus muutos	-250 000	932 000	
	Rahoitus yhteensä		1 182 000	2 889 000

2.3 Tuloslaskelman toteutuminen

		Talousarvio	Ta+muutokset	Toteutuma	Tot-%
Toimintatuotot	+	10 054 860	10 114 860	10 189 956	100,7
Myyntituotot		6 386 420	6 372 220	6 355 896	99,7
Maksutuotot		1 179 200	1 239 200	1 210 411	97,7
Tuet ja avustukset		880 150	899 350	801 917	89,2
Muut tulot		1 609 090	1 604 090	1 821 732	113,6
Valmistus omaan käyttöön		0	0	0	
Toimintakulut	-	93 335 030	95 086 300	94 354 174	99,2
Henkilöstökulut		25 487 630	25 952 200	25 160 563	96,9
Palveluiden ostot		59 562 870	60 732 770	60 690 382	99,9
Aineet, tarvikkeet, tavarat		3 641 890	3 638 890	3 620 468	99,5
Avustukset		3 074 090	3 074 090	3 203 429	104,2
Muut toimintakulut		1 568 550	1 688 350	1 679 332	99,5
Toimintakate		-83 280 170	-84 971 440	-84 164 218	99,1
Verotulot	+	54 321 000	55 023 000	55 842 088	101,5
Valtionosuudet	+	32 156 590	32 386 590	32 288 323	99,7
Rahoitustuotot ja -kulut		1 252 000	1 502 000	1 520 537	101,2
Korkotuotot	+	300 000	300 000	213 577	71,2
Muut rahoitustuotot	+	1 657 000	1 657 000	1 675 775	101,1
Korkokulut	-	700 000	450 000	360 888	80,2
Muut rahoituskulut	-	5 000	5 000	7 927	158,5
Vuosikate		4 449 420	3 940 150	5 486 730	139,3
Suunnitelman mukaiset poistot	-	3 500 000	3 500 000	3 362 376	96,1
Arvon alentumiset	-	0	0	42 000	
Satunnaiset erät	+/-	0	0	0	
Satunnaiset tuotot		0	0	0	
Satunnaiset kulut		0	0	0	
Tilikauden tulos		949 420	440 150	2 082 354	473,1
Poistoeron lisäys / Vähennys	-/+	27 000	27 000	33 754	125,0
Varausten lisäys / Vähennys	-/+	0	0		0,0
Rahastojen lisäys / Vähennys	-/+	0	0		0,0
Tilikauden yli-/alijäämä	+/-	976 420	467 150	2 116 108	453,0
Verotulojen erittely					
Yhteensä		54 321 000	55 023 000	55 842 088	101,49
Tilitetty kunnallisvero		47 496 000	48 074 000	48 770 351	101,4
Osuus yhteisöveron tuotosta		2 450 000	2 574 000	2 691 321	104,6
Kiinteistövero		4 375 000	4 375 000	4 380 416	100,1
Valtionosuuksien erittely					
Yhteensä		32 156 590	32 386 590	32 288 323	99,7
Kunnan ja peruspalv. vos		24 416 300	24 646 300	24 724 741	100,3
Verotulojen vos -tasaus		9 448 900	9 448 900	9 386 443	99,3
Järjestelmämuutoksen tasaus		0	0	0	
Opetus- ja kulttuuritoimi		-1 708 610	-1 708 610	-1 822 861	106,7

2.4. Investointien toteutuminen

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 2017 TOIMIELIMITTÄIN JA HANKKEITTAIN						
	Talousarvio	Muutokset	Ta+Muutokset	Toteutuma	Toteuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
Kaupunginhallitus						
<u>Aineeton käyttöomaisuus</u>						
Tulot	0	0	0	1 032 688		-1 032 688
Menot	0	0	0	562		-562
Netto	0	0	0	1 032 126		-1 032 126
<u>Kiinteä omaisuus</u>						
<u>Kiinteistöjen osto ja myynti</u>						
Tulot	85 000	0	85 000	365 213	429,7	-280 213
Menot	550 000	0	550 000	480 333	87,3	69 667
Netto	-465 000	0	-465 000	-115 120	24,8	-349 880
<u>Kiinteät rakennukset ja laitteet</u>						
<u>Koneet ja kalusto</u>						
<u>Ruokapalvelut, irtaimisto Myllylän koulu</u>						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	18 000	0	18 000	7 975	44,3	10 025
Netto	-18 000	0	-18 000	-7 975	44,3	-10 025
Kaupunginhallitus						
Tulot	85 000	0	85 000	1 397 901	1 644,6	-1 312 901
Menot	568 000	0	568 000	488 870	86,1	79 130
Netto	-483 000	0	-483 000	909 031	-188,2	-1 392 031
Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta						
<u>Koneet ja kalusto</u>						
<u>Myllylän koulun irtaimisto</u>						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	100 000	0	100 000	101 445	101,4	-1 445
Netto	-100 000	0	-100 000	-101 445	101,4	1 445
<u>Kiinteät rakenteet ja laitteet</u>						
<u>Rakennukset</u>						
<u>Myllylän koulun laajennus</u>						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	1 300 000	172 670	1 472 670	1 262 517	85,7	210 153
Netto	-1 300 000	-172 670	-1 472 670	-1 262 517	85,7	210 153
<u>Urheilutalon uudisrakennus</u>						
Tulot	0	0	0	219 300		-219 300
Menot	2 000 000	-200 000	1 800 000	1 879 657	104,4	-79 657
Netto	-2 000 000	200 000	-1 800 000	-1 660 357	92,2	-139 643
Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta						
Tulot	0	0	0	219 300	0	-219 300
Menot	3 400 000	-27 330	3 372 670	3 243 619	96,2	129 051
Netto	-3 400 000	27 330	-3 372 670	-3 024 319	89,7	-348 351

	Talousarvio	Muutokset	Ta+Muutokset	Toteutuma	Toteuma %	Poikkeama Yliitys-/alitus+
Elinvoima- ja tekninen valiokunta						
Rakennukset						
Yhteiskoulun muutoskohteet						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	220 000	0	220 000	216 471	98,4	3 529
Netto	-220 000	0	-220 000	-216 471	98,4	3 529
Tilapalvelujen kiinteistöjen tekn. tasoa ylläpitävä rak.						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	485 000	72 000	557 000	554 053	99,5	2 947
Netto	-485 000	-72 000	-557 000	-554 053	99,5	22 424
Jokivarren koulun sisäilma ym. Korjausinv.						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	320 000	230 000	550 000	549 731	100,0	269
Netto	-320 000	-230 000	-550 000	-549 731	100,0	-269
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
Yhdyskuntatekniikan maa- ja vesirakentaminen						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	250 000	110 000	360 000	286 816	79,7	73 184
Netto	-250 000	-110 000	-360 000	-286 816	79,7	73 184
Katuvalojen saneeraus						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	150 000	0	150 000	101 798	67,9	48 202
Netto	-150 000	0	-150 000	-101 798	67,9	48 202
Pennalan teollisuuden liikennejärjestelyt						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	1 900 000	-1 000 000	900 000	732 221	81,4	167 779
Netto	-1 900 000	1 000 000	-900 000	-732 221	-81,4	167 779
Arolan alueen rakentaminen						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	250 000	0	250 000	174 305	69,7	75 695
Netto	-250 000	0	-250 000	-174 305	69,7	-75 695
Uusien katuvalojen rakentaminen						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	50 000	0	50 000	5 708	11,4	44 292
Netto	-50 000	0	-50 000	-5 708	11,4	-44 292
Henna-Tuuliharjan teollisuusalueen katurak.						
Tulot	0	0	0	0	0,0	0
Menot	200 000	-170 000	30 000	0	0,0	30 000
Netto	-200 000	170 000	-30 000	0	0	-30 000

	Talousarvio	Muutokset	Ta+Muutokset	Toteutuma	Toteuma %	Poikkeama Ylitys-/alitus+
Katujen peruskorjaukset						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	465 000	-365 000	100 000	52 134	52,1	47 866
Netto	-465 000	365 000	-100 000	-52 134	52,1	-47 866
Hennan maa- ja vesirakentaminen						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	4 916 000	490 000	5 406 000	4 952 634	91,6	453 366
Netto	-4 916 000	490 000	-5 406 000	-4 952 634	91,6	-453 366
Katujen päällystäminen						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	200 000	0	200 000	187 124	93,6	12 876
Netto	-200 000	0	-200 000	-187 124	93,6	-12 876
Hulevesijärjestelmien peruskorjaukset						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	150 000	0	150 000	8 918	5,9	141 082
Netto	-150 000	0	-150 000	-8 918	5,9	-141 082
Pennalan hulevesijärjestelyt						
Tulot	0	0	0	0		0
Menot	200 000	0	200 000	22 081	11,0	177 919
Netto	-200 000	0	-200 000	-22 081	11,0	-177 919
Irtaimisto						
Konekeskus						
Tulot	0	0	0	7 169		-7 169
Menot	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	7 169		-7 169
Elinvoima- ja tekninen valiokunta						
Tulot	0	0	0	7 169	0	-7 169
Menot	9 756 000	-633 000	9 123 000	7 843 994	86,0	1 279 006
Netto	-9 756 000	633 000	-9 123 000	-7 836 825	-86	-1 286 175
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ						
Tulot	85 000	0	85 000	1 624 370	1 911,0	-1 539 370
Menot	13 724 000	-660 330	13 063 670	11 576 483	88,6	1 487 187
Netto	-13 639 000	660 330	-12 978 670	-9 952 113	76,7	-3 026 557

KAUPUNGINVALTUUSTON HYVÄKSYMÄT MUUTOKSET VUODEN 2017 TALOUSARVION INVESTOINTEIHIN							
Päätös: toimielin, päivämäärä ja pykälä	Toimielin Hanke Määrärahamuutoksen peruste	Hankkeen alkup. määräraha euroa		Lisäys (+) tai vähennys (-) euroa		Hankkeen kokonaismääräraha muutoksen jälkeen	
		Menot	Tulot	Menot	Tulot	Menot	Tulot
INVESTOINNIT							
	Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta	3 300 000	0	-27 330	0	3 272 670	0
	Rakennukset sivistystoimi 942						
Kv. 13.11. § 79	Myllylän koulun laajennus (9446)	1 300 000	0	172 670		1 472 670	0
Kv. 13.11. § 79	Urheilutalon uudisrakennus (9441)	2 000 000	0	-200 000		1 800 000	0
	Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta yhteensä	3 300 000	0	-27 330	0	3 272 670	0
	Elinvoima- ja tekninen valiokunta	12 837 000	0	-208 000	0	12 629 000	0
	Investointiryhmä 952 rakennukset						
Kv. 13.11. § 79	Tilapalv.kiinteistöjen tekn.tasoa ylläp.rak (9435)	485 000	0	72 000	0	557 000	0
Kv. 13.11. § 79	Jokivarren koulun sisäilma ym. (9440)	320 000	0	230 000	0	550 000	0
	Investointiryhmä 955 kiinteät rakenteet ja laitteet						
Kv.20.2. § 13	Hennan maa- ja vesirakentaminen (9566)	4 916 000	0	300 000	0	5 216 000	0
Kv. 11.12. § 91	Pennalan teoll.alueen liikennejärj. (9563)	1 900 000	0	-1 000 000	0	900 000	0
Kv. 11.12. § 91	Hennan maa- ja vesirakentaminen (9566)	5 216 000	0	190 000	0	5 406 000	0
	Elinvoima- ja tekninen valiokunta yhteensä	12 837 000	0	-208 000	0	12 629 000	0
	Muut kuin valtuuston tekemät määrärahamuutokset			-425 000			
	Kokonaisinvestointimäärärahat	16 137 000	0	-660 330	0	15 901 670	0
	Investoinnit netto					15 901 670	

2.5. Rahoitusosan toteutuminen

RAHOITUSLASKELMAN TOTEUTUMINEN 2017					
	Talousarvio	Muutokset	Ta+muutokset	toteutuma	Tot-%
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta					
Tulorahoitus	4 449 420	-509 270	3 940 150	5 431 274,36	137,8
Vuosikate	4 449 420	-509 270	3 940 150	5 486 730,71	139,3
Satunnaiset erät	0	0	0	0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-55 456,35	
Investoinnit	-13 639 000	660 330	-12 978 670	-9 924 858,44	76,5
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-13 724 000	660 330	-13 063 670	-11 576 484,63	88,6
Rah.osuudet invest. menoihin	0	0	0	219 300,00	
Käyttöomaisuuden myyntitulot	85 000	0	85 000	1 432 326,19	1 685,1
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	-9 189 580	151 060	-9 038 520	-4 493 584,08	49,7
Rahoitustoiminnan rahavirta	8 612 000	-660 330	7 951 670	4 352 260,56	54,7
Antolainauksen muutokset	-1 088 000	0	-1 088 000	-1 891 947,44	173,9
Lainakannan muutokset	9 700 000	-660 330	9 039 670	6 244 208,00	69,1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 500 000	-660 330	12 839 670	9 000 000,00	70,1
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-5 800 000	0	-5 800 000	-5 755 792,00	99,2
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	2 000 000	0	2 000 000	3 000 000,00	150,0
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0	0	0	0,00	
Oman pääoman muutokset	0		0	0,00	
Muut maksuvalm. muutokset	0		0	-434 505,06	0,0
Rahoitustoim. nettokassavirta	8 612 000	-660 330	7 951 670	3 917 755,50	49,3
Kassavirtojen muutos	3 428 000	0	3 428 000	-575 828,58	-16,8
Kassavarojen muutos	3 428 000	0	3 428 000	-575 828,58	-16,8
Kassavarat 31.12.16	5 382 000	0	5 382 000	6 068 520,29	112,8
Kassavarat 1.1.16	1 954 000	0	1 954 000	6 644 348,87	340,0

Hennan seuranta

Hennan kustannusseuranta	ilman alvia sisältäen sekä käyttötalouden että investointipuolen menoeriä									Tilanne 15.3.2018		
	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSA		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
Länsi-Orimattilan osayleiskaavan muutos, Viljaniemi-Henna	30 000	5 000	25 000							30 000	5 000	25 000
Hankkeen kesto 1.1.2005-31.12.2007										-	-	-
Myönnetty 2.6.2005, maksettu 2007	30 000	5 000	25 000							30 000	5 000	25 000
Rahoittaja Hämeen ympäristökeskus										-	-	-
										-	-	-
Asema Hennaan 2004 - hanke	29 040	13 500	15 540							29 040	13 500	15 540
Hankkeen kesto 27.1 - 31.12.2004										-	-	-
Rahoittaja: Päijät-Hämeen liitto										-	-	-
										-	-	-
										-	-	-
Hennan alueen kehityskuvan ja osayleiskaavaaluonnoksen vaikutusarviointi	9 000	4 500	4 500							9 000	4 500	4 500
Hankkeen kesto 22.4.2005 - 31.5.2006										-	-	-
Rahoittaja: Päijät-Hämeen liitto										-	-	-
TerraPro/ hallituksen kustannuksista										-	-	-
										-	-	-
Hennan keskustan ja asuntoalueiden ideasuunnittelu arkkitehtikilpailuna	33 807	23 000	10 807							33 807	23 000	10 807
Hankkeen kesto 18.12.2009-31.8.2010										-	-	-
20.4.2010/285650/Suomen arkkitehdit	25 000									25 000	-	25 000
17.6.2010/287640/Pitäjäsanomat	91									91	-	91
14.6-24.6.2010/kukat, tarjoilu, messuvälineet	806									806	-	806
Palkat ja matkat	7 910									7 910	-	7 910
Rahoittaja Päijät-Hämeen liitto										-	-	-
										-	-	-
Hennan osayleiskaavan muutos ja laadinta /Arkkitehtitoimisto Vuorinen	9 880		9 880							9 880	-	9 880
1.1.-10.12.2008, 269468	3 360									3 360	-	3 360
1.1-15.6.2009,275815	2 304									2 304	-	2 304
16.6-31.12.2009,281383	2 016									2 016	-	2 016
1.1-31.12.2010, 293830	2 200									2 200	-	2 200
										-	-	-
Hennan alueen liikenne-ennuste	10 985		10 985							10 985	-	10 985
1.7.2009-2.9.2009. 279174	2 200									2 200	-	2 200
14.2-24.2.2011/päivitys / 297713	3 970									3 970	-	3 970
päivitys/276200/2009	4 816									4 816	-	4 816
										-	-	-
Hennan pinta- ja pohja vesiselvitys	14 060		14 060							14 060	-	14 060
26.2.2010, 283897 pintavesi	5 060									5 060	-	5 060
30.9.2010/2970742 pohjavesi	5 521									5 521	-	5 521
30.9.2010/290743 pohjavesi	3 480									3 480	-	3 480
										-	-	-
Hennan luonnokset	6 619		6 619							6 619	-	6 619
23.12.2010/293744	3 000									3 000	-	3 000
Hennan Yva-selvitys/261951	3 619									3 619	-	3 619

	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSA		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
Hallintokuluja	850		850							850	-	850
SRV- yhteistyösopimus/Kuntaliitto, 248537,2007	500		500							500	-	500
Maanomistajaneuvotteluita 2006-2007	318									318	-	318
matkakulut /maankäyttö 2013	31,95									32	-	32
SRV- Intotutkimushanke /kaupungin osuus	50 000		50 000							50 000	-	50 000
18.2.2009/281599 1/3	15 000									15 000	-	15 000
5.10.2010/290950/ 2/3	25 000									25 000	-	25 000
22.10.2010/293681/3/3	10 000									10 000	-	10 000
										-	-	-
Masterplan/Orimattilan osuus	15 693		15 693							15 693	-	15 693
4.4.2011/297597	5 213									5 213	-	5 213
30.4.2011/298860	5 381									5 381	-	5 381
13.6.2011/300182	128									128	-	128
6.10.2011/303083	2 906									2 906	-	2 906
9.12.2011/306554 /lisätyö	2 065									2 065	-	2 065
										-	-	-
Hennan asema-alueen jatkosuunnittelu	2 000	-	2 000							2 000	-	2 000
30.12.2011/307202	2 000		2 000							2 000	-	2 000
										-	-	-
Hennan 1.asemakaavan laatiminen	26 727	-	26 727							26 727	-	26 727
31.3.2013 /oas/1017987	2 257		2 257							2 257	-	2 257
2013/oas/1018631	4 443		4 443							4 443	-	4 443
2013/aos/ 1020144	5 622		5 622							5 622	-	5 622
2013/oas/ 1021354	4 991		4 991							4 991	-	4 991
2013/luontoseelvitys /1025448	4 700		4 700							4 700	-	4 700
2013/melu- ja tärinäselvitys/10283202	4 714		4 714							4 714	-	4 714
										-	-	-
Hennan koordinaatiohanke (6115)	256 665	180 182	76 483	-	-	-				256 665	180 182	76 483
Toteutusaika 19.3.2013 - 31.12.2014(jatkoaika 31.8.15)										-	-	-
Rahoittaja: Hämeen ely-keskus										-	-	-
19.3-31.12.2013	55 106	39 188	15 918							55 106	39 188	15 918
1.1-31.12.2014	113 311	75 964	37 347							113 311	75 964	37 347
1.1-31.8.2015	88 248	65 030	23 218							88 248	65 030	23 218
Hanke päättynyt												
Yhteistoimintaympäristön kehittäminen Hennassa (1220)	73 835	45 607	28 228	-	-	-				73 835	45 607	28 228
Toteutusaika 1.1.2014-31.1.2015 (jatkoaika 31.3.15)										-	-	-
1.1-31.12.2014	53 758	33 300	20 458							53 758	33 300	20 458
1.1.-31.3.2015	20 077	12 307	7 770							20 077	12 307	7 770
Hanke päättynyt										-	-	-
Hennan vähähiil. Puutarhakaup.pilottihanke (6116)	130 342	104 014	26 328	124 212	106 729	17 483	-	-	-	254 554	210 743	43 811
Toteutusaika 1.9.15-31.12.2017										-	-	-
1.9.2015-31.12.2015	16 312	12 384	3 928							16 312	12 384	3 928
1.1.-31.12.2016	114 030	91 630	22 400							114 030	91 630	22 400
1.1-31.12.2017				124 212	106 729	17 483				124 212	106 729	17 483
Hanke päättyy 31.12.2017												
Henna-maaseudun asumisen ja elinvoiman pilottihanke (6222)	-	-	-	69 062	50 056	19 006	93 400	65 385	28 015	162 462	115 441	47 021
1.1-31.12.2017				69 062	50 056	19 006				69 062	50 056	19 006
1.1-31.12.2018							93 400	65 385	28 015	93 400	65 385	28 015
Kira-digi hanke (ei hankepääöstä)							6 000	-	6 000	6 000	-	6 000

	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSA		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
ResurssiFiksu Henna							108 400	54 200	54 200	108 400	54 200	54 200
Hankkeen kokonaiskustannusarvio (kaupungin osuus katetaan työnä)							108 400	54 200	54 200	108 400	54 200	54 200
Maaomaisuuden osto ja myynti	2 013 991	-	2 013 991	82 044	17 216	64 828	-	60 000	- 60 000	2 096 035	77 216	2 018 819
maakaupat -31.12.2012	696 830		696 830							696 830	-	696 830
maakaupat 1.1.2013-31.12.2016	1 309 661		1 309 661							1 309 661	-	1 309 661
lohkomiskulut	3 370		3 370							3 370	-	3 370
purettavaksi ostetut rakennukset	4 000		4 000							4 000	-	4 000
Laskelman laadinta vuokrasop./1025203	130		130							130	-	130
Hennan maanostot 2017/Antti Isopahkala ja Jouko Nieminen yht.7, 9 ha sekä yhden tontin myynti				82 044	17 216	64 828	-		-	82 044	17 216	64 828
Hennan tonttien maanosto ja myynti 2018							-	60 000	- 60 000	-	60 000	- 60 000
Tuuliharjan alue	13 498	-	13 498	-	-	-	50 000	-	50 000	63 498	-	63 498
Tuuliharjan liikenne ja maankäyttöselvitys/Ramboll	13 498		13 498							13 498	-	13 498
Tuuliharjan suunnittelun jatkaminen 2017				-	-	-						
Tuuliharjan suunnittelun jatkaminen 2018				-	-	-	50 000		50 000	50 000	-	50 000
Hennan länsirinteen asemakaava	378	-	378	-	-	-	-	-	-	378	-	378
Kaava voimaan ilmoitus (kaksi lehti-ilmoitusta)	378		378							378	-	378
Infran toteuttaminen (yleiset tiet, kadut, maankaatopaikka)	559 334	-	559 334	4 952 835	-	4 952 835	2 977 000	-	2 977 000	8 489 169	-	8 489 169
Yleisselvitykset ja -suunnitelmat												
Maatutkaluotaus	5 762		5 762			-				5 762	-	5 762
Huhdanojantien parantamisvaihtoehdot	13 544		13 544			-				13 544	-	13 544
Kunnallistekninen suunnittelija elo-joulu 2013	5 470		5 470			-				5 470	-	5 470
Hennan rak.valmistelu /LSKT	8 273		8 273			-				8 273	-	8 273
Hulevesiselvitys/Ramboll	3 973		3 973			-				3 973	-	3 973
Melu- ja tärinäselvitys /Ramboll	7 127		7 127			-				7 127	-	7 127
MT-140 esiselvitys /Ramboll	11 908		11 908			-				11 908	-	11 908
Vesihuollon ja kunnallistekniikan yleissu. /Ramboll	39 095	-	39 095	-		-				39 095	-	39 095
Yhteensä yleisselvitykset ja -suunnitelmat	95 152	-	95 152	-	-	-	-	-	-	95 152	-	95 152
Katu- ja rakennussuunnittelu												
Katu- ja rakennussuunnitelmat/Ramboll	27 964	-	27 964							27 964	-	27 964
Hennan 1 vaiheen katusuunnitelma/Ramboll/	26 311	-	26 311							26 311	-	26 311
Hennan 1 vaiheen katu- ja rakennussuunnitelma	40 483		40 483			-				40 483	-	40 483
Yhteensä katu- ja rakennussuunnittelu	94 758	-	94 758	-	-	-	-	-	-	94 758	-	94 758

	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSA		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
Hennan liityntäpysäköintialueen suunnittelu ja toteutus												
Hennan liityntäpysäköintialueen valvonta, puustonraivaus ja ilmoitukset	6 817	-	6 817								6 817	-
Matkakulut	52		52								52	-
Hennan aseman liikennejärjestelyt	524		524								524	-
Hennan alue, asemanrinteen liityntäpysäköinti/Maansiirtoliike Erkki Heikkilä	105 853		105 853								105 853	-
Hennan asemarinteen liityntäpysäköinnit rakennuttaminen ja valvonta/TI Infra	5 977		5 977								5 977	-
Yhteensä liityntäpysäköintialue	119 223	-	119 223	-	-	-	-	-	-	-	119 223	-
											-	-
											-	-
											-	-
Hennan kevyen liikenteen silta												
Hennan aseman kevyen liikenteen suunnittelu/Ramboll	1 662		1 662								1 662	-
Keyven liikenteen väylä suunnittelu/Ramboll/	13 914	-	13 914								13 914	-
Hennan silta/pohjatutkimukset /Ramboll	4 582		4 582								4 582	-
Hennan kevyen liikenteen väylän sillan suunnitelmat nähtävillä	266		266								266	-
Kevyen liikenteen sillan suunnittelu yms. /Ramboll	92 377		92 377	112 685		-	112 685				205 062	-
Hennan ylikulkukäytävän suunnitelmien ulkoinen tarkastus, A-insinöörit	41 061		41 061								41 061	-
Hennan yk maadoitustarkastus 18.11.2016/Proxion Cc Oy	1 500		1 500								1 500	-
Hennan sillan teräsvalvonta/Peltokorpi				6 125		-	6 125				6 125	-
Sillan valaistus/LiCon-AT Oy				156			156				156	-
Sekalaiset kulut				1 201			1 201				1 201	-
Juristipalvelut/Kulmala ja Suomen hankintajuristit	2 580		2 580								2 580	-
Keyven liikenteen sillan urakka/Lemminkäinen				1 066 829			1 066 829				1 066 829	-
Hennan aseman ylikulkusillan rakennuttaminen ja työmaavalvonta	24 912		24 912	31 571		-	31 571				56 483	-
Yhteensä kevyen liikenteen silta	182 854	-	182 854	1 218 566	-	-	1 218 566	-	-	-	1 401 420	-
											-	-
Hennan asema												
Hennan aseman piirustukset /Grano	173	-	173								173	-
Suunnittelu/Ramboll				18 282			18 282				18 282	-
Hennan asema-nimenmuutos/Thales Transportation Systems				64 160			64 160				64 160	-
Valaistus /LiCon-AT Oy				10 858			10 858				10 858	-
Palkkakustannukset				4 450			4 450				4 450	-
Toteuttaminen/Lemminkäinen				1 500 924			1 500 924				1 500 924	-
Toteuttamisen valvonta/Ramboll CM				42 237			42 237				42 237	-
Maa- ja metsätalouden rakennuttaminen/kaupungin sisäinen				13 588			13 588				13 588	-
Sekalaiset (sähköliittymät, Pirhonen, Uudenmaan Ely)				7 118			7 118				7 118	-
Yhteensä asema	173	-	173	1 661 617	-	-	1 661 617	-	-	-	1 661 790	-
											-	-
Hennan bulevardi ja Minttukuja												
Hennan bulevardin ja asemanrinteen katusuunnitelma nähtävillä/1058066 ja 105807	283		283								283	-
Hennan bulevardin ja asemanrinteen katusuunnitelma piirustukset/Grano	159		159	1 928		-	1 928				2 086	-
Kaupungin rakennuttajan palkkaosuus				20 454			20 454				20 454	-
Sekalaiset				4 847			4 847				4 847	-
Hennan bulevardin urakka /Maansiirtoliike Erkki Heikkilä ja Lemminkäinen				1 922 193			1 922 193				1 922 193	-
Hennan bulevardin katu- ja rakennussuunnitelma/Ramboll	13 767		13 767	25 725			25 725				39 492	-
Yhteensä Bulevardin kustannukset	14 208	-	14 208	1 975 147	-	-	1 975 147	-	-	-	1 989 355	-

	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSÄ		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
Länsirinne/Minttukuja												
Minttukujan katusuunnitelman nähtävilelaitto	283		283								283	283
Länsirinteen katusuunnitelma piirustukset /Grano				100		100					100	100
Sekalaiset				1 385		1 385					1 385	1 385
Palkkakuluja	2 385		2 385	965		965					3 350	3 350
Länsirinteen alueen katu- ja rakennussuunnitelman laadinta	30 901		30 901	12 234		12 234					43 135	43 135
Yhteensä Länsirinteen kustannukset	33 568	-	33 568	14 683	-	14 683	-	-	-	48 252	-	48 252
Bulevardi Minttukujalta kiertoliittymälle, Maustekatu, Sahramikatu (Maustekatu -Minttukuja), Salviakuja, Korianterikuja ja Korianteripolku (2018)				2 919	-	2 919	2 977 000	-	2 977 000	2 979 919		2 979 919
Rakennuttajakuluja				2 919		2 919				2 919		2 919
Maankaatopaikan suunnittelu												
Maankaatopaikan maaperätutkimukset/Ramboll	4 210	-	4 210			-				4 210		4 210
Hennan maankaatopaikan ympäristöluvan valmistelu/Ramboll	8 696	-	8 696			-				8 696		8 696
Hennan maankaatopaikan ympäristöluvan kuulutus/6111/				201	-	201				201		201
Hennan maanlajitysalueen rakennus- ja täyttösuunnitelma/Ramboll	2 244		2 244	8 030		8 030				10 274		10 274
Hennan maankaatopaikan pohjavesiputkien asennus ja alkunäytteet/ WSP Finland Oy				3 965		3 965				3 965		3 965
Maankaatopaikan ympäristöluva				3 410		3 410				3 410		3 410
Sekalaiset (palkka)				14		14				14		14
Tieyhityden suunnittelu/Ramboll				3 967		3 967				3 967		3 967
Maankaatopaikan sijoitustarkastelu/Ramboll/1051351	3 330	-	3 330							3 330	-	3 330
Yhteensä maankaatopaikan kustannukset	18 480	-	18 480	19 587	-	19 587	-	-	-	38 067	-	38 067
Maankaatopaikan toteuttaminen												
Maankaatopaikan rakentamistoimenpiteet/Erkki Heikkilä				26 743		26 743				26 743	-	26 743
Muut toimijat(Pirhonen Ilkka, Nahkhiir Ky, Jähi Olli)				7 765		7 765				7 765	-	7 765
Yhteensä	-	-	-	34 508	-	34 508	-	-	-	34 508	-	34 508
Maantien 140 parannus												
Suunnittelu/Ramboll Finland Oy				19 358		19 358				19 358	-	19 358
Maastomallin teko /kaupungin osuus/Vitomitäus				3 738		3 738				3 738	-	3 738
Rakennuttajan palkkaosuus				1 062		1 062				1 062	-	1 062
Huhdanojan painumien korjausta/Lemminkäinen				1 650		1 650				1 650	-	1 650
Yhteensä	-	-	-	25 808	-	25 808	-	-	-	25 808	-	25 808
Sekalaiset												
Hennan kylttä siirretty /Teriaho Arto/1057103	86		86							86		86
Puustonraivaus	832		832							832		832
Sekalaiset yhteensä	918	-	918	-	-	-	-	-	-	918	-	918
Hallinto	4 420	-	4 420	15 648	-	15 648	363 200	68 000	295 200	383 268	68 000	315 268
Matkakulut	351		351							351	-	351
Hennan markkinointi				1 564	-	1 564	108 000		108 000	109 564	-	109 564
Kokouspalkkiot	3 127		3 127							3 127	-	3 127
Tarjailut	942		942							942	-	942
Katujen hoitokulut							2 200	-	2 200	2 200	-	2 200
Joukkoliikennekulut				14 084	-	14 084	253 000	68 000	185 000	267 084	68 000	199 084
YHTEENSÄ	3 291 123	375 803	2 915 320	5 243 801	174 001	5 069 800	3 598 000	247 585	3 350 415	12 132 924	797 389	11 335 535

	TILANNE 31.12.2016 asti			TILANNE 31.12.2017			Arvio 2018			YHTEENSÄ		
	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto	Menot	Tulot	Netto
Vesi Oy:n menoerät												
Hennan vesihuoltohanke 2007 kp 206												
- vesijohtoverkosto	210 213		210 213							-	-	-
- jätevesiviemäriverkosto	215 267		215 267							215 267	-	215 267
	425 480		425 480							425 480	-	425 480
Herrala-Salpakangas 2010 -2011 kp 269												
- vesijohtoverkosto	485 662		485 662							485 662	-	485 662
- jätevesiviemäriverkosto	486 615		486 615							486 615	-	486 615
Yhteensä	972 277		972 277							972 277	-	972 277
Herrala-Henna-yhdyslinja kp 176	12 012		12 012							12 012	-	12 012
Hennan vesihuollon yleissuunnittelu 2013- kp 158	51 441		51 441	6 959		6 959				58 400	-	58 400
Hennan eteläinen vesihuoltolinja kp 163	121 083		121 083	36 000		36 000				157 083	-	157 083
Hennan pohjoinen JVP-asemanseutu kp 165	1 490		1 490	215 251		215 251				216 741	-	216 741
Bulevardi-Minttukuja (Länsirinne 1-vaihe) kp 222	636		636	413 798		413 798				414 434	-	414 434
Hennan runkolinjan paineenkorotukset kp 164							60 000		60 000	60 000	-	60 000
Länsirinne 2.vaihe							90 000		90 000	90 000	-	90 000
Bulevardin jatko							90 000		90 000	90 000	-	90 000
Salviakujan vesihuolto							100 000		100 000	100 000	-	100 000
YHTEENSÄ	1 584 419	-	1 584 419	672 008	-	672 008	340 000	-	340 000	2 596 427	-	2 596 427
Vesilaitos												
Vesijohtoverkoston kapasiteettitarkastelu/Henna	5 975		5 975							5 975	-	5 975
Jätevesipumppaamo/sähkö- ja kaukovalvontakulut				231		231				231	-	231
YHTEENSÄ	5 975	-	5 975	-	-	-				6 206	-	6 206
KAIKKI YHTEENSÄ	4 881 517	375 803	4 505 714	5 915 809	174 001	5 741 808	3 938 000	247 585	3 690 415	14 735 557	797 389	13 938 168

Palvelukeskuksia koskevat yleiset tavoitteet

- sitovuustaso näissä on kaupunginhallitus

1. Terveyden edistäminen

Hallintopalvelukeskus / konsernipalveluiden toimiala

- Työhyvinvoinnin edistäminen liikunta-aktiivisuutta lisäämällä
Mittari: Liikuntapainotteisten palaverien järjestäminen
Tavoitetaso: Vähintään yksi liikuntapainotteiden palaveri vuodessa
Toteutuma: Liikuntapainotteista palaveria ei järjestetty vuonna 2017.
- Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa lisätään yhteistyötä terveyden edistämiseksi.
Mittari: Vuoden 2017 aikana kartoitetaan yhteistyön mahdollisuudet ja suunnitellaan/ toteutetaan yhteisiä tilaisuuksia esim. ravitsemusviikko, elo-markkinat. Arvioidaan toteutuneen yhteistyön määrä terveyden edistämisen toiminnoissa ja tilaisuuksissa.
Tavoitetaso: Toteutetaan vähintään kaksi yhteistä tilaisuutta kolmannen sektorin kanssa.
Toteutuma: Hyvinvointipäällikkö on osallistunut mm. Yhteisten Marttojen kokouksiin, jossa on kartoitettu yhteistyön mahdollisuuksia. Ehkäisevän päihdetyön työryhmässä on ollut edustajat kaupungin toimialoilta, seurakunnasta, PHHykystä, MLL:stä ja poliisista. Kolmannen sektorin toimijoita on koottu yhteen mm. kotouttamishankkeeseen liittyen. Hankkeessa järjestettiin toimijoiden yhteistyönä ns. ravintolapäivä, ulkoilupäivä, seurakunnan toimintojen/suomalaisen joulun esittelyä. Kaupungin LAPE-työryhmä aloitti kesällä 2017 toimintansa. Siinä on kaupungin toimijoiden lisäksi edustettuna seurakunta, MLL, PHHyky sekä LAPE-hankkeen henkilöstö.

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Lasten ja nuorten päihdevalistussuunnitelman käyttöönotto varhaiskasvatus, nuoriso- ja opetuspalveluissa
Mittari: Avoimen varhaiskasvatuksen ohjaustoimet päihdepalveluihin ja oppilaiden osallistumisosuus nuorisopalveluiden päihdetapahtumiin.
Tavoitetaso: Ennaltaehkäisevä päihdevalistus konkretisoituu lasten ja nuorten palveluissa.
Toteutuma: Yläkoulun 8. luokkalaisille järjestettiin koulunuorisotyön toimesta päihdevalistustapahtuma, johon kaikki 8 – luokkalaiset osallistuivat.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Vesilaitos toimittaa asiakkailleen korkealaatuista pohjavettä tarkkailemalla säännöllisesti veden laatua.
Mittari: mikrobiologiset laatuhäiriöt/vuosi
Tavoitetaso: ei yhtään häiriötä vuodessa
Toteutuma: ei yhtään häiriötä.
- Turvallisuusriskien painottaminen maa-aineslupakohteiden vuosivalvonnassa
Mittari: valvontakäynti/lupakohde
Tavoitetaso: kaikissa lupakohteissa käydään vähintään kerran vuodessa
Toteutuma:

2. Kuntalaisten osallistuminen

Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

- Aluejohtokuntajärjestelmän käynnistämiseen liittyvien toimenpiteiden valmistelu

- Mittari: tehtävät määritelty hallintosäännössä
Tavoitetaso: hallintosääntö käsitelty 28.2.2017 mennessä
Toteutuma: hallintosääntö on käsitelty 20.2.2017 kaupunginvaltuustossa
- Sähköisen Trimple-palauttejärjestelmän laajentaminen koko kaupungin tasolle ja palautteiden viivytyksetön käsittely
Mittari: palautteiden käsittelyaika
Tavoitetaso: 14 vuorokautta
Toteutuma: Trimple-järjestelmän kautta voi antaa palautetta teknisen toimialan palautteen lisäksi yleisesti, verkkosivuista, viestinnästä sekä tilaisuuksista ja tapahtumista. Palautteeseen on vastattu viivytyksettä.

  - Kuntalaisille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua sosiaali- ja terveystalvelujen arviointiin ja suunnitteluun.
Mittari: Vuoden 2017 aikana toteutuneet tilaisuudet ja työryhmät/ asiakasraadit.
Tavoitetaso: Kuntalaisille suunnattuja tilaisuuksia ja työryhmiä kokoontuu vähintään neljä
Toteutuma: Lapsiperheiden palvelujen asiakasraati kokoontui säännöllisesti kaupungin, MLL:n ja seurakunnan yhteistyönä. Terveysaseman asiakasraati kokoontui säännöllisesti. Kokouksia eri toimijoilla oli 2 – 4 kertaa vuoden aikana.

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Vanhempien osallistuminen kehittämiseen
Mittari: Vanhempien osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelmien ja peruskoulun opetussuunnitelman tekemiseen.
Tavoitetaso: Vanhemmista 10 – 15 % osallistuu tilaisuuksissa tai kommentein suunnitelmien laadintaan
Toteutuma: Vanhemmat osallistuivat varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan antamalla palautetta asiakasraadissa ja kuntalaispäivässä maaliskuussa. Osuus vajaat 10 prosenttia vanhemmista. Opetussuunnitelmantyyöhön liittyen 6- ja 7-luokkien huoltajilta kysyttiin valinnaisten oppiaineiden tarjonnan. Kyselyyn vastasi noin 10 prosenttia ao. huoltajista.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Sähköisen palautejärjestelmän palautteiden nopeampi käsittely
Mittari: palautteiden käsittelyaika
Tavoitetaso: 14 vuorokautta
Toteutuma: 5 päivää 6 tuntia

3. Tavoitteellinen toiminta ja johtaminen

Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

- Henkilöstön kouluttaminen ja henkilöstötiedottamisen lisääminen
Mittari: yhteisten koulutusten määrä, henkilöstötiedotteiden määrä
Tavoitetaso: vähintään yksi koko henkilöstölle suunnattu koulutus vuoden aikana, vähintään 4 koko henkilöstölle suunnattua tiedotetta
Toteutuma: Strategian valmisteluun kuului yksi henkilöstölle kohdennettu osallistumismahdollisuus (osallistujia vähän). Henkilöstökoulutusta on kohdennettu toimialoittain sillä periaatteella, että jokai-

sella on halutessaan mahdollisuus osallistua johonkin koulutukseen. Henkilöstölle on tiedotettu kaupunginhallituksen kokouspäätöksistä intran ja kotisivujen kautta kokousten jälkeen. Verkkopalkkalaskelmaan siirtymisestä on tiedotettu koko henkilöstä sähköpostitse.

- Hyvinvointitiedon analysointi ja käyttäminen palveluiden kehittämisessä ja kohdentamisessa.
Mittari: Laajan sähköisen hyvinvointikertomuksen valmistelu alkaa uudella valtuustokaudella eri toimijoiden yhteistyönä (kunta, hyvinvointikuntayhtymä, kolmas sektori).
Tavoitetaso: Syksyn 2017 aikana on valmistelevaan työryhmään koottu keskeiset toimijat ja aikataulutettu yhdessä hyvinvointikertomuksen valmistelu ja vastuut
Toteutuma: Hyvinvointityöryhmä nimettiin vuoden 2017 lopulla. Siihen nimettiin edustajat kaupungin toimialoilta sekä terveyspalveluista. Hyvinvointikertomuksen valmistelu kytkeytyy kaupungin strategiatyöhön (strategia hyväksyttiin helmikuussa 2018), jonka vuoksi valmistelun aloittaminen siirtyi vuodelle 2018.

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Sivistystoimen kehittämissuunnitelman tekeminen uudeksi valtuustokaudeksi
Mittari: uuden kehittämissuunnitelman valmistumisajankohta
Tavoitetaso: valtuusto hyväksyy suunnitelman vuoden 2017 lopulla
Toteutuma: Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategian helmikuussa 2018. Kehittämissuunnitelman laadinta siirtyi tämän ajankohdan jälkeen.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Teknisen kehittämissuunnitelman uudelleen arviointi.
Mittari: arviointi tehty, aikataulu
Tavoitetaso: 31.12.2017
Toteutuma: Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategian helmikuussa 2018. Kehittämissuunnitelman päivitys tehdään uuden strategian pohjalta.

4. Kuntayhteistyö

Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

- Seudulliset luottamushenkilökoulutukset
Mittari: Seudullisiin peruskoulutuksiin osallistuneiden luottamushenkilöiden määrä
Tavoitetaso: Vähintään 10 osallistujaa
Toteutuma: Seudullisiin luottamushenkilökoulutuksiin osallistuttiin keskimäärin 10 osallistujan voimin (vaihtelua aiheen ja ajankohdan mukaan).
- Hyvinvointikuntayhtymän kehittäminen etenee suunnitellusti alueellisena yhteistyönä. Kaupungin viranhaltijat/luottamushenkilöt osallistuvat valmisteluun ja tuovat esiin kaupungin näkökulmia esim. palveluverkkoon.
Mittari: Arvio muutosprojektin etenemisestä projektisuunnitelman mukaan sekä valmisteluun osallistuneet kaupungin edustajat eri työryhmissä
Tavoitetaso: Kaupungin edustajat osallistuvat ainakin 5 – 6 valmistelevaan työryhmään tai toimieliemeen.
Toteutuma: Hyvinvointikuntayhtymän aloitti toimintansa 1.1.2017. Varsinainen työryhmätyöskentely, johon alueen kunnat osallistuivat, painottui vuoden 2016 syksyyn. Vuoden 2017 aikana kuntayhtymä uudisti organisaatiotaan ja yhtenäisti toimintatapojaan. Vuonna 2017 osallistuttiin mm. hyte-työryhmään, työvaliokuntaan, luottamuselinten kokouksiin sekä yhteistyöneuvotteluihin yhtymän kanssa.

Kuntayhtymä käynnisti sekä seudulliset että kuntakohtaiset työryhmät yhdyspintapalveluihin (esim. hyte, työllisyys, maahanmuutto, lasten ja nuorten palvelut).

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Varhaiskasvatuksen maakunnalliseen arviointiin osallistuminen vuonna 2017
Mittari: arvioinnin toteutumisen laajuus varhaiskasvatusyksiköissä ja perhepäivähoidossa
Tavoitetaso: Arviointi toteutetaan kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä ja perhepäivähoidossa.
Toteutuma: Varhaiskasvatuksen maakunnallinen arviointi toteutettiin Orimattilassa tammi-helmikuun vaihteessa 2017 kaikissa yksiköissä ja perhepäivähoidossa. Arviointitulokset olivat pääosin myönteisiä.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Paikkatietohallintaan liittyvät SEUTUPATI- yhteistyötehtävä (esim. kilpailutus, selvitystyö tmv.) vahvistaminen (Hallinto- ja maankäyttö)
Mittari: palaverien sekä yhteistyötehtävää määrä
Tavoitetaso: 2 palaveria/yhteistyötehtävää
Toteutuma: 2 palaveria

5. Kumppanuus muiden toimijoiden kanssa

Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

- Työllisyyden edistäminen kumppanuuksien kautta
Mittari: Yhdistykseen työllistyneiden määrä hankkeiden kautta tai työllisyysyksikön toimesta
Tavoitetaso: 10 työttömän työllistyminen yhdistykseen.
Toteutuma: Yhdistykseen on työllistynyt 27, joista 14 Startti-Centeriin
- Paikallinen vapaaehtoistoiminta (yhdistykset, seurakunnat) koordinoidaan maahanmuuttajien kotouttamispalveluiden järjestämisessä.
Mittari: Maahanmuuttajille kotouttamispalveluita / -toimintaa järjestävien toimijoiden määrä ja toteutunut toiminta.
Tavoitetaso: Maahanmuuttajien vapaaehtoistoiminnassa on mukana 5 – 6 paikallista toimijaa ja tarjolla oleva toiminta / palvelu on kuvattu.
Toteutuma: Vapaaehtoistoiminta maahanmuuttajien kotouttamistoimissa on koordinoitu ja mukana on vakiintuneesti 5 paikallista toimijaa (ev.lut skr, Helluntaiskr, Yhteiset Martat, MLL, SPR). Toimintamallin kehittäminen jatkuu koko hankkeen ajan. Tavoitteena on luoda paikallinen toimintamalli kotouttamistyöhön.

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Uuden urheilutalon toimintamallin kehittäminen
Mittari: toimintamallin kehittämiseen osallistuneet kumppanit
Tavoitetaso: Kehittämistyöhön osallistuu eri liikuntalajeja edustavia seuroja ja yhteisöjä sekä kiinteistön hoidosta vastaavat toimijat.
Toteutuma: Uuden urheilutalon käyttäjätilaisuus seuroille, yhteisöille ja kiinteistöhoitoon toimijoille järjestettiin 6.2.2017. Urheilutalon suunnittelussa on pyritty ottamaan käyttäjien tarpeet huomioon.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Alueurakan toiminnan seuranta
Mittari: kumppanuuspalaverien määrä
Tavoitetaso: 12 kumppanuuspalaveria/vuodessa
Toteutuma: Työmaakokouksia 10 kpl ja katselmuksia kentällä 12 kpl (kerran kuukaudessa)

6. Asioiden hoitotapojen uudelleenarviointi tuottavuuden ja taloudellisuuden näkökulmasta

Hallintopalvelukeskus / konsernihallinnon toimiala

- Asiakaspalvelun ja toimistopalveluiden kehittäminen yli toimialarajojen
Mittari: Asiakaspalveluhenkilöstön ja toimistopalveluhenkilöstön tehtäväkuvien päivitystilanne
Tavoitetaso: Päivitykset valmiit vuoden loppuun mennessä
Toteutuma: Kaupungintalon neuvonnan tehtäväkuvat päivitetään alkuvuodesta 2018, kun rekrytointi saadaan päätökseen. Valtuustositomuksessa on sovittu yhteispalvelupisteestä, jossa asiakas voi hoitaa eri toimialojen asioita ”yhdeksi luukulta”. Myös strategian valmistelun yhteydessä asia on nostettu esille. Konkreettinen palveluiden kehittämistyö siirtyi vuodelle 2018 konsernipalveluiden toimialan kehittämisohjelman yhteydessä tehtäväksi.
- Hyvinvointikuntayhtymän kärkihankkeet tuovat toteutettavaksi uusia tuottavia toimintamalleja vuoden 2017 aikana.
Mittari: Vuoden 2017 aikana toteutetaan ainakin yksi tuottava kärkihankkeiden esitys (esim. akuuttivuodeosastopalvelut alueella).
Tavoitetaso: Akuuttivuodeosastopalvelut on organisoitu selvitysten mukaisesti uudelleen vuoden 2017 aikana.
Toteutuma: Kuntayhtymä organisoii uudelleen akuuttivuodeosastopalvelut alkuvuodesta 2017, jolloin palveluita keskitettiin (mm. Orimattilaan), ja joistain jäsenkunnista vuodeosastopalvelut lakkautettiin. LAPE-kärkihankkeessa on kehitetty lapsiperheiden palveluita seudullisesti sekä kaupungin oman LAPE-työryhmän kautta. Ikääntyvien kärkihankkeessa tavoitteena on mm. omaishoidon ja kotihoidon vahvistaminen. Kunnille on tarjottu koulutusta ja asiantuntija-apua hankkeisiin liittyen.

Sivistyspalvelukeskus / sivistys- ja hyvinvointitoimiala

- Omatoimikirjaston käynnistäminen
Mittari: asiakaskysely omatoimikirjastosta vuoden 2017 lopulla
Tavoitetaso: Omatoimikirjasto laajentaa lisää asiakkaiden palvelun saatavuutta ja tyytyväisyyttä palveluun.
Toteutuma: Omatoimikirjasto aloitti marraskuussa ja on käytettävissä joka päivä klo 7 – 21. Tämä lisäsi merkittävästi palvelun saatavuutta. Asiakaskyselyä ei ole vielä tehty.

Tekninen palvelukeskus / elinvoima- ja tekninen toimiala

- Uusitaan vanhoja valaisimia LED-valaisimiksi tilapalvelun hallinnoimissa kiinteistöissä (Tilapalvelu)
Mittari: 1 % kokonaishuonealasta/vuosi
Tavoitetaso: 660 huoneliötä

Toteutuma: 700 huoneliötä, varikon halli 200, kirjasto 500 ja lisäksi Myllylän koulun aluevalaistus

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2017	01.01.-31.12.2016
Toimintatuotot	10 189 956,16	11 284 731,27
Myyntituotot	6 355 896,00	6 390 999,59
Maksutuotot	1 210 411,37	1 205 642,80
Tuet ja avustukset	801 917,11	2 012 163,81
Muut toimintatuotot	1 821 731,68	1 675 925,07
Toimintakulut	-94 354 173,02	-95 910 646,08
Henkilöstökulut	-25 160 562,61	-25 818 630,32
Palkat ja palkkiot	-19 495 551,18	-19 380 265,16
Henkilösivukulut	-5 665 011,43	-6 438 365,16
Eläkekulut	-4 778 548,84	-5 191 038,13
Muut henkilösivukulut	-886 462,59	-1 247 327,03
Palvelujen ostot	-60 690 381,61	-61 673 151,60
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 620 468,31	-3 652 710,12
Avustukset	-3 203 428,80	-3 148 497,08
Muut toimintakulut	-1 679 331,69	-1 617 656,96
TOIMINTAKATE	-84 164 216,86	-84 625 914,81
Verotulot	55 842 088,40	55 640 651,23
Valtionosuudet	32 288 323,00	33 374 326,00
Rahoitustuotot ja -kulut	1 520 536,17	1 527 764,45
Korkotuotot	213 576,68	313 577,14
Muut rahoitustuotot	1 675 774,78	1 663 082,62
Korkokulut	-360 888,37	-395 743,20
Muut rahoituskulut	-7 926,92	-53 152,11
VUOSIKATE	5 486 730,71	5 916 826,87
Poistot ja arvonalentumiset	-3 404 376,49	-3 378 617,86
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 362 376,49	-3 365 010,48
Arvonalentumiset	-42 000,00	-13 607,38
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	2 082 354,22	2 538 209,01
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	33 754,42	27 819,07
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)	0,00	0,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	2 116 108,64	2 566 028,08

3.2 Rahoituslaskelma

	01.01.-31.12.2017	01.01.-31.12.2016
Toiminnan rahavirta	5 431 274,36	5 564 727,61
Vuosikate	5 486 730,71	5 916 826,87
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-55 456,35	-352 099,26
Investointien rahavirta	-9 924 858,44	-3 875 538,84
Investointimenot	-11 576 484,63	-4 114 274,91
Rahoitusosuudet investointimenoihin	219 300,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 432 326,19	238 736,07
Toiminnan ja investointien rahavirta	-4 493 584,08	1 689 188,77
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-2 727 251,14	-212 046,88
Antolainasaamisten vähennykset	835 303,70	827 690,70
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 000 000,00	7 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 755 792,00	-5 625 861,03
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 000 000,00	-3 000 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-434 505,06	2 181 231,50
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-39 257,48	1 373 519,66
Vaihto-omaisuuden muutos	6 720,65	4 770,38
Saamisten muutos	-179 575,91	912 012,63
Korottomien velkojen muutos	-222 392,32	-109 071,17
Rahoituksen rahavirta	3 917 755,50	1 171 014,23
Rahavarojen muutos	-575 828,58	2 860 203,06
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	6 068 520,29	6 644 348,87
Kassavarat 1.1.	-6 644 348,87	-3 784 145,81
	-575 828,58	2 860 203,06

3.3 Tase

TASE			
VASTAAVAA		2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT		96 232 982,69	87 793 296,95
Aineettomat hyödykkeet		0,00	80 052,26
	Aineettomat oikeudet	0,00	10 197,43
	Muut pitkävaikuttiset menot	0,00	69 854,83
Aineelliset hyödykkeet		62 745 711,78	55 085 795,63
	Maa ja vesialueet	9 928 722,66	9 719 129,72
	Rakennukset	33 924 151,99	32 381 962,93
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	13 010 277,57	10 120 831,65
	Koneet ja kalusto	371 736,44	571 679,19
	Muut aineelliset hyödykkeet	86 253,66	86 253,66
	Keskeneräiset hankinnat	5 424 569,46	2 205 938,48
Sijoitukset		33 487 270,91	32 627 449,06
	Osakkeet ja osuudet	13 790 124,80	14 822 250,39
	Muut lainasaamiset	19 199 531,53	17 385 040,77
	Muut saamiset	497 614,58	420 157,90
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		952 756,94	965 775,25
	Valtion toimeksiannot	654 592,82	664 792,13
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	298 164,12	300 983,12
VAIHTUVAT VASTAAVAT		8 464 758,70	8 867 732,02
Vaihto- omaisuus		120 627,47	127 348,12
	Aineet ja tarvikkeet	68 346,03	70 246,24
	Valmiit tuotteet	52 281,44	57 101,88
Saamiset		2 275 610,94	2 096 035,03
	Pitkäaikaiset saamiset	20 313,73	30 003,73
	Lainasaamiset	0,00	1 380,00
	Siirtosaamiset	20 313,73	28 623,73
	Lyhytaikaiset saamiset	2 255 297,21	2 066 031,30
	Myyntisaamiset	1 086 475,04	966 149,96
	Lainasaamiset	18 297,00	29 696,00
	Muut saamiset	665 400,07	500 203,75
	Siirtosaamiset	485 125,10	569 981,59
Rahat ja pankkisaamiset		6 068 520,29	6 644 348,87
		105 650 498,33	97 626 804,22

VASTATTAVAA	2017	2016
OMA PÄÄOMA	53 365 311,08	51 221 200,80
Peruspääoma	41 342 257,46	41 342 257,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	9 906 944,98	7 312 915,26
Tilikauden yli-/alijäämä	2 116 108,64	2 566 028,08
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
VARAUKSET	175 338,74	209 093,16
Poistoero	175 338,74	209 093,16
PAKOLLISET VARAUKSET	72 581,71	128 783,35
Muut pakolliset varaukset	72 581,71	128 783,35
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 132 473,86	3 184 749,65
Valtion toimeksiannot	630 690,93	640 890,24
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 501 782,93	2 543 859,41
VIERAS PÄÄOMA	48 904 792,94	42 882 977,26
Pitkäaikainen	29 096 106,07	25 461 922,71
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	28 260 058,36	24 663 220,00
Siirtovelat	836 047,71	798 702,71
Lyhytaikainen	19 808 686,87	17 421 054,55
Joukkovelkakirjalainat	7 000 000,00	4 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 403 161,64	5 405 792,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	300 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	50 000,00
Saadut ennakot	146 164,76	126 191,76
Ostovelat	2 556 934,37	3 650 108,42
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	556 303,72	502 458,74
Siirtovelat	4 146 122,38	3 386 503,63
	105 650 498,33	97 626 804,22

3.4 Konsernilaskelmat

KONSERNITULOSLASKELMA 31.12.2017			
		2017	2016
Toimintatuotot		81 379 870,30	59 377 320,10
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta		7 135,82	1 895,08
Toimintakulut		-159 405 785,61	-137 982 031,96
TOIMINTAKATE		-78 018 779,49	-78 602 816,78
Verotulot		55 842 088,40	55 640 651,23
Valtionosuudet		32 288 323,00	33 374 326,00
Rahoitustuotot ja -kulut		843 818,58	685 179,06
Korkotuotot		18 149,50	16 329,28
Muut rahoitustuotot		1 550 763,95	1 508 043,66
Korkokulut		-697 959,71	-885 345,21
Muut rahoituskulut		-27 135,16	46 151,33
VUOSIKATE		10 955 450,49	11 097 339,51
Poistot ja arvonalentumiset		-8 027 147,46	-7 841 017,33
Suunnitelman mukaiset poistot		-7 844 654,71	-7 827 409,95
Omistuksen eliminointierot			
Arvonalentumiset		-182 492,74	-13 607,38
Satunnaiset erät		112 353,19	-10 526,32
TILIKAUDEN TULOS		3 040 656,23	3 245 795,86
Tilinpäätössirrot		0,00	-5 554,32
Tilikauden verot		-111 198,71	-70 991,94
Laskennalliset verot		-92 948,42	-42 161,70
Vähemmistöosuudet		-102 462,41	-99 778,12
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)		2 734 046,68	3 027 309,78

Konsernin rahoituslaskelma	01.01.-31.12.2017	01.01.-31.12.2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	10 955 450,49	11 097 339,50
Satunnaiset erät	112 353,19	-10 526,32
Tilikauden verot	-111 198,71	-70 991,94
Tulorahoituksen korjauserät	-47 644,37	-184 646,29
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-17 575 193,43	-7 499 979,06
Rahoitusosuudet investointimenoihin	487 828,68	97 992,90
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 208 247,24	653 930,69
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 970 156,90	4 083 119,48
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-1 208 858,27	-957,55
Antolainasaamisten vähennys	1 580,22	112,13
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	9 623 726,70	7 021 942,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 195 108,54	-7 291 663,31
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 033 804,83	-2 943 358,87
Oman pääoman muutokset	-375 895,83	-611 052,23
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	10 340,73	1 341 395,80
Vaihto-omaisuuden muutos	-30 219,18	61 619,84
Saamisten muutos	-2 324 142,28	986 621,31
Korottomien velkojen muutos	3 347 167,61	-206 209,72
Rahoituksen rahavirta	4 882 395,98	-1 641 550,60
Rahavarojen muutos	912 239,08	2 441 568,88
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	15 439 403,76	14 527 164,67
Kassavarat 1.1.	-14 527 164,67	-12 085 595,79
	912 239,08	2 441 568,88

KONSERNITASE 31.12.2017					
VASTAAVAA	2017	2016	VASTATTAVAA	2017	2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	128 889 676,04	120 484 188,16	OMA PÄÄOMA	65 012 010,47	62 059 381,79
Aineettomat hyödykkeet	281 475,11	447 811,94	Peruspääoma	41 342 257,46	41 342 257,46
Aineettomat oikeudet	202 408,35	278 162,42	Arvonkorotusrahasasto	3 268 386,07	3 600 151,93
Muut pitkävaikutteiset menot	79 066,76	163 394,79	Muut omat rahastot	2 949 543,55	2 361 692,07
Ennakkomaksut	0,00	6 254,73	Edellisten tilikausien alijäämä	14 717 776,71	11 727 970,55
			Tilikauden ylijäämä	2 734 046,68	3 027 309,78
Aineelliset hyödykkeet	123 933 237,53	115 649 952,46			
Maa- ja vesialueet	12 338 850,05	12 337 144,73			
Rakennukset	76 185 877,46	74 004 110,28	VÄHEMMISTÖOSUUS	515 429,35	546 072,59
Kiinteät rakenteet ja laitteet	24 443 547,35	20 992 658,11			
Koneet ja kalusto	4 612 846,71	4 863 164,50			
Muut aineelliset hyödykkeet	325 114,93	369 406,64			
Ennakkomaksut ja keskener. hankinnat	6 027 001,03	3 083 468,20			
Sijoitukset	4 674 963,39	4 386 423,76	PAKOLLISET VARAUKSET	1 032 264,26	1 020 497,82
Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet			Muut pakolliset varaukset	1 032 264,26	1 020 497,82
Osakkuusyhteisöosuudet	235 750,22	55 400,20			
Muut osakkeet ja osuudet	2 986 652,10	4 086 818,20	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 448 978,49	3 446 073,80
Joukkovelkakirjalainasaamiset		141,75			
Muut lainasaamiset	1 304 343,27	97 059,35	Valtion toimeksiannot	825 975,83	796 616,94
Muut saamiset	148 217,80	147 004,26	Lahjoitusrahastojen pääomat	2 501 782,93	2 610 825,25
			Muut toimeksiantojen pääomat	121 219,73	38 631,62
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 111 321,35	1 118 757,40			
Valtion toimeksiannot	781 658,35	778 256,36	VIERAS PÄÄOMA	84 710 652,74	75 964 231,67
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	327 862,80	338 831,80			
Muut toimeksiantojen varat	1 800,20	1 669,23	Pitkäaikainen	51 534 073,34	48 830 101,54
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	44 365 259,68	41 677 106,14
VAIHTUVAT VASTAAVAT	24 718 337,91	21 433 312,11	Lainat julkisyhteisöiltä	20 031,12	8 374,08
Vaihto-omaisuus	744 653,78	714 434,60	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	6 380 872,71	6 411 012,87
Aineet ja tarvikkeet	560 519,09	519 138,39	Siirtovelat	767 909,83	733 608,45
Keskeneräiset tuotteet	115 259,73	111 764,54			
Valmiit tuotteet	56 342,91	60 418,21	Lyhytaikainen	33 176 579,40	27 134 130,14
Ennakkomaksut	12 532,06	23 113,46	Joukkovelkakirjalainat	7 000 000,00	4000000
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 145 438,93	6 980 586,88
Saamiset	8 534 280,37	6 191 712,83	Lainat julkisyhteisöiltä	2 640,00	300 000,00
Pitkäaikaiset saamiset	847 909,19	831 779,59	Lainat muilta luotonantajilta	0,00	50 000,00
Myyntisaamiset	827 595,46	794 341,69	Saadut ennakot	179 341,15	107 228,18
Lainasaamiset	0,00	1 380,00	Ostovelat	6 200 519,19	5 889 702,80
Muut saamiset	0,00	3 406,19	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	2 440 948,65	2 019 397,46
Siirtosaamiset	20 313,73	32 651,71	Siirtovelat	9 457 383,02	7 129 854,79
Lyhytaikaiset saamiset	7 686 371,18	5 359 933,24	Laskennalliset verovelat	750 308,46	657 360,04
Myyntisaamiset	4 959 441,94	3 591 765,03			
Lainasaamiset	32 484,73	87 572,57			
Laskennalliset verosaamiset	18 425,27	0,00			
Muut saamiset	2 106 662,14	1 047 921,05	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	154 719 335,30	143 036 257,67
Siirtosaamiset	569 357,10	632 674,59			
Rahoitusomaisuusarvopaperit	672 886,36	787 330,74			
Osakkeet ja osuudet	33 563,30	25 306,02			
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	565 137,06	651 193,93			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	74 186,00	102 573,50			
Muut arvopaperit	0,00	8 257,29			
Rahat ja pankkisaamiset	14 766 517,40	13 739 833,94			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	154 719 335,30	143 036 257,67			

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma on esitetty tilinpäätöslaskelmissä.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu laaditun poistosuunnitelman mukaisesti.

Pysyvien vastaavien sijoitusten osakkeet on merkitty taseessa hankintameno. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen fifo-periaatteen mukaisesti hankintameno määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

EDELLISEN TILIKAUDEN TIETOJEN VERTAILUKELPOISUUS JA OIKAISUT

Tuloslaskelman ja taseen tiedot ovat vertailukelpoiset, eikä ole tehty aikaisemmille vuosille kuuluvia oikaisuja.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT		
TOIMINTATUOTOT TEHTÄVAALUEITTAIN	2017	2016
Keskushallinto	3 173 224	3 034 690
Perusturvalautakunta	0	1 017 942
Sivistystoimi	2 643 368	2 659 681
Tekninen toimi	1 912 744	2 078 622
Vesihuoltolaitos	2 291 222	2 339 361
Ympäristötoimi	169 397	154 435
	10 189 955	11 284 731
PALVELUJEN OSTOT	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	52 719 334,47	54 203 359,50
Muut palvelut	7 971 047,14	7 469 792,10
Yhteensä	60 690 381,61	61 673 151,60
VEROTULOJEN ERITTELY	2017	2016
Kunnan tulovero	48 770 351,45	48 784 486,75
Kiinteistövero	4 380 415,72	4 427 292,96
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 691 321,23	2 428 871,52
Yhteensä	55 842 088,40	55 640 651,23
VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	34 111 184,00	35 486 611,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	9 386 443,00	9 443 259,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-1 822 861,00	-2 112 285,00
Valtionosuudet yhteensä	32 288 323,00	33 374 326,00

POISTOSUUNNITELMA 1.1.2013 LUKIEN			
Kaupunginhallitus voi määrittää hyödykekohtaisen poistoajan ajaraajaa ylemmäksi suosituksen liukumaraajojen sisällä, mikäli perusteet pitemmälle poistoajalle ovat olemassa.			
	Suositus	Poistomenetelmä	Poisto aika vuosina
Aineettomat hyödykkeet			
		Tasapoisto	
Aineettomat oikeudet	5 - 20	Tasapoisto	5
Muut pitkävaikutteiset menot			
	2 - 5	Tasapoisto	2 - 5
Perustamis- ja järjestelymenot	2 - 5	Tasapoisto	2
Tutkimus- ja kehittämismenot	2 - 5	Tasapoisto	2
Konserniliikearvo	2 - 5	Tasapoisto	2
Liikearvo	2 - 5	Tasapoisto	2
Atk-ohjelmistot	2 - 5	Tasapoisto	2
Muut	2 - 5	Tasapoisto	2
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa	Ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat			
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50	Tasapoisto	20 - 50
Kivirakennus		Tasapoisto	30
Puurakennus		Tasapoisto	20
Kalliotilat		Tasapoisto	50
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30	Tasapoisto	20 - 30
Kivirakennus		Tasapoisto	30
Puurakennus		Tasapoisto	20
Taloussrakennukset	10 - 20	Tasapoisto	10 - 20
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30	Tasapoisto	20 - 30
Kivirakennus		Tasapoisto	30
Puurakennus		Tasapoisto	20
Asuinrakennukset	30 - 50	Tasapoisto	30 - 50
Kivirakennus		Tasapoisto	40
Puurakennus		Tasapoisto	30
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
		Tasapoisto	10 - 35
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 - 20	Tasapoisto	15
Sillat, laiturit ja uimalat	10 - 30	Tasapoisto	10
Muut maa- ja vesirakenteet	15 - 30	Tasapoisto	15
Vedenjakeluverkosto	30 - 40	Tasapoisto	30
Viemäriverkosto	30 - 40	Tasapoisto	30
Kaukolämpöverkosto	20 - 30	Tasapoisto	20
Sähköj., muuntoasemat, ulkovalaistus	15 - 20	Tasapoisto	15
Puhelinverkko, keskusasema ja alake	10 - 12	Tasapoisto	10
Maakaasuverkosto	20 - 25	Tasapoisto	20
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 - 20	Tasapoisto	15
Sähkö-, vesi- yms. laitojen l. koneet	10 - 20	Tasapoisto	10
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 - 20	Tasapoisto	15
Liikenteen ohjauslaitteet	10 - 15	Tasapoisto	10
Muut kiinteät koneet, laitteet ja raken	10 - 15	Tasapoisto	10

Koneet ja kalusto		Tasapoisto	
Rautaiset alukset	15 - 20	Tasapoisto	15
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 - 15	Tasapoisto	8
Muut kuljetusvälineet	4 - 7	Tasapoisto	4
Muut liikkuvat työkoneet	5 - 10	Tasapoisto	5
Muut raskaat koneet	10 - 15	Tasapoisto	10
Muut kevyet koneet	5 - 10	Tasapoisto	5
Sairaala-, terv.huolto- yms. laitteet	5 - 15	Tasapoisto	5
Atk-laitteet	3 - 5	Tasapoisto	3
Muut laitteet ja kalusteet	3 - 5	Tasapoisto	3
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat		Käytön mukaan	
Arvo- ja taide-esineet		ei poistoa	
Keskeneräiset hankinnat		ei poistoa	
Pysyvien vastaavien sijoitusten arvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet		ei poistoa	
PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET		2017	2016
Osuus jäsenkuntayhtymien alijäämästä 1.1.		100 583,35	220 874,09
Vähennykset		-28 001,64	-120 290,74
Osuus jäsenkuntayhtymien alijäämästä 31.12.		72 581,71	100 583,35
Osuus Lskt Oy:n shekkilimiitistä 1.1.		28 200,00	
Vähennys tilikauden aikana		-28 200,00	28 200,00
Osuus Lskt Oy:n shekkilimiitistä 31.12.		0,00	28 200,00
PYSYVIEN VASTAAVIEN MYYNTIVOITOT JA -TAPPIOT		2017	2016
Muut toimintatuotot			
Maa-alueiden myyntivoitot		98 397,91	54 724,17
Rakennusten myyntivoitot		0,00	5 281,59
Koneiden ja kaluston myyntivoitot		19 047,43	73 805,22
Muut myyntivoitot			
Myyntivoitot yhteensä		117 445,34	133 810,98
Muut toimintakulut			
Maa-alueiden myyntitappiot		64 601,27	
Rakennusten myyntitappiot		25 587,72	
Myyntitappiot yhteensä		90 188,99	0,00
OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPAAOMAN		2017	2016
KORKOTUOTTOJEN ERITTELY			
Orimattilan seudun th-kiinteistöjen		106 510,84	106 510,84
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy osinko		18 660,00	17 920,00
Kymenlaakson Sähkö Oy:ltä osinkoa		1 431 443,60	1 431 443,60
Orimattilan Lämpö Oy:ltä osinkoa		80 000,25	80 000,25
Php-Holding oy osinko		22 200,00	7 770,00
UPM-Kymmene		0,00	37,50
		1 658 814,69	1 643 682,19

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT							
PYSYVIEN VASTAAVIEN MUUTOKSET				2017			
Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä				
Poistamaton hankintameno 1.	10 197,43	69 854,83	80 052,26				
Lisäykset tilikaudenaikana	0,00	0,00	0,00				
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00				
Vähennykset tilikaudenaikana	0,00	0,00	0,00				
Siirrot erien välillä -/+	0,00	0,00	0,00				
Tilikaudenpoisto	-10 197,43	-69 854,83	-80 052,26				
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00				
Poistamaton hankintameno 31	0,00	0,00	0,00				
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00				
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	0,00				
Olennaiset lisäpoistot			0,00				
Aineelliset hyödykkeet	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja -laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Kesken- eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.	9 719 129,72	32 381 962,93	10 120 831,65	571 679,19	86 253,66	2 205 938,48	55 085 795,63
Lisäykset tilikaudenaikana	480 332,50	13 928,40	0,00	108 452,89	0,00	10 973 208,48	11 575 922,27
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-219 300,00	-219 300,00
Vähennykset tilikaudenaikana	-270 739,56	-94 473,63	0,00	-7168,7	0,00	0,00	-372 381,89
Siirrot erien välillä -/+	0,00	3 730 959,44	3 803 350,32	967,74	0,00	-7 535 277,50	0,00
Tilikaudenpoisto	0,00	-2 066 225,15	-913 904,40	-302 194,68	0,00	0,00	-3 282 324,23
Arvonlennukset ja niiden palautukset		-42 000,00	0,00	0,00	0,00		-42 000,00
Poistamaton hankintameno 31	9 928 722,66	33 924 151,99	13 010 277,57	371 736,44	86 253,66	5 424 569,46	62 745 711,78
Arvonkorotukset		0,00	0,00	0,00			0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	9 928 722,66	33 924 151,99	13 010 277,57	371 736,44	86 253,66	5 424 569,46	62 745 711,78
Olennaiset lisäpoistot							0,00
PYSYVIEN VASTAAVIEN SIOITUKSET							
Osakkeet ja osuudet							
	Osakkeet, tytäryhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Osakkeet ja osuudet yhteensä			
Hankintameno 1.1.	1 862 772,55	11 068 747,05	1 890 730,79	14 822 250,39			
Lisäykset		562,36		562,36			
Vähennykset			-1 032 687,95	-1 032 687,95			
Siirrot erien välillä -/+							
Arvonalentumiset							
Hankintameno 31.12.	1 862 772,55	11 069 309,41	858 042,84	13 790 124,80			
Jvk-, muut laina- ja muut saamiset							
	Saamiset, tytäryhteisöt	Saamiset, muut yhteisöt	Pysyvien vastaavien sijoitukset yhteensä				
Hankintameno 1.1.	17 617 031,37	188 167,30	32 627 449,06				
Lisäykset	1 694 616,68	1032634,46	2 727 813,50				
Vähennykset	-835 303,70		-1 867 991,65				
Siirrot erien välillä -/+			0,00				
Arvonalentumiset			0,00				
Hankintameno 31.12.	18 476 344,35	1 220 801,76	33 487 270,91				

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT			
		2017	2016
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma 1.1.		41 342 257,46	41 342 257,46
Peruspääoma 31.12.		41 342 257,46	41 342 257,46
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.		9 878 943,34	7 192 624,52
Osuus kuntayhtymien alijäämästä muutoks		28 001,64	120 290,74
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.		9 906 944,98	7 312 915,26
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.		2 116 108,64	2 566 028,08
Oma pääoma yhteensä		53 365 311,08	51 221 200,80
ERITTELY POISTOEROSTA		2017	2016
Investointivaraukseen liittyvä poistoero 1.1.		209 093,16	236 912,23
Tilikauden poistoeron muutos		-33 754,42	-27 819,07
Poistoero yhteensä 31.12.		175 338,74	209 093,16
PAKOLLISET VARAUKSET		2017	2016
Muut pakolliset varaukset			
Osuus shekkilimitistä		0,00	28 200,00
Osuus kuntayhtymien alijäämistä		72 581,71	100 583,35
		72 581,71	128 783,35
PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA			
MYÖHEMMIN KUIN 5 VUODEN KULUTTUA ERÄÄNTYVÄT LAINAT			
Lainantaja	Nosto-		
Lainanumero	vuosi		
Kuntarahoitus			
16522/13	2013	157 908	
16521/13	2013	157 908	
17089/13	2013	200 000	
17350/14	2014	900 000	
17888/15	2015	1 500 000	
18970/17	2017	2 631 587	
Päijät-Hämeen Op			
561211-80575299	2017	1 894 737	
Handelsbanken			
313160-760515	2014	300 000	
Handelsbanken			
313160-1052425	2016	2 800 000	
Yhteensä		10 542 140	

VIERAS PÄÄOMA				
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, osakkuus-sekä muille omistusyhteisöille joissa kunta on osakkaana.				
	2017		2016	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		119 221,84		77 222,27
Muut velat		62 485,84		15 438,26
Yhteensä	0,00	181 707,68	0,00	92 660,53
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		26 880,06		1 910 822,85
Siirtovelat	836 047,71	1 260 327,00	798 702,71	516 999,00
Yhteensä	836 047,71	1 287 207,06	798 702,71	2 427 821,85
Vieras pääoma yhteensä	836 047,71	1 468 914,74	798 702,71	2 520 482,38
MUIDEN VELKOJEN ERITTELY			2017	2016
Muut velat erittelemättömät			544 769,32	502 458,74
SIIRTOVELKOKIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ER			2017	2016
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset			2 289 360,21	2 295 937,21
Valtionosuusennakot			105 735,00	
Korkojaksotus			54 984,30	77 720,56
Lakisääteiset työnantajamaksut			402 959,39	436 066,10
P-H hyvinvointikuntayhtymälle			1 260 327,00	516 999,00
Muut siirtovelat			32 756,48	59 780,76
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä			4 146 122,38	3 386 503,63
Siirtovelat yhteensä			4 146 122,38	3 386 503,63
JOUKKOVELKAKIRJALAINAT			2017	2016
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat			7 000 000,00	4 000 000,00
-korko			-2 334,11	-695,90
Joukkovelkakirjalainat yhteensä			7 000 000,00	4 000 000,00

LEASINGVASTUIDEN YHTEISMÄÄRÄ				2017	2016	Muutos
31.12.2017			1 v. erääntyvät	172604,05	162524,42	10 079,63
			myöhemmin eräär	195612,40	206240,30	-10627,90
			yhteensä	368216,45	368764,72	-548,27
VASTUUSITOUMUKSET SAMAN KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN PUOLESTA						
Myönnetyt takaukset 31.12.2017						
Valtuusto		Alkup.takaussumma	Lainan myöntäjä	Takausvastuu	Takausvastuu	Muutos
Pvm	§	mk	€	31.12.2017	31.12.2016	edell.tp:stä
Orimattilan Lämpö Oy						
14.12.2009	96		1850000,00	OKO/Pohjola	1 202 500,00	1 295 000,00
				598001-80877543	1 202 500,00	1 295 000,00
Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot						
28.8.2000	72	1 800 000,00	302738,27	OKO/Pohjola	45410,63	60 547,55
				80002007		-15 136,92
11.6.2001	50	1 500 000,00	252281,89	OKO/Pohjola	90821,41	100 912,69
				80106745	136232,04	-10 091,28
					161 460,24	-25 228,20
Myönnetyt takaukset yhteensä (ilman nostamattomia)				1 338 732,04	1 456 460,24	-117 728,20
MUUT KUNNAN ANTAMAT VASTUUSITOUMUKSET/PANTIT OMIEN LAINOJEN VAKUUTENA						
Orimattilan Vanhustentaloyhdistys ry						
8.6.2015	21		536241,26	OP Orimattila	152 956,67	206 274,27
				530807-81289424		-53 317,60
Piikainkyrön Vesiosuuskunta						
16.6.2008	46		300000,00	OP Orimattila	9 017,42	18 034,98
				830807-81344518		-9 017,56
				530807-8135584		
Kuivannon Vesikunta						
19.12.2011	111		400000,00	Op Orimattila	240 000,00	240 000,00
				530807-81367006		0,00
Vesiosuuskunta Villihiisi						
A11.11.2009	70		500000,00	Artjärven Osuuspanki	337 230,27	337 230,27
				FI515010383452817		0,00
Muut vastuusitoumukset yhteensä (ilman nostamattomia)				739 204,36	801 539,52	-62 335,16
Nostamattomat myönnetyt takaussummat:						
Kunta-aravat Oy						
12.11.2012	74		44430,50			
Nostamattomat yhteensä			44430,50			

MUUT TALOUDELLISET VASTUUT		
Arvonlisäveron palautusvastuut		
Tilinpäätöshetkellä ei ole tiedossa arvonlisäveron palautusvastuuta.		
Valtionosuuden palautusvastuu		
Tilinpäätöshetkellä ei ole tiedossa valtionosuuden palautusvastuuta.		
Kuntien takauskeskuksen takausvastuu		
	2017	2016
Kunnan osuus Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	91 132 445,00	78 723 605,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	60 230,75	58 761,95
Yhteensä 31.12.	91 192 675,75	78 782 366,95
MUUT TALOUDELLISET VASTUUT		
	2017	2016
Kaupungin Kiint. Oy Orimattilan Vuokrataloille antamia vuokratakauksia	2 955	3 722
Toistaiseksi voimassa oleva sitoumus Artjärven Kaakonsuon kaatopaikan jätehuollon ja jälkihoitotoimenpiteiden vakuudeksi HAM-2005-Y-253-121, YSO/133/2006	10 000	10 000

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2017	2016
Orimattilan kaupunki	588	572
Vesilaitos	11	10
	599	582
Henkilöstön määrä tulosalueittain sisältyy toimintakertomukseen.		
HENKILÖSTÖKULUT	2017	2016
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	19 495 551	19 380 265
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	4 778 549	5 191 038
Muut henkilöstösivukulut	886 463	1 247 327
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	25 160 563	25 818 630
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	69 894	22 233
Yhteensä henkilöstökulut	25 230 456	25 840 863
Luontoisedut	211 385	208 190
Tapaturma- ja sairaskorvaukset	- 197 079	- 231 982
Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2017	2016
Kokoomus	5 769,37	4 785,02
Kristillisdemokraatit	143,25	126,00
Keskusta	6 721,37	6 857,64
Sos.dem	4 201,38	4 347,76
Vasemmistoliitto	79,50	176,50
Vihreät	246,67	369,00
Perussuomalaiset	2 011,94	1 064,60
Sitoutumaton Orimattila ry	291,00	
Yhteensä	19 464,48	17 726,52
Tilintarkastajan palkkiot	2017	2016
PWC Julkitarkastus Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	14 795,60	14 323,40
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 765,00	6 027,00
Palkkiot yhteensä	21 560,60	20 350,40
Kunnan ja intressitahojen välisiä olennaisia liiketoimia ei ole ollut.		

OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ							
Nimi			Kaupungin omistus-osuus-%	Konsernin omistus-osuus-%	Kuntakonsernin osuus (1000 euroa) omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt							
Asuminen							
Kiint. Oy Orimattilan Vuokratalot	Orimattila		100	100	3 831	21 827	-35
Asunto Oy Orimattilan Helinänkulma	Orimattila		0	55	328	19	0
- Kiint. Oy Orimattilan Vuokratalot om.os. 55%							
Liiketoiminta							
Orimattilan Lämpö Oy	Orimattila		55	55	699	2 940	127
Orimattilan Vesi Oy	Orimattila		100	100	3 606	9 329	45
Muut kiinteistöyhtiöt							
Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy	Orimattila		100	100	500	3 625	70
					0	0	0
				Yhteensä	8 964	37 740	207
<u>Yhdistely suhteellisen peruspääomaosuuden mukaan:</u>							
Kuntayhtymät							
						Tk voitto	
Orimattilan seudun terveydenhuollon kiinteistö ky.	Orimattila		84,72	84,72	2 649	178	28
Päijät-Hämeen hyvinvointiky.	Lahti		8,15	8,15	5 026	10 596	15
Uudenmaan Päihdehuollon ky	Hyvinkää		5,20	5,20	103	23	2
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä		4,40	4,40	667	2 230	25
Koulutuskeskus Salpaus ky.	Lahti		7,01	7,01	5 720	1 336	171
Päijät-Hämeen Liitto	Lahti		7,57	7,57	247	361	28
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	Porvoo		0,34	0,34	64	51	5
				Yhteensä	14 477	14 775	274

Omistukset muissa yhteisöissä	osakkeiden /osuuksien kpl-määrä	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	
Tytäryhteisöt				
Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot	2118	100,00 %	100,00 %	
Asunto Oy Orimattilan Helinänkulma		0,00 %	55,00 %	
- Kiint Oy Orimattilan Vuokratalot om.os. 55%				
Orimattilan Vesi Oy	600	100,00 %	100,00 %	
Orimattilan Lämpö Oy	165	55,00 %	55,00 %	
Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy	200	100,00 %	100,00 %	
Kuntayhtymät				
Orimattilan seudun th-kiinteistö ky.		84,72 %	84,72 %	
Päijät-Hämeen hyvinvointiky.		8,15 %	8,15 %	
Uudenmaan Päihdehuollon ky.		5,20 %	5,20 %	
Eteva kuntayhtymä		4,40 %	4,40 %	
Koulutus konserni Salpaus		7,01 %	7,01 %	
Päijät-Hämeen Liitto		7,57 %	7,57 %	
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä		0,34 %	0,34 %	
	osakkeiden /osuuksien kpl-määrä	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Hankintahinta eur
Muut osakkeet ja osuudet				
Provincia Oy (ent. Calpro Oy)	324	20,61 %	20,61 %	32 400,00
Kymenlaakson Sähkö Oy	22977	10,01 %	10,01 %	20 483,94
Päijät-Hämeen Keskuspesula Oy	345	4,60 %	4,6	5 802,48
Kiinteistö Oy Orimattilan Virastotalo	407	12,38 %	12,38	173 741,49
Neopoli Oy	150	7,50 %	7,50 %	25 228,19
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy	18	6,72 %	6,72 %	33 637,59
PHP-Holding Oy				39 011,52
Kuivannon Vesiosuuskunta	250			420,47
Orimattilan Osuuspankki	2			33,64
Lahden seudun yrityskeskus Oy				10 932,35
Kuntarahoitus Oyj	2 475			1 513,69
Työterveys Wellamo Oy	6			600,00
Kunta-Asunnot Oy C-osake				5 045,70
Kunta-Asunnot Oy A-osake				453 440,24
Vesiosuuskunta Villihiisi				200,00
Provincia Oy (ent. Calpro Oy)	1			702,00
As Oy Artjärven Kotokolmio		16,91 %	16,91 %	37 235,13
Artjärven Lämpö Oy		15,00 %		1 261,41
KPK ICT Oy	16 353			16 353,00
Lahden ammattikorkeakoulu Oy				1 032 687,95
osakkeiden vaihto pääomalainaksi				-1 032 687,95
				858 042,84
Taseyksikkö/Liikelaitos				
Orimattilan vesilaitos		100 %		174 850,10

KONSERNIN LIITETIEDOT		
KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET		
Konsernitilinpäätöksen laajuus		
Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki kaupungin tytäryhteisöt.		
Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty uusi tytäryhteisönä käsiteltävä As Oy Orimattilan Helinäkulma, josta Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalot omistaa 55%.		
Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Kaupungin konsernirakenne on esitetty kaupungin tasetta koskevissa liitetiedoissa.		
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä		
	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asunto-osakey	2	
Muut yhtiöt	3	
Kuntayhtymät	7	
Yhteensä	12	

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä.					
Keskinäisen omistuksen eliminointi					
Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä.					
Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet					
Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.					
Vähemmistöosuudet					
Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.					
Suunnitelmapoistojen oikaisu					
Kiinteistö- asunto- ja tytäryhteisöjen käyttöomaisuuden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja aikasemmille tilikausille kertynyt ero on kirjattu edellisten tilikausien ylijäämä-/ alijäämätilin oikaisuksi. Vuodesta 2016 alkaen oikaisua ei enää tehdä, koska yhtiöt tekevät suunnitelman mukaiset poistot, jotka vastaavat hyödykkeiden taloudellista pitoaikaan.					
Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus					
Tiedot ovat vertailukelpoisia edelliseen tilinpäätökseen.					
Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.					
Edellisen tilikauden vertailukelpoisuus					
Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymän tulot ja menot ovat kasvaneet merkittävästi, koska 1.1.2017 alkaen hyvinvointikuntayhtymään siirtyi Lahden kaupungin sekä Hollolan, Kärkölan, Asikkalan ja Padasjoen kuntien sosiaali- ja perusterveydenhuollon järjestämisvastuu.					
Poikkeavat tilikaudet					
As Oy Orimattilan Helinäkulman tilikausi on yhdistelty konsernitilinpäätökseen 31.5.2016 laaditun tilinpäätöksen perusteella kuukausimäärien mukaan suhteutettuna.					

Konsernituloslaskelmaa koskevat liitetiedot		
Konsernin toimintatuotot tehtäväalueittain	2017	2016
Yleishallinto	3 344 248	3 310 739
Sosiaali- ja terveyspalvelut	57 339 888	34 638 625
Opetus- ja kulttuuripalvelut	7 383 604	7 849 814
Yhdyskuntapalvelut	5 888 116	5 197 665
Muut palvelut	7 424 015	8 380 477
Yhteensä	81 379 870	59 377 320
Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely		
Satunnaiset tuotot		
Kannaksenkatu ja Hoitajankatu myyntivoitto	106 843,85	
As Oy Kokkotorni myyntivoitto	4 451,35	7956,21
As Oy Sopenportti myyntivoitto	3 609,64	
Satunnaiset tuotot yhteensä	114 904,84	7956,21
Satunnaiset kulut		
Koulutuskeskus Salpaus myyntitappio		
Katsastajankatu 14		-18 482,53
Markkinaoikeus seuraamusmaksu	1 464,22	
Vastapuolen oikeudenkäyntikulut Visma	1 087,43	
Satunnaiset kulut yhteensä	2 551,65	-18 482,53

Pakollisten varausten muutokset		
	2017	2016
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	962 599,14	826 177,35
Lisäys tilikauden aikana	21 056,50	136 421,79
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12	983 655,64	962 599,14
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.		250 008,88
Vähennykset tilikauden aikana		-250 008,88
Osuus Lskt Oy:n shekkilimiitistä 1.1.	28 200,00	
Lisäys tilikauden aikana		28 200,00
Vähennys tilikauden aikana	-28 200,00	
Ympäristövastuut		
Orimattilan seud th-kiinteistöky	29 698,68	29 698,68
Koulutuskeskus Salpaus ky		
Lisäys tilikauden aikana	18 909,94	
Muut pakolliset varaukset yhteensä	1 032 264,26	1 020 497,82
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot	2017	2016
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	101 563,95	54 724,17
Rakennusten myyntivoitot	0,00	12137,57
Koneiden ja kaluston myyntivoitot	29 371,35	73772,58
Muut myyntivoitot	540,30	2008,16
Myyntivoitot yhteensä	131 475,60	142 642,48
Muut toimintakulut		
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	64 601,27	
Rakennusten myyntitappiot	25 587,72	
Muut myyntitappiot		3 520,60
Myyntitappiot yhteensä	90 188,99	3 520,60

Tasetta koskevat liitetiedot				
Taseen vastaavia koskeva liitetieto				
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
			2017	2016
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
	Vahingonkorvaus		20 313,73	28 623,73
	Muu siirtosaamiset			4 027,98
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä			20 313,73	32 651,71
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
	Menoennakot		40031,44	17043,28
	Tulojäämät			
	Siirtyvät korot		22 718,51	23 554,31
	Kela korvaus työterveyshuolto		278 683,43	218 270,13
	Eu-tuet- ja avustukset		13 274,81	241 815,87
	Muut tulojäämät		214 648,90	131 991,00
	Tulojäämät yhteensä		529 325,66	615 631,31
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä			569 357,10	632 674,59
Vastattavia koskevat liitetiedot				
Oma pääoma			2017	2016
Peruspääoma 1.1.			41 342 257,46	41 342 257,46
	Lisäykset tilikaudella		0,00	0,00
	Vähennykset tilikaudella		0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.			41 342 257,46	41 342 257,46
Arvonkorotusrahassto 1.1.			3 600 151,93	3 629 909,79
	Muutokset		-331 765,86	-29 757,86
Arvonkorotusrahassto 31.12.			3 268 386,07	3 600 151,93
Muut omat rahastot 1.1.			2 361 692,07	2 357 062,43
	Muutokset		587 851,48	4 629,64
Muut omat rahastot 31.12.			2 949 543,55	2 361 692,07
Ed.tilikausien ali-/ylijäämä 1.1.			14 755 280,34	11 802 029,06
	Oikaisut/muutokset		-37 503,63	-74 058,51
Ed.tilikausien ali-/ylijäämä 31.12.			14 717 776,71	11 727 970,55
Tilikauden ylijäämä/alijäämä			2 734 046,68	3 027 309,78
Oma pääoma yhteensä			65 012 010,47	62 059 381,79
Pakolliset varaukset			2017	2016

Muut pakolliset varaukset			
Potilasvahinkovakuutus		983 655,64	962 599,14
Osuus Lskt Oy:n shekkilimitistä		0,00	28 200,00
Ympäristövastuut		29 698,68	29 698,68
Koulutusvelvoitteet/KK Salpaus		3 187,28	
Työttömyysvakuutusrahasto omavastuut/KK S		15 722,66	
Muut pakolliset varaukset yhteensä		1 032 264,26	1 020 497,82
Muiden velkojen erittely		2017	2016
Liittymismaksut		6 380 872,71	6 404 588,00
Muut velat		2 440 948,65	2 025 822,33
Muut velat yhteensä		8 821 821,36	8 430 410,33
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		2017	2016
Pitkäaikaiset siirtovelat			
Potilasvahinkovakuutus		767 909,83	733 608,45
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä		767 909,83	733 608,45
Lyhytaikaiset siirtovelat			
Tuloennakot		85 887,91	78 563,33
Menojäämät			
Palkkojen ja henkilöstösivukulujen jaksotus		7 270 857,08	5 518 300,31
Valtionosuuden palautukset		105 735,00	113 946,78
Korkojaksotukset		190 430,18	173 138,76
Muut menojäämät		1 804 472,85	1 245 905,61
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä		9 457 383,02	7 129 854,79

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskeva liitetieto			
VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU KIINNITYKSIÄ KIINTEISTÖIHIN			
		2017	2016
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		13 358 250,86	14 348 291,60
Vakuudeksi annetut kiinnitykset		24 744 836,91	32 638 124,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä		24 744 836,91	32 638 124,00
VELAT, JOIDEN VAKUUDEKSI ANNETTU OSAKKEITA			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		309 511,99	319 109,66
Vakuudeksi annetut osakkeet		584 771,88	584 771,88
Pantatut osakkeet yhteensä		584 771,88	584 771,88
Vuokravastuut			
		2017	2016
Vuokravastuut yhteensä		16 163 747,99	839 803,62
Leasingvastuut yhteensä		1 351 446,14	849 746,46
-seuraavalla tilikaudella maksettava osuus		558 961,51	568 150,82
Yhteensä		17 515 194,13	1 689 550,08
Leasingvastuiden yhteismäärä			
		2017	2016
Leasing-vastuut yhteensä		1 351 446,14	849 746,46
Myöhempinä tilikausina		743 992,33	568 150,82
Vastuusitoumukset			
		2017	2016
Takaukset muiden puolesta		1 010 974,68	912 034,52
Takaukset samaan konserniin kuuluvien puolesta		1 573 197,04	1 456 460,24
		2 584 171,72	2 368 494,76
Muut taloudelliset vastuut			
		2017	2016
Muut taloudelliset vastuut		3 218 735,71	2 965 154,82
Johdannaissopimukset nimellisarvo		2 452 964,11	2 159 331,59
Johdannaissopimukset käypä arvo		-165 216,60	-194 712,41
Alv-palautusvastuu		917 388,00	469 062,92
Ara-avustusten palautusvastuu		959 003,36	1 051 860,18
		7 382 874,58	6 450 697,10

Arvonlisäveron palautusvastuu			
Orimattilan kaupungille saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.			
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu			
Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta tai -avustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin. Palautusta ei määrätä suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta. Vastuu perustuu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705, 7:53§ sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/70. Tarkempi erittely kunnan liitetiedoissa			
Intressitahotapahtumat			
Konserniyhteisöissä on tehty kuntalain mukaisia johtajasopimuksia.			
Kunnalla ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa.			
Arvonkorotukset			
		2017	2016
Maa-alueet			
Arvo 1.1.		31 419,00	31 419,00
oikaisu		2 005,22	
Ky % osuuden muutos		2 622,52	0,00
Arvonkorotusten purku		-21 023,32	0,00
Arvo 31.12.		15 023,42	31 419,00
Rakennukset			
Arvo 1.1.		3 563 107,93	3 592 865,79
oikaisu		34 173,44	
Ky % osuuden muutos		42 354,27	0,00
Arvonkorotusten purku		-388 967,82	-29 757,86
Arvo 31.12.		3 250 667,82	3 563 107,93
Osakkeet ja osuudet			
Arvo 1.1.		5 625,00	5 625,00
oikaisu		359,92	
Ky % osuuden muutos		469,59	0,00
Arvonkorotusten purku		-3 759,67	0,00
Arvo 31.12.		2 694,83	5 625,00
Arvonkorotukset yhteensä		3 268 386,07	3 600 151,93

5 Taseyksiköiden erillistilinpäätökset

Vesilaitos

KOKONAISARVIO TASEYKSIKÖN TOIMINNASTA VUONNA 2017

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen suhteessa kaupungin strategiaan ja teknisen toimen kehittämissuunnitelmaan

Teknisen kehittämissuunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2013. Kehittämissuunnitelma ohjaa osaltaan myös vesilaitoksen toimintaa vuosien 2014- 2017 aikana.

Vesi Oy /vesilaitos ovat toiminnallaan tukeneet kaupungin strategisia päämääriä ja rakentaneet vesi- ja viemäriverkostoja yritysten ja asumisen edellytysten turvaamiseksi. Vesi Oy on muuttanut painopistettään uusinvestoinneista saneerausinvestointeihin, mikä vaikuttaa vastaavalla tavalla myös vesilaitoksen toimintaan. Vesilaitoksen ja Vesi Oy:n tavoitteena on mahdollistaa Hennan ja Pennalan alueiden kehittyminen vesihuollon osalta.

Toimintavuoden suurin yksittäinen hanke oli vesitornin saneeraus. Tornin pintarakenteet korjattiin, prosessiputkistot uusittiin ja sähköjärjestelmä saneerattiin kokonaisuudessaan. Tornin käyttöönoton jälkeen vedenjakelun automaatiojärjestelmää kehitettiin tornin veden vaihtuvuuden parantamiseksi.

Aluehallintovirasto myönsi vuoden 2015 aikana Viiskivenharjun pohjavesialueelle vedenottoluvan. Vedenottoluvasta valitettiin ja se siirtyi käsiteltäväksi Vaasan hallinto-oikeudelle, joka lopulta kumosi luvan tammikuussa 2017. Vesiyhtiö valitti päätöksestä Vaasan korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja antoi vastaselityksen annettuihin lausuntoihin toukokuussa 2017. Vedenottolupa on edelleen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelyssä.

Vääräkosken jätevedenpuhdistamon prosessinohjauksen parantaminen on jatkunut läpi toimintavuoden. Puhdistustulokset ovat parantuneet huomattavasti mutta laitteistojen toimintavarmuutta on parannettava edelleen. Hämeen ELY-keskuksen vaatimus typenpoiston tehostamisen loppuun saattamisesta vuoden 2017 aikana täytettiin. Vuoden viimeisellä neljänneksellä aloitettiin sähköisen kunnossapitajärjestelmän määrittely ja suunnittelu ja järjestelmä on tarkoitus ottaa käyttöön heti vuoden 2018 alkupuolella.

Arvio tilinpäätöksen vaikutuksista vuoden 2017 talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin sekä tulo- ja menoarvioihin

Puhtaan veden myytyjen sekä jäteveden laskutettujen kuutioiden määrä oli hiukan arvioitua alhaisempi.

Tilinpäätöksellä ei ole vaikutusta vesilaitoksen vuoden 2018 tavoiteasetantaan.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET VUONNA 2017
<p>Toiminnallinen tavoite 1:</p> <p>Toimittaa asiakkaille korkealaatuista vesihuoltopalvelua tarkkailemalla säännöllisesti myös talousveden toimituksen vähäisempiä laatuhäiriöitä</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u></p> <p>Talousveden toimituksen vähäiset laatuhäiriöt (ruoste, ilma, alhainen vesijohtoverkoston paine)</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u></p> <p>Alle 8 laatuhäiriötä/vuosi</p>
<p><u>Toteutuma:</u></p> <p>9 vähäistä laatuhäiriötä toimintavuoden aikana. Verkostoa jouduttiin operoimaan normaalitilanteesta poiketen paineajolla vesitornin pitkittyneen korjausurakan vuoksi.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 2:</p> <p>Vesihuoltojärjestelmän tekninen kehittäminen</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u></p> <p>Löytää vesihuoltojärjestelmästä toteutuskelpoisia teknisiä parannusehdotuksia, joista saadaan taloudellista tai toiminnallista hyötyä</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u></p> <p>Yksi tekninen kehityskohde/vuosi</p>
<p><u>Toteutuma:</u></p> <p>Löydetty yksi tekninen parannusehdotus, joka päätettiin toteuttaa heti. Vedenottamoiden ja vesitornin säätöautomaation parannuksella tornin veden laatu on saatu entistä paremmaksi myös laatusuosituksien osalta.</p>
<p>Toiminnallinen tavoite 3:</p> <p>Verkostojen vuotovesiprosentin pienentäminen</p>
<p><u>Mittari/Arviointitapa:</u></p> <p>Vesijohto- ja viemäriverkostojen vuotovesimäärien vähentäminen</p>
<p><u>Tavoitetaso 2017:</u></p> <p>Puhdas vesi alle 8 % Jätevesi alle 48 %</p>
<p><u>Toteutuma:</u></p> <p>Puhdas vesi 25 % Jätevesi 45 %</p> <p>Puhtaan veden vuotovesiprosentti nousi merkittävästi yksittäisen vuodon seurauksena. Vuodon paikallistaminen oli hidasta erittäin sateisen ja märän syksyn vuoksi.</p>

Toiminnallinen tavoite 4: Energian käytön tehostaminen
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> Talousveden tuotantoon ja jäteveden käsittelyyn käytetty energia kWh/m ³
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Puhdas vesi alle 0,7 kWh/m ³ Jätevesi 2,5 kWh/m ³
<u>Toteutuma:</u> Puhdas vesi 0,84 kWh/m ³ Jätevesi 2,34 kWh/m ³ Puhtaan veden osalta tavoitetta ei saavutettu. Vesitornin korjausrakan aikana käytettiin normaalia enemmän sähköä veden jakeluun asiakkaille. Lisäksi vuotovesimäärä oli huomattavasti normaalia suurempi. Jäteveden siirron ja käsittelyn osalta tavoite saavutettiin.

Toiminnallinen tavoite 5: Vesi- ja viemäriverkoston korjausvelan määrän vähentäminen
<u>Mittari/Arviointitapa:</u> Saneerattujen linjaosuuksien määrä/vuosi
<u>Tavoitetaso 2017:</u> Vesijohto 1 000 metriä/vuosi Jätevesiviemäri 1 000 metriä/vuosi
<u>Toteutuma:</u> Vesijohto 685 metriä/vuosi Jätevesiviemäri 933 metriä/vuosi Vuositainen saneeraus määrä oli vesijohdon osalta keskimääräistä tasoa alhaisempi. Urakkajauksista ja kustannuksista johtuen määrää ei ollut mahdollista kasvattaa vuoden 2017 aikana.

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Ulkoiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT	2 346 472	2 325 570	2 311 798	2 252 586
Muutos %	1,5 %			
TULOT	2 291 222	2 354 970	2 339 362	2 254 615
Muutos %	-2 %			
NETTO	55 250	29 400	27 564	2 029
Muutos %	100 %			

SITOVAT TALOUSTAVOITTEET VUONNA 2017

Sisäiset	TP 2017	TA 2017	TP 2016	TP 2015
MENOT	18 616	12 940	12 189	11 144
muutos %	53 %			
TULOT	106 750	104 100	104 219	106 262
muutos %	2,4 %			
NETTO	88 134	91 160	92 030	95 118
%	+4,2 %			

SELVITYS OLEELLISISTA POIKKEAMISTA TILINPÄÄTÖS/TALOUSARVIO

Puhdistamon prosessin ajotavan muutoksen seurauksena poistettavan lietteen määrä kasvoi ja sen myötä käsittelykustannukset nousivat. Prosessissa puhdistustuloksen ja energiankulutuksen välinen optimointi on vielä kesken. Vesitornin saneerauksen vuoksi puhdasvesijärjestelmää ope-
rointiin paineajolla ja koko järjestelmän energiankulutus oli normaalia korkeampi.

ORIMATTILAN VESILAITOS TASEYKSIKKÖ		
TULOSLASKELMA		
	01.01. - 31.12.2017	01.01. - 31.12.2016
Liikevaihto	2 395 218,20	2 440 505,38
Liiketoiminnan muut tuotot	2 754,27	3 075,43
Materiaalit ja palvelut	-850 488,50	-768 002,92
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-337 869,78	-340 744,75
Palvelujen ostot	-512 618,72	-427 258,17
Henkilöstökulut	-510 592,73	-551 631,01
Palkat ja palkkiot	-398 965,25	-410 958,00
Henkilösivukulut	-111 627,48	-140 673,01
Eläkekulut	-93 596,77	-113 549,91
Muut henkilösivukulut	-18 030,71	-27 123,10
Liiketoiminnan muut kulut	-1 004 008,18	-1 004 353,89
Liikeylijäämä	32 883,06	119 592,99
Rahoitustuotot ja -kulut:	2 385,90	3 146,54
Muut rahoitustuotot	2 429,25	3 011,22
Muut rahoituskulut	-43,35	135,32
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	35 268,96	122 739,53
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	35 268,96	122 739,53
Tilikauden ylijäämä	35 268,96	122 739,53

ORIMATTILAN VESILAITOS TASEYKSIKKÖ		
RAHOITUSLASKELMA		
	01.01. - 31.12.2017	01.01. - 31.12.2016
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	35 268,96	122 739,53
Liikelylijäämä	32 883,06	119 592,99
Rahoitustuotot ja -kulut	2 385,90	3 146,54
Toiminnan ja investointien rahavirta	35 268,96	122 739,53
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	1 900,21	1 917,38
Saamisten muutos kunnalta/ky:ltä	22 268,98	-22 268,98
Saamisten muutos muilta	-5 073,48	-14 299,88
Korottomien velkojen muutos kunnalta/ky:ltä	3 209,67	-14 532,61
Korottomien velkojen muutos muilta	23 268,92	24 803,19
Rahoituksen rahavirta	45 574,30	-24 380,90
Rahavarojen muutos	80 843,26	98 358,63
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 1.1.	838 129,63	739 771,00
Rahavarat 31.12.	918 972,89	838 129,63
	80 843,26	98 358,63
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €		
kertymä 5 vuodelta 1000€	223,64	394,48
Kassan riittävyys, pv	142	132
Quick ratio	3,5	3,6
Current ratio	3,8	3,9

ORIMATTILAN VESILAITOS TASEYKSIKKÖ			
TASE			
VASTAAVAA		31.12.2017	31.12.2016
A	PYSYVÄT VASTAAVAT		
B	VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I	VAIHTO-OMAISUUS		
	1. AINEET JA TARVIKKEET	68 346,03	70 246,24
	VAIHTO-OMAISUUS	68 346,03	70 246,24
II	SAAMISET		
	LYHYTAIKAISET SAAMISET		
	MYyntISAAMISET	91 441,14	122 448,49
	SAAMISET KUNNALTALTA	26,99	22 268,98
	MUUT SAAMISET	35 750,05	
	SIIRTOSAAMISET	1 164,73	860,94
	LYHYTAIKAISET SAAMISET	128 382,91	145 578,41
	SAAMISET	128 382,91	145 578,41
IV	RAHAT JA PANKKISAAMISET	918 972,89	838 129,63
	VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 115 701,83	1 053 954,28
	VASTAAVAA	1 115 701,83	1 053 954,28
VASTATTAVAA		31.12.2017	31.12.2016
A	OMAPÄÄOMA		
I	PERUSPÄÄOMA	174 850,10	174 850,10
IV	EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	608 876,35	486 136,82
V	TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	35 268,96	122 739,53
	OMAPÄÄOMA	818 995,41	783 726,45
D	VIERASPÄÄOMA		
II	LYHYTAIKAINEN		
	OSTOVELAT	64 511,31	92 207,50
	KOROTTOMAT VELAT KUNNALTALTA	3 209,67	0,00
	MUUT VELAT	157 016,57	101 028,22
	SIIRTOVELAT	71 968,87	76 992,11
	LYHYTAIKAINEN	296 706,42	270 227,83
	VIERASPÄÄOMA	296 706,42	270 227,83
	VASTATTAVAA	1 115 701,83	1 053 954,28
		0,00	0,00
	Omavaraisuusaste %	73,4	74,4
	Suhteellinen velkaantuneisuus %	12,4	11,1
	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	12,5	
	Kertynyt ylijäämä (alijäämä)1000 Eur	644,1	608,9
	Lainakanta 31.12. 1000 Eur	0	0

6 Konserniyhtiöt

Orimattilan Lämpö Oy

Tuloslaskelma				
	1.1.2017–31.12.2017		1.1.2016–31.12.2016	
LIIKEVAIHTO		3 667 544,29		3 590 182,22
Liiketoiminnan muut tuotot		0,00		275,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-2 233 837,89		-2 235 243,58	
Varastojen muutos	-3 540,30		-3 768,73	
Ulkopuoliset palvelut	-14 497,65	-2 251 875,84	-8 085,00	-2 247 097,31
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-240 108,28		-245 158,34	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-42 862,66		-44 131,61	
Muut henkilösivukulut	-9 187,27	-292 158,21	-11 767,69	-301 057,64
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-529 202,47		-517 024,57
Liiketoiminnan muut kulut		-288 839,22		-222 530,70
LIIKEVOITTO/-TAPPIO		305 468,55		302 747,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	7,69		111,53	
Muilta	12 500,21		9 566,78	
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	-24 615,48		-32 777,64	
Muilta	-10 002,40	-22 109,98	-2 716,48	-25 815,81
VOITTO/TAPPIO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		283 358,57		276 931,19
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos		4 413,50		8 742,26
Tuloverot		-57 514,22		-57 083,07
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO		230 257,85		228 590,38

Orimattilan Lämpö Oy – tase

Tase						
	31.12.2017			31.12.2016		
Vastaavaa						
PYSYVÄT VASTAAVAT						
Aineettomat hyödykkeet						
Muut aineettomat hyödykkeet			27 418,14			45 696,90
Aineelliset hyödykkeet						
Maa- ja vesialueet		171 574,74			171 574,74	
Rakennukset ja rakennelmat		1 587 490,70			1 577 703,69	
Kaukolämpöverkosto		1 005 509,80			1 088 034,06	
Maakaasuverkosto		324 144,01			395 992,95	
Koneet ja kalusto		1 978 768,49			2 070 612,89	
Polttoainesäiliöt		638,48			798,10	
Asfaltointi		26 870,21			35 688,87	
Keskeneräiset omat työt		70 815,96	5 165 812,39		29 282,40	5 369 687,70
Sijoitukset						
Muut saamiset			65 488,62			65 488,62
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ			5 258 719,15			5 480 873,22
VAIHTUVAT VASTAAVAT						
Vaihto-omaisuus						
Aineet ja tarvikkeet		86 506,22			90 046,52	
Ennakkomaksut		12 532,06	99 038,28		23 113,46	113 159,98
Lyhytaikaiset saamiset						
Myyntisaamiset		520 283,37			541 671,85	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		175 117,39			142 509,88	
Siirtosaamiset		8 854,01	704 254,77		14 462,47	698 644,20
Rahat ja pankkisaamiset			568 917,91			491 021,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ			1 372 210,96			1 302 826,03
Vastaavaa yhteensä			6 630 930,11			6 783 699,25

Tase					
	31.12.2017			31.12.2016	
Vastattavaa					
OMA PÄÄOMA					
Osakepääoma		50 456,38		50 456,38	
Osakepääoma	0,00			0,00	
Osakepääoman korotus	0,00	0,00		0,00	0,00
Edellisten tilikausien voitto/tappio		990 847,21		907 711,83	
Tilikauden voitto/tappio		230 257,85		228 590,38	
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		1 271 561,44		1 186 758,59	
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ					
Poistoero		14 090,95		18 504,45	
VIERAS PÄÄOMA					
Pitkäaikainen					
Lainat rahoituslaitoksilta	1 110 000,00			1 202 500,00	
Lainat konsernilta	2 077 931,04			2 209 689,66	
Liittymismaksut	1 502 443,91	4 690 374,95		1 458 109,41	4 870 299,07
Lyhytaikainen					
Lainat rahoituslaitoksilta	92 500,00			92 500,00	
Lainat konsernilta	131 758,62			131 758,62	
Ostovelat	327 238,12			365 766,15	
Ostovelat saman konsernin yrityksille	5 234,23			1 205,58	
Muut velat	33 350,13			69 943,91	
Siirtovelat	64 821,67	654 902,77		46 962,88	708 137,14
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		5 345 277,72		5 578 436,21	
Vastattavaa yhteensä		6 630 930,11		6 783 699,25	

Orimattilan Vesi Oy

Tuloslaskelma				
	1.1.2017–31.12.2017		1.1.2016–31.12.2016	
LIKEVAIHTO		990 030,00		988 178,04
Liiketoiminnan muut tuotot		21 255,02		19 837,51
Materiaalit ja palvelut				
Ulkopuoliset palvelut		-30 318,53		-30 873,08
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-18 636,85		-17 136,83	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-1 708,11		-1 765,36	
Muut henkilösivukulut	-313,56	-20 658,52	-514,70	-19 416,89
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-817 589,15		-799 853,96
Liiketoiminnan muut kulut		-46 771,70		-44 218,02
LIKEVOITTO		95 947,12		113 653,60
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Muilta	29,39		99,79	
Korkokulut ja muut rahoituskulut				
Samaan konserniin kuuluville yrityksille	-39 314,87	-39 285,48	-44 937,15	-44 837,36
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		56 661,64		68 816,24
Tuloverot		-11 418,87		-13 908,87
TILIKAUDEN VOITTO		45 242,77		54 907,37

Tase	31.12.2017		31.12.2016	
Vastaavaa				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet				
Liittymismaksut		159 498,72		148 998,72
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet	130 878,09		130 878,09	
Rakennukset ja rakennelmat	11 796 448,90		10 168 159,33	
Koneet ja kalusto	407 579,64		473 923,95	
Muut aineelliset hyödykkeet	14 948,03		16 969,00	
Keskeneräiset omat työt	293 220,49	12 643 075,15	480 580,90	11 270 511,27
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ		12 802 573,87		11 419 509,99
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Lyhytaikaiset saamiset				
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	53 971,08		16 541,86	
Muut saamiset	390,83		8 368,85	
Siirtosaamiset	35 712,15	90 074,06	30 156,45	55 067,16
Rahat ja pankkisaamiset		42 508,32		22 520,44
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ		132 582,38		77 587,60
Vastaavaa yhteensä		12 935 156,25		11 497 097,59

Tase	31.12.2017		31.12.2016	
Vastattavaa				
OMA PÄÄOMA				
Osakepääoma	100 912,76		100 912,76	
Vararahasto	2 040 991,99	2 141 904,75	2 040 991,99	2 141 904,75
Muut rahastot				
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		815 997,27		815 997,27
Edellisten tilikausien voitto (tappio)		603 021,86		548 114,49
Tilikauden voitto(tappio)		45 242,77		54 907,37
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		3 606 166,65		3 560 923,88
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen				
Velat saman konsernin yrityksille	2 959 213,70		1 748 663,88	
Liittymismaksut	5 999 704,64	8 958 918,34	5 785 075,49	7 533 739,37
Lyhytaikainen				
Ostovelat	64 652,41		117 776,12	
Velat saman konsernin yrityksille	289 450,18		264 450,18	
Muut velat	1 213,36		1 546,98	
Siirtovelat	14 755,31	370 071,26	18 661,06	402 434,34
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		9 328 989,60		7 936 173,71
Vastattavaa yhteensä		12 935 156,25		11 497 097,59

Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratilat

Tuloslaskelma

	1.1.2017	1.1.2016
Rahayksikkö EURO	- 31.12.2017	- 31.12.2016
Kiinteistön tuotot		
Vuokrat	4 718 863,64	4 733 604,01
Käyttökorvaukset	220 858,56	204 210,21
Muut kiinteistön tuotot	34 506,14	38 014,65
Kiinteistön tuotoista suoritettava arvonlisävero	-179 722,15	-179 063,86
Kiinteistön tuotot yhteensä	4 794 506,19	4 796 765,01
Luottotappiot ja muut oikaisuerät	-12 447,68	-2 936,01
Kiinteistön hoitokulut		
Henkilöstökulut	-540 106,04	-500 185,03
Hallinto	-154 799,36	-168 128,85
Käyttö- ja huolto	-434 688,88	-260 856,99
Ulkoalueiden hoito	-101 568,70	-150 184,30
Siivous	-96 527,19	-71 999,54
Lämmitys	-480 216,15	-496 548,65
Vesi- ja jätevesi	-250 723,73	-244 417,32
Sähkö ja kaasu	-158 487,15	-159 923,94
Jätehuolto	-93 269,81	-93 414,45
Vahinkovakuutukset	-33 448,87	-31 284,54
Vuokrat	-191 234,28	-189 530,53
Kiinteistövero	-163 439,72	-164 618,19
Korjaukset	-427 643,58	-727 226,58
./ Saadut korvaukset ja avustukset	77 185,07	0,00
Muut hoitokulut	-1 807,90	-193,95
Hoitokulujen vähennettävä arvonlisävero	95 104,48	86 041,78
Oman käytön arvonlisävero	-100 093,81	-97 206,55
Kiinteistön hoitokulut yhteensä	-3 055 765,62	-3 269 677,63
KÄYTTÖKATE/HOITOKATE	1 726 292,89	1 524 151,37
Poistot ja arvonalentumiset		
Rakennuksista ja rakennelmista	-854 109,95	-868 548,81
Koneista ja kalustosta	-42 369,85	-34 595,33
Muista pitkävaikutteisista menoista	-48 569,42	-51 295,85
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-945 049,22	-954 439,99
Rahoitustuotot ja -kulut		
Osinkotuotot	800,00	280,00
Korkotuotot	3 416,48	1 699,45
Korkokulut	-326 606,34	-362 476,82
Muut rahoituskulut	0,00	-12,45
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-322 389,86	-360 509,82
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	458 853,81	209 201,56
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	458 853,81	209 201,56
Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron muutos	-11 281,14	-8 571,45
Vapaaehtoisten varausten muutos	-457 874,47	-210 979,30
Tilinpäätössiirrot yhteensä	-469 155,61	-219 550,75
Välittömät verot	-24 422,76	0,00
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-34 724,56	-10 349,19

Tase

Rahayksikkö EURO	31.12.2017	31.12.2016
V a s t a a v a a		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	50 440,66	62 105,92
Aineelliset hyödykkeet	25 601 913,85	25 942 784,74
Sijoitukset	2 139 151,76	2 020 831,76
Pysyvät vastaavat yhteensä	27 791 506,27	28 025 722,42
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset	87 805,23	90 476,69
Rahat ja pankkisaamiset	1 516 231,39	1 935 982,95
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	1 604 036,62	2 026 459,64
V a s t a a v a a y h t e e n s ä	29 395 542,89	30 052 182,06
V a s t a t t a v a a		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma		
Osakepääoma	453 390,52	453 390,52
Osakepääoma yhteensä	453 390,52	453 390,52
Rakennusrahasto	50 301,65	50 301,65
Arvonkorotusrahasto	2 993 745,09	2 993 745,09
Vararahasto	443 930,99	443 930,99
Edellisten tilikausien voitto/tappio	-75 804,50	-65 455,31
Tilikauden voitto/tappio	-34 724,56	-10 349,19
Oma pääoma yhteensä	3 830 839,19	3 865 563,75
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
Poistoero	19 852,59	8 571,45
Vapaaehtoiset varaukset		
Asuintalovaraukset	3 717 598,77	3 259 724,30
Tilinpäätössiirtojen kertymä yhteensä	3 737 451,36	3 268 295,75
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	9 667 389,25	10 603 365,78
Muut velat	10 116 543,53	10 277 478,43
Pitkäaikaiset velat yhteensä	19 783 932,78	20 880 844,21
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	1 214 071,51	1 180 133,69
Saadut ennakot	29 437,29	21 367,98
Ostovelat	204 039,82	238 270,06
Velat omistusyhteisyrityksille	0,00	795,36
Muut velat	409 073,99	422 137,66
Siirtovelat	186 696,95	174 773,60
Lyhytaikaiset velat yhteensä	2 043 319,56	2 037 478,35
Vieras pääoma yhteensä	21 827 252,34	22 918 322,56
V a s t a t t a v a a y h t e e n s ä	29 395 542,89	30 052 182,06

Orimattilan Yrityskiinteistöt Oy

Tuloslaskelma

	1.1.2017	1.1.2016
Rahayksikkö EURO	- 31.12.2017	- 31.12.2016
LIKEVAIHTO	414 577,99	418 524,18
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	27 267,71
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-6 562,50	-6 525,00
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 403,17	-850,15
Muut henkilösivukulut	-179,28	-178,87
Henkilöstökulut yhteensä	-8 144,95	-7 554,02
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-184 414,80	-184 414,79
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-184 414,80	-184 414,79
Liiketoiminnan muut kulut	-74 169,73	-52 752,53
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	147 848,51	201 070,55
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut korko- ja rahoitustuotot		
Muilta	12,46	0,11
Korkokulut ja muut rahoituskulut		
Saman konsernin yrityksille	-52 121,81	-132 240,12
Muille	-8 029,82	-10 433,70
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-60 139,17	-142 673,71
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖS-SIIRTOJA JA VEROJA	87 709,34	58 396,84
Tuloverot		
Tilikauden verot	-17 597,91	-11 703,52
Tuloverot yhteensä	-17 597,91	-11 703,52
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	70 111,43	46 693,32

Tase

Rahayksikkö EURO		31.12.2017	31.12.2016
V A S T A A V A A			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet			
Omistetut	263 750,96	263 750,96	
Rakennukset ja rakennelmat			
Omistetut	3 580 827,67	3 765 242,47	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 844 578,63	4 028 993,43	
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 844 578,63	4 028 993,43	
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset			
Lyhytaikaiset			
Muut saamiset	183,25	4,08	
Siirtosaamiset	658,28	1 146,58	
Lyhytaikaiset yhteensä	841,53	1 150,66	
Rahat ja pankkisaamiset	279 881,71	310 322,64	
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	280 723,24	311 473,30	
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 125 301,87	4 340 466,73	
V A S T A T T A V A A			
OMA PÄÄOMA			
Osakepääoma			
Osakepääoma	336 375,85	336 375,85	
	336 375,85	336 375,85	
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	93 857,79	47 164,47	
Tilikauden voitto (tappio)	70 111,43	46 693,32	
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	500 345,07	430 233,64	
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen			
Pääomalainat	50 000,00	50 000,00	
Lainat rahoituslaitoksilta	975 000,00	1 050 000,00	
Velat saman konsernin yrityksille	2 462 000,00	2 462 000,00	
Pitkäaikainen yhteensä	3 326 000,00	3 562 000,00	
Lyhytaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta	236 000,00	236 000,00	
Ostovelat	1 006,43	1 014,01	
Muut velat	14 168,98	9 861,40	
Siirtovelat	47 781,39	101 357,68	
Lyhytaikainen yhteensä	298 956,80	348 233,09	
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 624 956,80	3 910 233,09	
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 125 301,87	4 340 466,73	

7 Käytetyt kirjanpito- ja tosittelajit

KIRJANPIDOSSA KÄYTETYT TOSITELAJIT VUONNA 2017		
Id	Nimitys	
ALKUSA	Alkusaldot	
BUD	Talousarvio	
BUDL	Lisätalousarvio	
KLALKU	Konsernin alkusaldot	
KLKIRJ	Konsernikirjaukset	
KLYHT	Tytäryht./Kuntayht.	
KOMMUI	Käyttöön muistiot	
KOMTOS	Käyttöomaisuustosit	
MUIRO2	Muistiotositteet Rondo	
MUIRS2	Muistiotositteet Rondo sisäiset	
MUIST1	Muistiotositteet	
OMAKSU	Ostoreskontra maksut	
OSTOT	Ostolaskut	
PALKAT	Palkkatositteet	
PANKKI	Pankkien tiliotteet	
SISRON	Sis laskut Rondo	
VYÖR	Vyörytys	
YMR10	Taloustoimiston laskutus	
YMR11	Rakennusvalvonta	
YMR12	Urheilutoimen laskutus	
YMR13	Tilapalvelun laskutus	
YMR14	Nuorisotoimen laskutus	
YMR15	Suunnittelutoimen laskutus	
YMR16	Ympäristötoimen laskutus	
YMR17	Yhdyskuntatekniikan laskutus	
YMR18	Kiinteän omaisuuden myynti	
YMR19	Kirjaston yleislaskutus	
YMR20	Sivistystoimen laskutus	
YMR21	Kulttuuritoimen laskutus	
YMR22	Maanvuokrat	
YMR40	Vesihuollon muu laskutus	
YMR44	Vesi- ja jätevesilaskutus	
YMR54	Päivähoitolaskutus	
YMR99	Vanhat laskut	
YMRHYV	MR hyvityslasku	
YMRMAN	MR Manuaalisuoritus	
YMRVII	MR Viitesuoritukset	
LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA VUONNA 2017		
Tasekirja		Paperituloste, sidottu
Tilikartta		Paperituloste
Päiväkirja		Sähköinen arkisto
Pääkirja		Sähköinen arkisto
Ostoreskontra		Sähköinen arkisto
Myyntireskontra		Sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito		Sähköinen arkisto/atk-lista
Käyttöomaisuuskirjanpito		Atk-listoina
Tase-erittelyjen saldositteet		Paperitulosteet

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Orimattilan kaupunki

Tilinpäätös 2017

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Orimattilassa 26. päivänä maaliskuuta 2018

Orimattilan kaupunginhallitus

kaupunginjohtaja

Tilintarkastajan merkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Orimattilassa

7. päivänä

touko kuuta 2018

PwC Julkistarkastus Oy
Tilintarkastusyhteisö

Outi Koskinen, JHT, KHT